

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIFLARDA ÖĞRETMENLERİN TÜRKÇE
DERSLERİNDE ÖĞRETİM MATERYALLERİ KULLANMA DURUMLARI

133819

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mustafa BAŞARAN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hayati AKYOL

T/133819

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ANKARA 2003

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'ne
ANKARA

Enstitünüzün 01346031 nolu öğrencisi Mustafa BAŞARAN'a ait, "İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Öğretim Materyalleri Kullanma Durumları" adlı çalışma, jürimiz tarafından YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Doç. Dr. Hayati AKYOL

(Danışman)

Üye:

Yrd. Doç. Dr. Kemal KÖKSAL

Üye:

Yrd. Doç. Dr. Asiye DUMAN

ÖZET

Bu araştırmanın çalışma evreni, Yozgat ili Sorgun ilçesinde görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenleridir. Çalışma evrenini temsil etmek üzere, örneklem olarak rasgele seçilen 80 öğretmene, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu uygulanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler Türkçe derslerinde en çok ders kitabını ve yazı tahtasını kullanmaktadır. Diğer öğretim materyallerini kullanma oranları oldukça düşüktür. Meslekteki ilk 10 yılda ve 20. yıldan sonra, öğretmenlerin materyal kullanma oranları düşmekte, bir başka ifadeyle öğretmenler meslekî kıdemlerinin 10 ila 20. yılların arasında daha çok öğretim materyali kullanmaktadırlar. Öğretmenlerin hemen tamamı öğretim materyali kullanmanın önemini bilmekte ve Türkçe derslerinde kullanmak üzere öğretim materyali geliştirmektedirler.

Öğretmenlerin, öğretim materyali kullanma sebepleri arasında “Öğrencilerin bireysel olarak çalışabilmelerini sağlamak”, “Öğrencilerin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak”, “Öğretim materyalleri kullanarak ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak”, “Aynı materyali tekrar kullanarak zaman ve enerji tasarrufu sağlamak” ve “disiplini sağlamak” seçeneklerinin daha az etkili olduğu söylenebilir.

Öğretim materyali kullanmama nedenleri içerisinde en etkili olanları; “Kullanılmak istenen araç-gerecin okulda olmaması” ve “Okulda, araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması” maddeleridir. “Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği”, “Okulda yeterli bir kütüphane olmaması”, “Sınıf mevcudunun uygun olmaması”, “Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi”, “Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması”, Bazı araç-gereçleri kullanmayı bilmeme”, “Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması”, “Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı” ve “Öğretim materyalleri ile ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı” diğer etkili nedenlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Teknolojisi, Türkçe Öğretimi

ABSTRACT

The scope of this study is the classroom teachers of 4th and 5th grades working Sorgun, Yozgat. A questionnaire which was developed by the researcher was applied to 80 teachers who were selected randomly.

The results related to the research can be summarised as follows. Teachers mostly use the course textbook and the blackboard in Turkish lessons. The proportion of using other teaching materials is quite small. Within the first 10 years of teacher working experience and after their 20th year in work the rate of using materials decrease; that is, teachers use more teaching materials between the 10th and 20th year of experience. Almost all teachers are aware of the importance of using materials and they are developing teaching materials to be used in Turkish lessons.

Among the reasons mentioned by the teachers for using materials the following are the least effective ones. “to enable the student to study individually”, “to enable the student to study independently of class”, “to provide time to deal with different subject during the lessons by using teaching materials”, “to provide a saving of time and effort by using the same materials again” and “to maintain discipline”

Among the reasons of not using teaching materials, the most influential ones are “the school is short of the required materials” and “there exist no convenient environment to prepare materials at school”. And other influential reasons are; “inefficiency of school’s/classes’ physical conditions”, “the school’s having inefficient library”, “inconvenient of the number of students”, “the huge amount of time required to prepare material”, “Turkish lesson is not suitable for using materials”, “insufficient knowledge about the use of materials in Turkish programme” and “lack of in service training about teaching materials”

Key Words: Educational Technology, Turkish Teaching

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLolar LİSTESİ.....	IX
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIII
ÖNSÖZ.....	XIV
 BÖLÜM I	
1.GİRİŞ.....	1
 PROBLEM DURUMU.....	1
1.1. Eğitim Teknolojisi.....	1
1.2. Öğretim Materyallerinin Sınıflandırılması.....	4
1.3. Öğretim Materyallerini Seçme İlkeleri.....	5
1.4. Öğretim Materyallerini Kullanma İlkeleri.....	8
1.5. Eğitim Öğretim Sürecinde Öğretim Materyalleri Kullanmanın Faydaları.....	10
1.6. İlköğretim Türkçe Programında Öğretim Materyalleri.....	14
1.7 Türkçe Dersinde kullanılabilecek Öğretim Materyalleri.....	14
1.7.1. Basılı Materyaller	14
1.7.2. Görsel Materyaller.....	18
1.7.3. Yazı tahtası.....	22
1.7.4. Döner Levha.....	23
1.7.5. Bülten Tahtası.....	23
1.7.6. İşitsel materyaller (radyo, CD, Teyp, kaset,).....	24
1.7.7.Tepegöz ve Opak Projektör.....	25
1.7.8. Slayt makinesi-Film Şeridi.....	26

	<u>Sayfa</u>
1.7.9. Televizyon.....	26
1.7.10. Video, Video-kamera.....	27
1.7.11. Bilgisayar-Datashow.....	28
1.7.12. Kuklalar-Oyuncaklar.....	28
1.7.13. Modeller, Numuneler ve Gerçek Eşyalar.....	29
1.7.14. Bilişim Teknolojileri İnternet.....	29
1.7.15. Kaynak Kişiler.....	31
1.8. Türkçe Dersinde Öğretim Materyalleri Kullanmanın Önemi.....	31
1.8.1. Dil Bilinci Kazandırmada Öğretim Materyalleri Kullanımı.....	32
1.8.2. Kavram Öğretimi ve Öğretim Materyalleri Kullanımı.....	35
1.8.3. Kelime Hazinesini Geliştirmede Öğretim Materyalleri Kullanımı.....	37
1.8.4. Çağın Gerektirdiği İletişim Becerilerini Kazandırmada Öğretim Materyalleri Kullanımı.....	40
1.8.5. Yaratıcılığı Geliştirme ve Öğretim Materyalleri Kullanımı.....	42
1.8.6. Anlamayı Desteklemede Öğretim Materyalleri Kullanımı.....	45
1.8.7. Okuma Öğretiminde Öğretim Materyallerinin Kullanımı.....	48
1.8.8. Dinleme Becerisinin Öğretiminde Öğretim Materyallerinin Kullanımı.....	53
1.8.9. Yazma Öğretiminde Öğretim Materyallerinin Kullanımı.....	57
1.8.10. Konuşma Öğretiminde Öğretim Materyallerinin Kullanımı.....	58
1.8.11. Yeni Teknolojilerin Dil Öğretiminde Kullanımı.....	60
1.9. Öğretmen ve Eğitim Teknolojileri.....	63
1.9.1. Eğitim Fakültesi S.Ö.B.'de Okutulmakta Olan Eğitim Teknolojisi Dersi.....	64
1.9.2. Eğitim Teknolojileri İçerikli Hizmet İçi Eğitim Kursları ve Bu Kurslara Sınıf Öğretmenlerinin Katılım Durumu.....	65
1.10. İlgili Araştırmalar.....	67
1.11. Araştırmanın Önemi.....	78
1.12. Problem Cümlesi.....	78
1.13. Alt Problemler.....	79
1.14. Sayıtlar.....	79

Sayfa

1.15. Sınırlılıklar.....	79
---------------------------------	-----------

BÖLÜM II

2. YÖNTEM	81
2.1. Araştırma Yöntemi	81
2.2. Evren ve Örneklem.....	81
2.3. Veri Toplama Aracı	82
2.4. Anket Formunun Uygulanması.....	83
2.5. Toplanan Verilerin Analizi.....	83

BÖLÜM III

3. BULGULAR ve YORUM.....	85
3.1. Öğretmenlere Ait Betimsel Veriler.....	85
3.2. Öğretmenlerin Eğitim Ortamlarında Araç Gereç Kullanmanın Eğitimde Verimliliği Ne Ölçüde Arttırdığına Dair Görüşleri.....	90
3.3. Öğretmenlerin Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları	93
3.4. Öğretmenlerin Türkçe derslerinde kullandıkları araç-gereçlere ilişkin bulgular ve yorum.....	96
3.5. Öğretmenlerin Türkçe derslerinde araç-gereç kullanma sebeplerine ilişkin bulgular ve yorum.....	107
3.6. Öğretmenlerin Türkçe derslerinde araç-gereç kullanmama sebeplerine ilişkin bulgular ve yorum.....	118

BÖLÜM IV

4. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	129
4.1. Sonuçlar.....	129
4.2. Öneriler.....	135

	<u>Sayfa</u>
KAYNAKÇA.....	138
EKLER.....	145
Ek 1: Anket Formu.....	146
Ek 2: İlgili Yazışmalar.....	150
Ek 3: Yaratıcılığı Geliştirme Etkinliklerinde Kullanılabilecek Örnek Materyal.....	155

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1. Anket Uygulamasının Yapıldığı Okullar ve Öğretmen Sayıları.....	82
Tablo 3.1.1. Öğretmenlere Ait Betimsel Veriler.....	85
Tablo 3.1.2. Okutulan Sınıf, Cinsiyet ve Kıdeme İlişkin Çapraz Tablo.....	87
Tablo 3.1.3. Mezuniyet, Cinsiyet ve Kıdeme İlişkin Çapraz Tablo.....	88
Tablo 3.1.4. Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma, Cinsiyet ve Kıdeme İlişkin Çapraz Tablo.....	88
Tablo 3.1.5. Öğrenim Hayatında Eğitim Teknolojisi Dersi Alma ve Mezuniyet Değişkenine İlişkin Çapraz Tablo.....	89
Tablo 3.2.1. Öğretmenlerin Eğitim Ortamlarında Araç-Gereç Kullanmanın Eğitimin Etkililiğini Ne Ölçüde Arttırdığına Dair Görüşlerinin Dağılımı.....	90
Tablo 3.2.2. Eğitim Ortamlarında Araç-Gereç Kullanımının Eğitimde Etkililiği Ne Ölçüde Arttırdığına Dair Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet, Okutulan Sınıf, Eğitim teknolojisi Dersi Alma, Mezuniyet ve Hizmet İçi Eğitim Seminerlerine Katılma Değişkenlerinden Etkilenme Durumu.....	90
Tablo 3.2.3. Eğitim Ortamlarında Araç-Gereç Kullanımının Eğitimde Verimliliği Ne Ölçüde Arttırdığına Dair Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem ve Yaş Değişkenlerinden Etkilenme Durumu.....	91
Tablo 3.3.1. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Materyal Hazırlama Durumları....	93
Tablo 3.3.2. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Materyal Hazırlama Durumlarının Cinsiyet, Okutulan Sınıf, Eğitim teknolojisi Dersi Alma, Mezuniyet ve Hizmet İçi Eğitim Seminerlerine Katılma Değişkenlerinden Etkilenme Durumu.....	93
Tablo 3.3.3. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Materyal Hazırlama Durumlarının Mesleki Kıdem ve Yaş Değişkenlerinden Etkilenme Durumu.....	94
Tablo 3.4.1. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Kullandıklarını Belirttikleri Araç-Gereçler ve Oranları.....	96
Tablo 3.4.2. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Kullandıkları Materyallere İlişkin Cevaplarının Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	97

Sayfa

Tablo 3.4.3. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Cinsiyet Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	98
Tablo 3.4.4. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Mezuniyet Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	99
Tablo 3.4.5. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Okutulan Sınıf Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	100
Tablo 3.4.6. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Öğrenin Hayatı Boyunca Eğitim teknolojisi Dersi Alma Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	101
Tablo 3.4.7. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Eğitim Teknolojisi İle İlgili Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	102
Tablo 3.4.8. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Mesleki Kıdem Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	103
Tablo 3.4.9. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Yaş Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	105
Tablo 3.5.1. Öğretmenlerin Araç Gereç Kullanma Sebepleri ve Bu Sebeplerin Oranları.....	107
Tablo 3.5.2. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerine İlişkin Cevaplarının Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	108
Tablo 3.5.3. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Cinsiyet Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	109
Tablo 3.5.4. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Mezuniyet Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	110
Tablo 3.5.5. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Okutulan Sınıf Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	111
Tablo 3.5.6. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Öğrenim Hayatı Boyunca Eğitim teknolojisi Dersi Alma Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	112
Tablo 3.5.7. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Eğitim Teknolojileri İle İlgili Hizmet İçi Kursuna Katılma Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	113

	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.5.8. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Mesleki Kıdem Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	114
Tablo 3.5.9. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Yaş Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	115
Tablo 3.6.1. Öğretmenlerimizin Araç Gereç Kullanmama Sebepleri ve Bu Sebeplerinin Oranı.....	118
Tablo 3.6.2. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerine İlişkin Cevaplarının Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	119
Tablo 3.6.3. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Cinsiyet Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	120
Tablo 3.6.4. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Mezuniyet Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	121
Tablo 3.6.5. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Okutulan Sınıf Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	122
Tablo 3.6.6. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Öğrenim Hayatı Boyunca Eğitim teknolojisi Dersi Alma Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	123
Tablo 3.6.7. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Eğitim Teknolojileri İle İlgili Hizmet İçi Kursuna Katılma Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	124
Tablo 3.6.8. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Mesleki Kıdem Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	125
Tablo 3.6.9. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Yaş Değişkeninden Etkilenme Durumu.....	127

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1.1. Öğretim Materyallerinin Sınıflandırılması.....	4
Şekil 1.2. Öğretim Materyali Kontrol Listesi.....	6
Şekil 1.3. Öğretim Materyali Kriterleri.....	7
Şekil 1.4. Eğitim Öğretim Araç Gereçleri Kullanılacaksa; Süreci Planlarken Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler.....	9
Şekil 1.5. Not Alma Matrisi Örneği.....	47
Şekil 1.6. Eleştirel Dinleme Kartı.....	56

KISALTMALAR LİSTESİ

M.E.B.	Milli Eğitim Bakanlığı
S.Ö.B.	Sınıf Öğretmenliği Bölümü
MLO	Müfredat Laboratuvar Okulu
v.b.	Ve buna benzer

ÖNSÖZ

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında, bilgiye ulaşma, bilgi üretme ve bilgiyi paylaşma davranışları, okullarımızda öğrencilerimize kazandırılmamız gereken -belki de- en önemli davranışlardır. Tüm bu davranışların kazandırılmasında ve bu davranışların uygulamasında en büyük yardımcımız kullandığımız dildir. Ana dilini iyi kullanabilen bugünün öğrencileri ve yarınlarımızın bilgi işçileri, bilgiyi üreten ve kullananın güçlü olduğu çağımızda ülkemizin hak ettiği yere gelmesini sağlayacaklardır.

Olması gerektiği gibi bir dil eğitiminde, olmazsa olmaz bir özellik de, çağın teknolojilerini eğitim-öğretim ortamlarında kullanmaktır. Bu çalışmada, öğretmenlerimizin dil öğretiminde hangi araç-gereçleri ne oranda kullandıkları ve araç-gereç kullanımında karşılaştıkları problemler araştırma konusu olmuştur.

Bu çalışmam ve yaşantımın her aşamasında yardım ve desteğini esirgemeyen hocam ve tez danışmanım sayın Doç. Dr. Hayati AKYOL'a; araştırmanın gerçekleştirilmesinde görüş ve önerileri ile yardımcı olan, sayın Prof. Dr. Hasan BACANLI ve Doç. Dr. Ziya SELÇUK'a; görüş ve önerilerini paylaşan tüm arkadaşlarıma, özellikle, Araştırma Görevlileri Feridun SEZGİN, M. Kaan DEMİR, Selami YANGIN ve Hakan DÜNDAR'a; veri toplama sürecinde beklentimin çok üzerinde yardımcı olan Sorgun Milli Eğitim Müdürü ve çalışanları ile Sorgun ilçesinde görev yapan tüm sevgili öğretmenlerime teşekkür ederim.

Bilimsel bir araştırmayı yapmayı ve istatistik biliminin en azından gerekliliğini öğrendiğim bu çalışmada, okuyucuların karşılaşılabileceği tüm yanlış ve eksiklikler bana aittir.

Mustafa BAŞARAN

10 Temmuz 2003

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumu, ilgili araştırmalar, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayılılar ve sınırlılıklara yer verilmiştir. Ayrıca problem durumu başlığı altında, literatür taranarak araştırmanın problemi ile ilgili kuramsal çerçeve oluşturulmuştur.

1. PROBLEM DURUMU

1.1. Eğitim Teknolojisi

Eğitim teknolojisi, bir kavram olarak literatüre yeni girmiş kavramlardan biri olarak görülebilirse de tarihi, eğitim tarihi kadar eskidir. Çünkü eğitim teknolojileri olmaksızın bir eğitim faaliyeti düşünülemez. Öğretmen rolündeki birey, eğitim teknolojisi kullandığından habersiz olabilir; ama bu durum eğitim teknolojisi kullanılmadığı sonucunu doğurmaz. Zira eğitim teknolojisi, öğretim yöntemlerinden, öğretim ortamına; öğretim araç-gereçlerinden, öğretimi planlamaya kadar öğretim sürecinde her aşamada kullanılır.

Eğitim teknolojisi kavramı ülkemizde 1960'lerden beri telaffuz edilmektedir. Kavram, ilk defa ABD'de, sonra da diğer batı devletlerinde ve giderek tüm dünyada kullanılır olmuştur (Şahin, 2000).

Eğitim teknolojisi, eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü her ortamda, bu yürütmeye ilişkin kuramsal ve pratik bilgiler sunduğundan ve bu disiplinin araştırma sahası bu yürütme sahası kadar geniş olduğundan, eğitim teknolojisi kavramıyla ilgili çok çeşitli tanımlar yapılmıştır. Konu alanı uzmanları bir taraftan eğitim

teknolojisinin sürekli gelişen ve değişimler gösteren bir alan olduğunu belirtirken, diğer taraftan hâlâ eğitim teknolojisini tanımlamaya çalışmaktadırlar. Kısa sayılabilecek bir süreç içerisinde, eğitim teknolojisi kendisine oldukça geniş bir uygulama alanı bulmuştur. Bu da alanın amaçları ve sınırları ile ilgili karışıklıkların meydana gelmesine sebep olmuştur.

Örneğin, Alkan (1984) eğitim teknolojisini, kuramla uygulama arasındaki boşluğu dolduran bir uğraş alanı ve eğitimle ilgili kuramların en etken ve olumlu uygulamalara dönüştürülmesi için personel, araç-gereç, süreç ve yöntemlerden oluşmuş bir sistemler bütünü olarak tanımlamıştır.

Uçar'a (1999) göre eğitim teknolojisi, eğitimin yürütülmesine ilişkin süreçlerle ilgili olup davranışları saptama, eğitim durumlarını belirleme ve yaşantıları kazandırma etkinlikleriyle ilgili olarak ortam düzenleme ya da çevreyi ayarlama etkinliklerini kapsayan uğraşı alanıdır.

Avcı'ya (2000) göre eğitim teknolojisi, insanların bildiklerini başkalarına nasıl öğreteceğini kendi kendine sormasıyla ortaya çıkan ve kalıcı bilgi vermek amacıyla öğrenme-öğretme sürecinde belirli yöntemleri uygulayarak yararlandığı araç-gereçlerin en etkin biçimde kullanılmasını amaçlayan bir bilim dalıdır.

Rıza (1997) eğitim teknolojisini, değişik bilimlerin verilerini, özel hedef, yöntem, araç-gereç, ölçme ve değerlendirme gibi eğitimin geniş alanlarında uygulamaya koyan, uygun maddî ve manevî ortamlarda insan gücünün en iyi şekilde kullanılmasını, eğitim sorunlarının çözülmesini, kalitenin yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını sağlayan bir sistemler bütünü olarak tanımlamaktadır.

Carter ve Burton (1983) öğretim teknolojisini, öğrenme sistemlerini planlayan, mümkün olan tüm yöntemleri, kaynakları, iletişim araçlarını geliştiren, en etkili ve olumlu öğrenmeyi sağlamak için var olan yaratıcı öğretim tekniklerini tamamlayan bir bilim dalıdır diye tanımlamışlardır (www.bote.odtu.tr.ot.2.jtm#7, 2003).

Cleary (1976) eğitim teknolojisini, öğretim ilkelerinin uygulanabilmesi için oluşturulmuş bütün metodolojiler ve tekniklerdir diye tanımlamıştır (Aktaran: Rıza, 2000).

Rowntree (1979) ise şu tanımlı yapmıştır: Eğitim teknolojisi, öğretim programları, öğrenme deneyimleri ve onlarla ilgili pratik problemlerin, tasarımı, değerlendirilmesi ve geliştirilmesidir (Aktaran: Rıza, 2000).

Eğitim teknolojisi için daha birçok tanım yapmak ve literatürde bu kavramla ilişkili tanımlar bulmak mümkündür. Tüm bu tanımlardan yola çıkarak eğitim teknolojisi ile ilgili, alan uzmanlarının ortak görüşlerini şu maddeler halinde özetlenebilir (Rıza, 2000; Avcı, 2000). Eğitim teknolojisi;

- 1- Uygulamalı bir bilim dalıdır.
- 2- Eğitimde kalitenin yükseltilmesini ve verimliliğin artırılmasını amaçlar.
- 3- Bir sistemler bütünüdür. Eğitim sürecinin içerisindeki sistemlerin tek tek ve bu sistemlerin bir bütün halinde tek bir sistem olarak, daha iyi çalışmasını amaçlar.
- 4- Pek çok bilim dalının bulgularından faydalanır. Bu bilimler içerisinde psikoloji, sosyoloji, felsefe, fizik, kimya, biyoloji ve ekonomi sayılabilir.

Eğitim teknolojisinin ortaya koyduğu pratik ve kuramsal bilgileri, bir öğretim sürecinin hemen tüm aşamalarında görmek mümkündür. Öğretim, bireye davranış kazandırma süreci olarak düşünüldüğünde; bu sürecin bir ucunun eğitim felsefesi, öbür ucunun değerlendirme olduğu düşünülebilir. Eğitim teknolojisi, bu iki uç arasında bulunan kuram, eğitim hedeflerini saptama, planlama, öğrenme-öğretme süreçleri, ortam ve uygulama süreçlerinin doğru ve işlevsel olması için uğraşır.

1.2. Öğretim Materyallerinin Sınıflandırılması

Eğitim teknolojisinin çalışma sahalarından biri de eğitim-öğretim materyalleri geliştirmektir. Eğitim aracı, öğrenme-öğretme etkinlikleri sırasında öğrencinin öğrenmesi ve öğretmenin etkili bir öğretim sağlayabilmesi için bilgilerin kavratılmasında, üzerinde gözlem ve araştırma yapmada kullanılan her türlü öğretim ve öğrenme yardımcılara denmektedir. Öğretim materyallerini çeşitli kriterleri dikkate alarak sınıflandırmak mümkündür (Avcı, 2000). Şekil 1.1’de, çeşitli kriterlere göre öğretim materyalleri sınıflandırmaları gösterilmiştir.

Şekil 1.1. Öğretim Materyallerinin Sınıflandırılması

1. Gelişim Sırasına Göre	2. Duyu Organlarına Hitap Etme Biçimlerine Göre	3. Gösterim Biçimine Göre	4.Yapılarına Göre:
1.Kara Tahta –Tebeşir 2.Kitap-Defter - Kalem 3.Matbaa 4.Model - Maket 5.Resim – Slayt - Film 6.Radyo TV - Video Kamera 7.Öğretim Makineleri Bilgisayarlar. 8.Bireysel ve Kitlesele Otomasyon(İnteraktif Video Disk CD Telekonferans Bülten board E-Posta) 9.Ağ Sistemleri (İnternet, İntranet, Network, Novell) 10.Telekomünikasyon (Çeşitli İletişim Sistemleri-Uydular)	a. Görsel Araçlar: 1.Üç Boyutlu Materyaller; a-Numuneler b-Modeller 2.Basılı Materyaller 3.Yazı ve Gösterim Tahtası 4.Hareketsiz Resimler 5.Tepegöz 6.Slayt 7.Soyut Görsel Semboller: a. Grafikler b. Tablolar b. Şekiller d. Haritalar b. İşitsel Araçlar 1.Radyo 2.Teyp, Plak ve CD. c. Görsel-İşitsel araçlar 1.Hareketli Resimler 2.Televizyon ve Video Kamera 3.Bilgisayar (VCD)	1.Yansıtılan 2.Yansıtılmayan	1.İki Boyutlu 2.Üç Boyutlu 3.Hareketli 4.Hareketsiz

Avcı, 2000; Rıza, 2000; Çilenti, 1984 ve Halis, 2002’den uyarlanmıştır.

Ayrıca öğretim materyallerini genel olarak;

- 1- Sergileme-bülten materyalleri
- 2- Üç boyutlu materyaller
- 3- Grafik materyaller
- 4- Elektronik materyaller

olarak sınıflandırmak da mümkündür (Halis, 2002).

1.3. Öğretim Materyallerini Seçme İlkeleri

Öğretmen hangi öğretim materyalini kullanacağına karar verirken, şu hususlara dikkat etmelidir. (Avcı, 2000; Stafford, 2002)

- **Öğrenci Özellikleri:** Kullanılacak materyal öğrencinin gelişim düzeyine ve ön bilgilerine uygun olmalıdır.
- **Öğretmen Özellikleri:** Öğretmen materyali kullanabiliyor olmalıdır.
- **Konu Alanının Özellikleri:** Materyal, işlenen konu alanına uygun olmalıdır.
- **Öğretim Hedefleri:** Materyal, öğretim amaçlarına ulaşmaya yardım etmelidir.
- **Öğrenci Sayısı:** Materyalin seçiminde sınıftaki öğrenci sayısı dikkate alınmalıdır.
- **Fiziki Koşullar:** Kullanılacak materyalin seçiminde sınıfın fiziki şartlarının bu materyalin kullanımına uygun olup olmadığı muhakkak kontrol edilmelidir. (priz olmayan sınıfta televizyon, tepegöz ve slayttan yararlanılamaz ya da karartılması mümkün olmayan bir sınıfta projeksiyon makinesi kullanılamaz.)

Bu ilkelerden hareketle öğretmen, öğretim aracını seçerken; kontrol listesi (şekil: 1.2.) kullanabilir.

Şekil 1.2. Öğretim Materyali Kontrol Listesi

Kullanılacak materyal	evet	hayır
1.Kazandırılacak hedef davranışı oluşturabilir nitelikte mi?		
2.Kendi içerisinde bir sıra izliyor mu?		
3.Daha iyi kullanılmasına yardımcı yazılı bir rehber var mı?		
4.İncelenen konuya anlamlı bir katkıda bulunabilir mi?		
5.Öğrencileri daha iyi düşünmeye, eleştirici olmaya yöneltir mi?		
6.İnsanlık ilişkilerini geliştirmede etkili olabilir mi?		
7.Fiziksel durumu yeterli mi? Taşınabilir mi?		
8.Yardımcı personel olmadan kullanılabilir mi?		
9.Harcanacak zaman, çaba ve paraya değer mi?		
10. Materyaldeki bilgi doğru ve güncel mi?		
12. Tasarım ilkelerine göre hazırlanmış mı?		

Halis (2002)'den uyarlanmıştır.

Dersin özel hedefleri belliyse öğretmen genel olarak bu hedeflere uygun materyal geliştirebilir ya da hazır bir materyali kullanabilir (Yalın, 1996). Eğer öğretim materyali, yetersiz bulunduyorsa öğretmen yeni bir materyal geliştirmelidir.

1. Sözel Bilgi İçin: Görsellerle desteklenmiş basılı materyaller, tepegöz saydamları, grafikler, bilgisayar yazılımları, ses kayıtları kullanılabilir.
2. Ayırt Etme Becerileri İçin: Gerçek eşyalar, modeller, öğrenci sayısı fazla ve her öğrencinin materyale ulaşması zorsa, tepegöz-opak projektör yardımıyla bunların resimleri, sesler arasındaki farkın öğretilmesi için ses kayıtları (radyo, CD, kaset) kullanılabilir. Eğer renklerin ayırt edilmesi önemliyse materyalde renk -mümkünse gerçek renkler- kullanılmalıdır.
3. Soyut Kavram Öğretimi İçin: Mümkün olduğunca kavramla ilgili gerçek örnekler kullanılmalıdır. Kavramı temsil etmeyen örnekler kavramın önemli özelliklerine vurgu yapmak için kullanılır. Hareketli resimler ve videolar soyut kavramların öğretilmesi için uygun araçlardır. Gerçek kişiler de insana ait soyut kavramların öğretilmesinde kullanılabilir.

4. Kural Koyma-Kullanma/Uyma Becerileri İçin: Kurallar yapılandırılmış ve genelde aşamalı olduklarından, akış şemaları, diyagramlar kullanılabilir. Bu materyaller için yazı tahtası veya tepegöz kullanılabilir. Matematik ve dil öğretiminde bilgisayar destekli eğitim etkili olabilmektedir.
5. Problem Çözme Becerileri İçin: Çözülmesi istenen problemin özelliklerine göre kullanılacak materyal de değişecektir. Analiz, sentez, hikaye tamamlama gibi problemlerde yazı tahtası, görsel materyaller veya döner levha kullanılabilir. Özellikle beyin fırtınası tekniği kullanılıyorsa yazı tahtası çok yararlı bir araç olabilir.
6. Tutumlar: Tutum geliştirmek, derslerin duyuşsal hedefleri içerisinde kabul edilirler. Tutum geliştirmenin en etkili yollarından biri saygı duyulan birinin övgüsü ve bu kişiyi izlemektir. Televizyon, video, hareketli resimler, fotoğraflar ve sınıfa davet edilen kaynak kişiler, tutum geliştirmede etkili olabilecek araçlardır. Olaylar ve kişiler için yazılmış manzumlar ve ses kayıtları da öğrencilerin hedeflenen tutumu geliştirmesinde etkili olabilir (Yalın, 1996). Öğretmen, kullanmayı düşündüğü materyalin niteliğini bazı kontrol listeleri kullanarak da ölçebilir. Aşağıda bir kontrol listesi örneği verilmiştir.

Şekil 1.3. Öğretim Materyali Kriterleri

Öğretim Materyali Kriterleri	1	2	3	4	5
1. Anlamlılık ilkesine uygunluk derecesi					
2. Bilinenden bilinmeye ilkesine uygunluk derecesi					
3. Çok örneklilik ilkesine uygunluk derecesi					
4. Görsellik ilkesine uygunluk derecesi					
5. Algıda seçicilik ilkesine uygunluk derecesi					
6. Anlatılan konuyu tamamlama ilkesine uygunluk derecesi					
7. Şekil-Fon ilişkisi ilkesine uygunluk derecesi					
8. Birleştiricilik ilkesine uygunluk derecesi					
9. Değişmezlik ilkesine uygunluk derecesi					
10. Derinlik ilkesine uygunluk derecesi					
11. Yenilik ilkesine uygunluk derecesi					
12. Basitlik ilkesine uygunluk derecesi					
13. Hedef davranışa uygunluk derecesi					
14. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygunluk derecesi					
15. Zamanı ayarlama					
16. Ses : şiddeti, hızı, derecesi, esnekliği, akıcılığı					

Yaylacı (2000)'den alınmıştır.

1.4. Öğretim Materyallerini Kullanma İlkeleri

Öğretimin en önemli öğelerinden birisi de öğretim materyalleridir. Öğretim materyallerinin öğretim sürecinde etkili, yerinde ve amaca uygun olarak kullanıldığında öğretimin niteliğini ve öğrencilerin başarısını artıracak bilimsel bir gerçek olarak kabul edilmektedir (Halis, 2002).

Gelişmiş teknolojik araçların ve diğer öğretim materyallerinin okulda bulunması veya sınıf ortamına sokulması, öğretimde mucizevi bir ilerleme sağlamayacaktır. Öğretim materyallerinin öğretim sürecine olumlu katkılarının olması için öğretmenin materyali etkili kullanması gerekmektedir.

Okulda materyalin olmaması, öğretmenin materyali kullanmayı bilmiyor olması, kaynak yetersizliği, araçların kullanmak için değil de almış olmak için alınması, öğretmenlerin klasik eğitim sistemine alışık olması, öğretmenin materyal kullanmaya zorlanması vb. nedenlerden dolayı öğretim materyalleri etkili kullanılamayabilir.

Öğretmenin materyali kullanmadan önce öğretim materyallerinin şu özelliklerini bilmesi gerekmektedir. Eğitim öğretim araç gereçleri: Dikte ettirmez; izlettirir, Öğretmenin yerini tutmaz; gücünü artırır ve yükünü azaltır, araçların birbirine üstünlüğü yoktur, eğitim-öğretim araçları eğitimi destekleyen bir unsurdur ve son olarak da her bir aracın değişik kullanma yolları vardır (Avcı, 2000).

Bir derste öğretim materyali kullanılmasına aşağıdaki etmenlere bağlı olarak karar verilir (Şimşek, 2002).

- Dersin ya da konunun genel amaçları
- Hedef davranışlar
- Dersin içeriği veya konuların mesaj niteliği
- Öğrenci özellikleri
- Kullanılacak materyalin mesaj, iletim, potansiyel ve sınırlılıkları

Eğitim-öğretim araç gereçleri kullanılacaksa, süreç planlaması yaparken bazı ilkelere dikkat edilmesi gerekir (Şahin, 2000). Şekil 1.4.'te bu genel ilkeler özetlenmiştir.

Şekil 1.4. Eğitim-Öğretim Araç Gereçleri Kullanılacaksa, Süreci Planlarken Dikkat Edilmesi Gereken Genel İlkeler

Öğretim Materyallerini Kullanmadan Önce	Kullanma Sırasında	Öğretim Materyallerini Kullandıktan Sonra
1. Materyalin konuya, seviyeye, ortama ve bireye uygunluğu. Etkileyeceği duyu organları. Kullanılacağı zaman ve süre. 2. Hedef davranışı kazandırmak için ses mi, metin mi yoksa şekil mi daha etkili olabilir? 3. Bilişsel mi, duyuşsal amaç ve davranış mı yoksa beceri mi kazandıracak?	1. Aracı kim nasıl kullanacak? 2. Konu hakkında ön bilgi verilmesi nasıl yapılacak? 3. Öğretmenin hareket tarzı ve dikkat edilecek konular neler olacak? 4. Grup oluşturulacak mı? Gruplar nasıl belirlenecek? 5. Yardımcı araçların kullanılması gerekli mi? 6. Sürecin izlenmesi nasıl olacak?	1. İçeriğin aktarılması/özetlenmesi nasıl yapılacak? 2. Araç-konu bağlantısı nasıl kurulacak? 3. Sınıf tartışması yapılacak mı? 4. Çalışma kağıtları doldurulacak mı? 5. Aracın etki derecesi nasıl ölçülecek/ölçülecek mi? 6. Materyal nereye ve nasıl bırakılacak?

Uçar, 1998'den uyarlanmıştır.

Eğitim teknolojisiyle ilgili birçok kaynakta (Avcı, 2000; Rıza, 2000, 1999; Çilenti, 1984; Halis, 2002; Bal, Keleş ve diğer, 2002; Ergün, 1998; Şimşek, 2002; Yalın, 1996) öğretim materyallerini etkili kullanabilme konusunda dikkat edilmesi gereken ilkeler belirtilmiştir. Bu ilkeler maddeler halinde şöyle özetlenebilir:

1. Öğretmen, konuşma yeteneğini geliştirmeli.
2. Ders iyi bir şekilde planlanmalı.
3. Öğrenci ihtiyaçları, yetenek ve ilgileri değerlendirilmeli.
4. Öğrencilerin ilgisini dağıtan durumlar ortadan kaldırılmalı.
5. Birden fazla duyu organına hitap eden araç gereç kullanılmalı, düz anlatımdan kaçınılmalı.

6. Kullanımı zor ve çok teknik olan öğretim araçları kullanılmamalı.
7. Materyal dikte ettirmekten çok, izlettirmek amacıyla kullanılmalı.
8. Önemli olan kullanılan araç değil, ulaşılmak istenen hedef olmalı.
9. Araç kullanmadan önce kontrol edilmeli; zira, çalışmama ya da içerikte bulunan yanlış ya da uygun olmayan bilgiler dersin fiyaskoyla bitmesine neden olabilir.
10. Tüm öğrencilerin materyalden faydalanabilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Öğrencilerden bir kısmı sesleri duyarken; bir kısmı duymuyorsa, bir kısmı tahtayı izleyebiliyorken; bir kısmı tahtadan yansıyan ışık yüzünden tahtadakileri göremiyorsa, materyal etkili bir şekilde kullanılmış sayılamaz.
11. Öğretmen mümkün olduğunca materyalle değil öğrencilerle ilgilenmeli, yüzü öğrencilere dönük konuşmalı ve göz kontağı kurmayı ihmal etmemelidir.
12. Materyalin etkililiğini azaltacak gürültü ve ışık izole edilmelidir.
13. Kullanılan materyal temiz ve düzenli bir şekilde bırakılmalıdır.

1.5. Eğitim Öğretim Sürecinde Öğretim Materyalleri Kullanmanın Faydaları

Eğitim öğretim sürecinde öğretim materyalleri kullanmanın faydaları birçok kaynakta (Avcı, 2000; Rıza, 2000, 1999; Çilenti, 1984; Halis, 2002; Bal, Keleş ve diğer, 2002; Ergün, 1998; Şimşek, 2002; Yalın, 1996) birbirine benzer şekilde sıralanmıştır. İlgili kaynaklara dayalı olarak eğitim-öğretim sürecinde materyal kullanmanın faydaların maddeler halinde şöyle sıralanabilir.

1. İyi tasarlanmış ve yapılmış öğretim araç-gereçleri öğretim sürecini zenginleştirir, soyut unsurları somutlaştırır. Zaten öğretim materyallerinin öğretme-öğrenme sürecindeki en önemli rollerinden biri fikirleri somutlaştırması, anlaması güç olgu ve olayları basitleştirmesidir.
2. Öğretim materyalleri öğrenme süreçlerine birden fazla duyu organının katılmasını sağlar. Öğrenme sırasında ortama katılan duyu organı sayısı ne kadar fazlaysa öğrenme o nispette kalıcı ve etkili olur.
3. Öğretim materyalleri öğrenilen konu üzerinde pratik yapma olanağı sağlar.
4. En iyi öğrenme yaparak yaşayarak gerçekleştirilebilir. Öğrenme materyalleri sayesinde yaparak yaşayarak öğrenme mümkün hale getirilebilir.

Aşağıda hangi yöntemin, akılda ne kadar kalıcı etki yarattığı görülmektedir.

Okuma % 10

Dinleme % 20

Fotoğrafa, resme bakma % 30

Bir film seyretme % 50

Bir sergiyi izleme % 50

Bir gösteriyi izleme % 50

Yerinde bizzat izleme % 50

Tartışmaya aktif katılım % 70

Konuşma % 70

Bir sunuş yapma % 90

Gerçek bir deneyi canlandırma % 90

Geleneksel eğitimde öğrenci, ya okur ya da dinler. Bu durumda % 10 ile % 20 arasında bir verim söz konusudur. Ancak bazı uygulamalı dersler, bu verimi % 50'ye hatta öğretmenin gayretiyle % 70'e çıkarabilir (Oğuz, 1997).

5. Görsel araç ve gereçler bilinmeyen bir olgunun nasıl görüldüğünün ve bilinen diğer şeylere göre ne kadar büyük olduğunun kavranmasına yardımcı olur.
6. Görsel gereçler, sözel fikirlerin, daha kolay hatırlanabilmesi için bir bağ kurulmasına hizmet eder; ikinci bir iletişim kanalı görevi görürler.
7. Araç-gereçler ilgi uyandırır. Çoğu sınıflarda yüz yüze sözel iletişim tek başına en çok kullanılan iletişim metodudur. Bu durumda, bilgilerin görsel-işitsel materyaller yoluyla sunulması, öğrencilerin ilgilerini çeker, duygusal tepkiler yaratarak öğrencileri motive eder.
8. Araç-gereçler zamandan tasarruf sağlar. “Bir resim bin kelimeye bedeldir.” Resimler, grafikler, haritalar, modeller, filmler vs. ders ve tartışma sürelerinden tasarruf sağlar, öğrenciler daha kısa sürede daha etkili öğrenirler.
9. Araç-gereçler, güvenli gözlem yapma olanağı sağlar. Hareketli resim projektörleri ve filmler özellikle sınıfa getirilmesi imkansız, doğrudan gözlenmesi tehlikeli ya da mümkün olmayan cisim, olgu, olay ve işlemlerin kolayca ve güvenli olarak gözlenmesini sağlar.
10. Araç-gereçler, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olur. Öğrenciler farklı öğrenme stil ve ihtiyaçlarına sahiptirler, öğrencilerin bazıları dinleyerek, bazıları görerek, bazıları okuyarak daha iyi öğrenirler. Araç-gereçler, öğrencilerin bireysel öğrenme durumlarına uygun öğretim kanallarını artırır. Bazı öğrenciler bilgiler farklı araç-gereçlerle sunulduğunda öğrenebilirler.
11. Araç-gereçler tekrar tekrar kullanılabilir. Etkili bir materyal, zaman ve maliyetten tasarruf sağlar; materyali geliştirmek için harcanan zaman ve enerjiyi tekrar harcama problemini çözer.

12. Öğretim araçları yaratıcılığı geliştirir. Okullarımızda Türkçe derslerinde öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirme adına bazı etkinlikler yapılmaktadır. Ama maalesef özgün çalışmaların ortaya çıkma olasılığı azdır. Geleneksel yöntem ve yazı tahtası ile öğretimin bireyselleştirilmesi mümkün değildir. Tüm öğrenciler aynı şekilde düşünmek ve aynı dersten aynı bilgileri anlamak zorunda kalmaktadırlar. Öğretim materyalleri kullanıldığında hem öğretmene öğrencilerle daha çok ilgilenmek için zaman kalacaktır hem de öğrenciler özgün çalışmalar ortaya koyma ve bunları sergileyebilme olanağına kavuşmuş olacaktırlar. Öğretim materyalleri kullanmak öğretmene daha çok zaman kazandırır ve öğretmen rollerinin çeşitliliğini artırır.
13. Araç-gereçler, öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini artırır. Öğrenme arzusu ve etkililiği yaratır.
14. Araç-gereçler kullanılarak daha kaliteli çizim, şekil ve grafiklere kolayca ulaşılabilir.
15. Öğrenme öğretme sürecinde bilgilerin organizasyonu ve bilgilerin sunuluş biçiminin öğrenmeyi kolaylaştırıcı nitelikler taşıması hem öğrenci hem de öğretmen için oldukça önemlidir. Öğrencinin, öğretilecek konunun sınırlarını görebilmesi ve konu içinde yer alan her bir öğenin diğer öğelerle ilişkilerini somut olarak ilişkilendirebilmesi, zihinsel olarak daha az enerji harcamasını ve önemli öğeleri ayırt etmesini sağlar.
16. Öğrencinin öğreneceği bilgiyi bir bütün olarak görmesi ve daha önceki öğrenme yaşantılarıyla örtüşen noktaları fark etmesi, yeni zihinsel şemalar oluşturmalarını kolaylaştırır.
17. Öğretmenin mesajlarını açık seçik ortaya koyması ve iletişim kurabilmesi, kendine olan güvenini artırır ve öğretmen beklentilerini somutlaştırabilir.

18. Disipline edilerek formlaştırılmış öğretim materyalleri ile bilginin organize bir şekilde sunumu ve öğrencinin hem işitsel hem de görsel algı kanallarını kullanarak çiftli kodlama yoluyla belleğe kaydetmesi, öğrenilen bilginin bellekteki kalıcılığını artırır.

1.6. İlköğretim Türkçe Programında Öğretim Materyalleri

Programda genel olarak, Türkçe ders kitabı ana materyal olarak gösterilse de programın bütününde ve yöntem kısmında, öğretim materyallerinin, nasıl ve hangi hedeflere ulaştırmak için kullanılacağı çok genel olarak anlatılmıştır. Elbette ki Türkçe dersinin hedeflerine sadece ders kitabı kullanılarak ulaşılamaz. Bir beceri kazandırma dersi olan Türkçe dersinde, görsel, işitsel, görsel-işitsel ve teknolojinin geliştirdiği, öğretmenin ulaşabildiği ve dersin hedeflerine ulaştıracak öğretim materyalleri kullanılmalıdır (Öz, 2001). Programda, 4. ve 5. sınıflar için öğretim materyalleri olarak; ders kitabı, öğretmen kılavuzu, sözlükler, ansiklopediler, yazım kılavuzları, sınıf düzeyine uygun türlü başvuru kitapları, klasik eserlerden seçmeler veya alıntılar, ders kitabındaki metinle ilgili görsel materyaller, bu sınıf seviyesine göre hazırlanmış teyp kasetleri, film ve slaytlar, bu sınıflar için hazırlanmış radyo ve TV Programları, fotoğraflar ve resimler, kaynak kişiler sıralanmıştır.

1.7. Türkçe Dersinde kullanılacak Öğretim Materyalleri

Bu bölümde, Türkçe derslerinde kullanılacak öğretim materyalleri ve bu materyalleri kullanma ilkeleri ile bu materyallerin muhtemel faydaları tartışılacaktır.

1.7.1. Basılı Materyaller

Basılı materyaller, ders kitabı, okuma kitapları, ansiklopediler, sözlükler, broşürler, el ilanları, dergiler, gazeteler vb. araçlardır. Bu tür basılı materyalleri herkese ulaştırmak mümkündür. Bireysel çalışmaya uygun araç gereçlerdir. Soyut yaşantıların kazandırılmasına yardım ederler (Yalın, 1996).

Basılı materyaller ilköğretim düzeyinde görsellerle desteklenmelidir. Bu materyaller hazırlanırken görsel ve yazılı materyal hazırlama ilkelerine uyulmalıdır. Öğretmen materyal seçerken, bu ilkelere uymayan materyalleri kullanmamaya özen göstermelidir.

Bir metni oluşturmak, sadece metni yazmak demek değildir. Yazar, sayfa düzenini, yazı tipi ve boyutunu ve kullanacağı renkleri, vereceği bilginin çeşidine ve okuyucuların özelliklerine göre dikkatli seçmelidir. Uygun tasarlanmış metinler okuyucunun daha çok bilgiye daha çabuk ulaşmasını sağlar. İyi tasarlanmış metinler okuyucunun okuma hızını ve etkililiğini artırır.

Metnin dizaynında dikkat edilmesi gerekli başlıca ilkeler şöyle sıralanabilir: (Yalın, 1996; Fidan, 1998; Gökaydın, 1998; <http://coe.sdsu.edu/eet/Articles/infodesign/index.htm>(2002); <http://coe.sdsu.edu/eet/Articles/MessText/start.htm> (2002); Roebuck, 2000)

1. Bir paragrafa sayfanın (materyalin/slaydın/ekranın) son satırından başlanmamalı ve paragraf sayfanın (materyalin) ilk satırında bitirilmemelidir. Bir bilgi kümesi bir paragrafta verilmelidir. Rasgele paragraf oluşturmaktan kaçınılmalıdır. Paragrafın ana fikri, paragrafın başında verilmelidir.
2. Metinlerde kullanılan puntunun, hitap edilen yaş gruplarına, başlık olmasına, kitap ya da gazete yazısı olmasına, yazı stiline kısaca yazının niteliğine göre belli büyüklükte olması, okunacak metin açısından dikkat edilmesi gereken önemli bir husustur. Normal punto büyüklüğü 10-12'dir. Başlıklar içinse normalde 12-14 punto tercih edilir. Süslü yazılar için büyük puntolar tercih edilmelidir. Yaş gruplarına uygun punto büyüklükleri aşağıdaki gibidir:

- 6-7 yaş için 24 punto
- 7-8 yaş için 18 punto
- 8-9 yaş için 14 punto
- 9-12 yaş için 12 punto
- 12 yaş ve yukarısı için 10 punto (www.meb.gov.tr/ 2002)

Görüldüğü gibi yaş büyüdükçe yazılı materyalde kullanılan yazı puntosu küçülmektedir.

3. Harflerin şekilleri yazının amacı ve okuyucuların özellikleri dikkate alınarak belirlenmelidir. Çocuklar süslü yazıları okumada zorlanırlar. Çocuklar için hazırlanacak metinlerde süslü yazı biçimleri kullanmamaya dikkat edilmelidir. Kullanılacak yazı stiline özellikleri bilinmelidir. Bazılarını okumak neredeyse imkansızdır. Hangi yazı stili kullanılıyorsa kullanılsın bu stil, konunun sonuna kadar tutarlı şekilde kullanılmalıdır. Süslü yazı biçimleri kullanmaktan kaçınılmalıdır. Süslü yazıları okumak güçtür. İtalik yazılar metindeki alıntıları göstermede veya vurgulama amaçlı kullanılabilir.
4. Kelimeler arasındaki boşlukları eşit olan cümleleri okumak kolaydır. Bunu gerçekleştirmek için hizalamayı soldan yapmak tercih edilmelidir.
5. Bir sayfada iki ayrı konu olmamalıdır. Öğrencileri okumaya teşvik için kısım veya bölümler ayrı bir şekilde tanıtılmalıdır.
6. Okunaklılık için 1,5-2 satır aralığı kullanılmalıdır. Paragraflar arasında verilen boşluklar, metnin estetiğini artıracaktır.
7. Sayfaların görünümünün birbiri ile tutarlı olması, metin tasarımında önemli bir konudur. Kenar boşluklarının, satır aralıklarının, başlık-metin arası boşlukların veya paragraf şekillerinin hep aynı şekilde kullanılmasına dikkat edilmelidir. Sayfa dizaynında dikkat edilmesi gereken diğer bir konu da sayfada paragrafların nasıl yazılacağıdır. Uzun paragraflar kullanılıyorsa tek, kısa paragraflar kullanılıyorsa çift sütun kullanılmalıdır. Sayfa kenar boşluklarına not alma için yeterli boşluk bırakılmalıdır. Böylece okuyucunun dikkati sayfanın merkezine çekilebilir. Sayfalar tasarlanırken alt-bilgi, üst-bilgi kullanılmalıdır. Sayfalarda üst bilgi olarak metnin başlığı verilmelidir.
8. Metinde aranan bilgiye kolayca ulaşılması için metinden önce içerik şeması verilebilir. Uzun metinler, yine aynı amaç doğrultusunda organize edilmelidir.
9. Metin oluşturulurken, çeşitli bilgi kümeleri oluşturup, buları ayrı ayrı yazıp, bu kümeleri de etiketlemek bir tasarım tekniği olarak kullanılabilir. Böylece öğrenci tüm konuyu okumaktansa ihtiyacı olanını daha kısa sürede bulup okuyabilecektir. Dikey olarak (birden fazla sütun kullanılarak) oluşturulmuş

metinlerde başlıkların ve cümlelerin bölünmesi söz konusudur. Yine de unutulmamalıdır ki, küçük veya yetersiz okuyucular bu şekilde dizayn edilmiş metinleri tercih ederler.

10. Metinleri yatay veya dikey olarak dizayn edilebilir. Sütunları kullanılarak yapılan dikey dizaynlar küçük veya yetersiz okuyucuların daha rahat okumalarını sağlayacaktır. Böyle durumlarda kısa cümleler tercih edilmelidir.
11. Renklerin kullanımı metni daha dinamik hale getirecektir. İnsanlar renklendirilmiş metinleri okumayı severler. Ama herkesin farklı renk tercihleri olabileceği akıldan çıkarılmamalıdır. Çok sık renklendirmeler okuyucuların kafasının karışmasına neden olabilir. Tutarlı renk kombinasyonları kullanmak, karmakarışık renk kullanımından daha etkili olacaktır.
12. Mümkün olduğunca kısa başlıklar kullanılmalıdır. Başlık ya ortalanmalı veya sola dayalı yazılmalıdır. Başlıkla metin arasında boş bir satır bırakılmalıdır. Başlıklarda kısaltmalar kullanılmamalıdır. Başlıklar için farklı bir yazı biçimi de kullanılabilir.
13. Yazılı materyal hazırlamada vurgulama öğeleri kullanmak da önemlidir. Önemli olduğu düşünülen cümleler, paragraflar veya kelimeler vurgulanmalıdır. Vurgulamalarda tümüyle büyük harf kullanmaktan sakınılmalıdır. Çünkü, büyük harflerin okunması güçtür. Sayfanın sol kenar boşluğuna önemli olduğu düşünülen paragrafın ilk sözcük ya da cümlesini yazmakla vurgulama yapılabilir böylece aranan bilgiye daha rahat ulaşılması da sağlanabilir. Vurgulama için renklendirme, koyu yazma, italik yazma, kutu içine alma teknikleri de kullanılabilir. Vurgulama yapmak amacıyla ilgili cümlelerin altı çizilmemelidir. Bu durumda cümlelerin okunması güçleşir. Vurgulama araçlarının kullanımında aşırılığa kaçmamaya özen gösterilmelidir. Aksi durumda vurgulamadan hedeflenen amaçların gerçekleşmesi zorlaşır. Sık sık yapılan vurgulamalar önemini yitirir. Vurgulama yaparken tutarlı olunmalıdır. Eğer bir yerde önemli cümle koyu yazılmışsa, metnin tamamında da vurgulanan cümleler koyu yazılmalıdır.
14. Yönergeler verilirken kısa cümleler kullanılmalı, yönergenin karışık olmamasına dikkat edilmelidir. Yönergelerde, olumsuz ifadeler kullanmamaya dikkat edilmelidir.

1.7.2. Görsel Materyaller

Bu bölümde görsel materyaller çizgi, şekil, grafik, şema ve resim alt başlıkları altında incelenecektir.

Çizgi:

Bir görsele veya bir alan etrafında hareket ettirerek, alana dikkat çekmeye yarayan tek boyutlu görsel objedir. Çizgiler eğik, yatay ya da dikey olarak kullanılabilir. Bu kullanımlar algı üzerinde etkilidir. Çizgi yön ya da hareketi temsil eder. Nesneleri bölmek ya da birleştirmek için de kullanılabilir (Yalın, 1996).

Şekil:

İki boyutlu biçemlerdir. Farklı şekiller bir araya getirilerek farklı anlamlar yüklenilebilir. Olağan dışı bir şekil kullanılarak, görsel ilginç hale getirilebilir.

Grafikler:

Grafikler fotoğraf olmayan iki boyutlu görsel materyallerdir. Etkililiği, tasarımın kalitesine bağlıdır. Bir bilgi gerekli ise grafik olarak verilmelidir. Açık ve sözel olarak verildiğinde anlaşılması kolay bilgilerin grafik olarak verilmesine gerek yoktur.

Grafikler, genellikle sayısal verilerin ve karmaşık metinlerin sunumunda kullanılırlar. Öğrencilerin karşılaştırma yapmasına ve ilişkileri anlamasına yardımcı olur. Grafik olarak verilmiş bilgiler kolayca ve daha hızlı bir biçimde yorumlanır. Tüm bilgi aynı anda görülebilir. Bar, dilim ve resim grafikleri, miktar göstermede; çizgi ve yüzey grafikleri, eğilimler ve dalgalanmaları göstermede; sütun grafikleri ise karşılaştırma yapmada kullanılır. Basit bar grafikleri, basit karşılaştırma yapmada; vurgulu bar grafikleri, belirli bir maddenin diğerlerine göre büyüklüğünü göstermede; grup bar grafikleri, farklı ikili grubun farklı ikili gruplarla ilişkisini

göstermede ve bölümlenmiş bar grafikleri, aynı maddenin gelişimini ve diğerleri ile olan büyüklüklerini göstermede kullanılır.

Bar grafikleri gibi pasta (dilim) grafikleri de ölçekli grafik türüne girer. Bir bütünün parçalarını ya da bir parçanın yüzdeliğini göstermek için kullanılır. Bir dilimin 5-6 dereceden ya da % 2'den küçük olmamasına dikkat edilmelidir. Çünkü, böyle durumlarda bir dilimi diğerlerinden ayırmak güçleşebilir. Pasta grafikler, bar grafikleri kadar kullanışlı olmayabilir. Grafiği okuyan öğrencinin verileri karıştırma ihtimali diğerlerine göre yüksektir.

Çizgi grafikleri, eğilim ve dalgalanmaları veya bir değer zamanla ne ölçüde değiştiğini gösterirken kullanılır. İki değer varsa, çizgi grafikte bunları karşılaştırmak kolay olmayabilir. Bu durumlarda sütun grafik tercih edilmelidir.

Resim grafiklerinde sayısal değerlerin yerine resimler kullanılır. Bu tür grafikler küçük öğrencilerin dikkatlerini daha fazla çeker. Fakat anlaması zordur. Bu yüzden belli ölçümler sayısal olarak temsil ettikleri resimlerin yanına yazılmalıdır.

Grafik tasarımı yaparken dikkat edilmesi gereken ilkeler maddeler halinde şu şekilde özetlenebilir (<http://coe.sdsu.edu/eet/Articles>, 2002);

1. Aşırı detaylardan ve gerçeklikten kaçınılmalıdır.
2. Karmaşık grafikler birkaç parçaya bölünerek verilmelidir. Asetatlar üst üste getirilerek tüm grafik aynı ekranda aynı anda verilebilir.
3. Grafik ilgili metinle birlikte verilmelidir.
4. Grafik sadece şekilden oluşmamalıdır. Açıklayıcılarla beraber sunulmalıdır.
5. Grafiklerde vurgu veya dikkat çekmek için renkler kullanılmalıdır. Şekiller grafiği karışık hale getirebilir.

6. Fazla renk kullanmaktan kaçınılmalıdır.
7. Grafiklerde kullanılan başlık ve etiket mesajın iletilmesinde yardımcı olmalıdır.
8. Mümkünse etiketler grafiğin üzerinde olmalıdır. Böylece grafiği okuyanlar bir anahtar aramadan bilgiye ulaşabileceklerdir. Bu mümkün değilse etiketler grafiğe yakın yerleştirilmelidir.

Şemalar:

Kronoloji, sayısal veriler, hiyerarşik yapılar vb. soyut yapıları grafik formunda özetlemek için kullanılırlar.

Örgüt şemaları, bir kuruluş, işletme ya da organizasyonun yapısını göstermede kullanılır. Bölümler ya da personel arası ilişkiyi gösterir. Öğrencilerin mesajı daha iyi anlayabilmeleri için kalın çizgiler, kesik çizgiler, oklar veya renkler kullanılabilir. Doğrudan ilişkileri göstermek için genellikle düz, dolaylı ilişkileri göstermek için kesik ya da kırık çizgiler kullanılır.

Zaman/tarih şeridi, olaylar arasındaki kronolojik ilişkiyi göstermek için kullanılır. Bir zaman/tarih şeridinde resimler etkiyi artırmak; tablolar ise sayısal bilgileri özetlemek için kullanılabilir.

Akış şemaları, bir sürecin işleyişini, işlemlerin yapılış sırasını göstermek için kullanılırlar ve genellikle yatay olarak çizilirler.

Şemalar düzenlenirken şu ilkeler göz önünde bulundurulmalıdır:

1. Şema açık ve anlaşılır olmalıdır.
2. Tek bir kavram ve bu kavramın anlaşılmasını sağlayacak kadar görsel ve sözel malzeme kullanılmalıdır.

3. Görsel öğelerin ağırlıkta olmasına çalışılmalıdır. Sözel materyaller görsellerin anlaşılmasını kolaylaştırmak için kullanılmalıdır.

Resimler:

Resimler, eğitim öğretim süreçlerinin olmazsa olmaz bir parçasıdır. Resimler hem metni anlamaya yardımcı bir ektir hem de metni çoğaltırlar. Resim seçimi ve resimlerin eğitim hedeflerine göre değiştirilmesi (ekleme, çıkarma vb.) bir görsel materyal tasarımında dikkat edilmesi gereken belki de en önemli husustur.

Öğrenciler, resimleri metinlerden daha iyi ve daha uzun süre hatırlarlar. Bu yüzden resimleri, kompleks, ağır, zor anlaşılabilir ve içinde birçok öge bulunan konuları anlatırken kullanmak gereklidir. Böylelikle öğrenciler ilgili konuyu hem daha uzun süre ve hem de daha iyi hatırlayabileceklerdir.

Resimler, eğitimin her aşamasında kullanılabilir. Öğretmen resimler kullanarak, fazla zaman harcamadan istediği bilgiyi ya da bir işleyişi öğrencisine aktarabilir.

Resimler görseli süslemek için de kullanılabilir. Böylelikle materyal daha fazla dikkat çekecektir. Resimler kullanılarak soyut ya da somut bir konu tasvir edilebilir. Resimler hem zaman açısından faydalıdır hem de resimler kullanıldığında ilgili materyali eğitim ortamına taşıma lüzumu ortadan kalkmış olur. Resimler kullanarak bir sürecin basamakları gösterilebilir. Özellikle psiko-motor davranışların öğretilmesinde resimler, sözel ifadelerden daha etkilidir. Resimler öğrencinin bilgiyi içselleştirmesinde de azami fayda sağlar. Bir parçadaki çevre tasvirlerini saatlerce anlatmaktansa ilgili bir görsel üzerinde konu daha kısa sürede ve daha iyi anlatılabilir. Öğrenci de olayın geçtiği yeri gösteren materyali aklına getirerek konuyu gerektiğinde kendi cümleleriyle anlatabilecektir.

Resimler, benzerlikleri göstermede (fare resmi, bilgisayar mouse'u göstermede kullanılabilir.), çağrışım kurdukmada (Eyfel Kulesi Paris'i

çağrıştırabilir.), zıtlıkları göstermede, abartma yapmada (patlayıcı maddeler üzerindeki kurukafaları görsel materyalde kullanılıp abartma yapılabilir.) veya kişileştirmede (bir eşşek aptalı, tilki kurnazı göstermede kullanılabilir.) kullanılabilir (<http://coe.sdsu.edu/eet/Articles/2002>).

1.7.3. Yazı tahtası

Yazı tahtası, görsel ve sözel sembollerin öğrencilere aktarımında kullanılacak bir öğretim materyalidir. Hemen her eğitim kurumunda bulunur. Kullanılması çok kolay sanılan bir araç olmasına rağmen, etkili kullanımı oldukça zor bir araçtır. Öğretim sürecinde etkili olarak kullanılabilmesi için, kullanımının iyi planlanması, düzen ve temizliğinin daima göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Çilenti, 1984).

Yazı tahtasının eğitim yönünden yararları şöyle özetlenebilir: Yazı tahtası, yeni sözcükleri tanıtmak, işlem basamaklarını göstermek, konuların ana noktalarını göstermek ve bu yolla özet ya da konuya giriş yapmak, bilgi gruplarını veya bilgi grupları arasındaki ilişkileri göstermek, süreçleri göstermek, ödevleri ya da projeleri açıklamak, grafik, tablo veya şemaları açıklamak ve diğer öğretim araçlarını desteklemek amacıyla kullanılabilir. Ders süreci aynı anda birden fazla olayın gerçekleşebileceği bir süreçtir. Beklenilmeyen bir durumdan dolayı yazılması ya da çizilmesi gerekli duyurular veya ders sunumları için yazı tahtası ideal bir araçtır. Öğrencilerin ders esnasında göstermek istedikleri fikirler, sonuçlar, çözümler vb. için de yazı tahtası kullanılabilir (Rıza, 2000).

Yazı tahtasının bazı sınırlılıkları vardır. Tahtayı düzgün ve düzenli kullanmak, tahtaya güzel ve okunaklı yazabilmek ayrı bir beceri gerektirir. Beyaz tahtalarda kullanılan kalemmler pahalı olabilmektedir. Yine bu tip tahtalarda kullanılan kalemmlerin boyası insan sağlığı açısından tehlikeli olabilmektedir. Öğretmenin tahtayı kullanırken ders anlatması güçtür. Öğretmen, öğrencilere sırtı dönük yazmak zorunda kalacağından öğrenciyle yüz yüze iletişim olanağından mahrum kalacaktır.

Bazı kullanım ilkelerine uyulduğunda yazı tahtası öğretim açısından etkili bir materyal olabilir. Yazı tahtası kullanırken şu noktalara dikkat etmek gerekmektedir. Dersten önce tebeşir ve silgi kontrol edilmelidir. Eğer tahtada gösterilecek materyalin çizimi çok zaman alacaksa önceden bu materyal çizilmelidir. Aksi takdirde sınıfta disiplin problemleri ile karşılaşılabilir. Tahtadaki yazı sınıfın her yerinden görülebilecek büyüklükte olmalıdır. Yazılar çizgili kağıda yazılıyormuş gibi düzgün ve okunaklı olmalıdır; bunun için öğretmen tahtaya kurşun kalemle paralel çizgiler çizebilir. Tahtada yalnızca çalışılan konuyla ilgili yazılar veya şekiller bulunmalı, diğer yazı ve şekillerle öğrencinin dikkati dağıtılmamalıdır. Gerekli durumlarda renkli kalem ya da tebeşir kullanılmalıdır. Tahtanın kenarlarıyla yazı arasında boşluk bırakılmalıdır. Mümkün olduğunca tahtanın üst tarafları kullanılmalıdır ki, arka sıralarda oturan öğrenciler de tahtadakileri rahatlıkla görebilsin. Yazılan yazıların ve çizimlerin önü kapatılmamalıdır. Işık ayarları iyi yapılmalıdır. Zira tahtadan yansıyan ışık öğrencilerin tahtada yazılanları okumasını engelleyebilir. Sürekli olarak tahtayı kullanmak öğrencileri sıkabilir. Yazı tahtası, değişik öğretim teknikleri ve öğretim materyalleri ile kullanılmalıdır.

1.7.4. Döner Levha

Döner levha, kullanımı kolay ve çok amaçlı bir öğretim aracıdır. Yazı tahtasıyla aynı amaç için kullanılır. Çizimler, notlar ve grafikler için idealdir. Kağıtlar önceden hazırlanabilir ve materyal sonra kullanılmak üzere saklanabilir.

Döner levhanın etkili kullanımı için; döner levha herkesin görebileceği bir yere konulmalıdır. Görseller önceden hazırlanmalıdır. Yazı yazma satırları çizilmelidir. Kullanılan görseller basit tutulmalıdır. Sınıfa dönük konuşulmalıdır. Boş bir levha her zaman hazırda bekletilmelidir. Sunumun sonuna özet levhası eklenmelidir (Yalın,1996).

1.7.5. Bülten Tahtası

Bülten tahtaları, duyurular yapmada, işlenen veya işlenecek konular hakkında bilgi vermede, genel mesajları aktarmada kullanılabilirler.

Bülten tahtası kullanımında bazı sınırlılıklarla karşılaşılabilir. Bir bülten tahtasını dizayn etmek oldukça zordur. Grafik bilgisi gerektir. Mesajlar her zaman hedef kitleye ulaşamayabilir.

Bülten tahtası kullanımında dikkat edilmesi gereken ilkeler şunlardır: Bülten tahtası öğrencilerin gelip geçtiği yerlere ve göz hizasına konulmalıdır. Temiz ve düzenli olmalıdır. Her türlü renk desen çizgi ilgiyi çekme adına kullanılabilir. Genel olarak tek bir mesaj verilmelidir.

1.7.6. İşitsel Materyaller (radyo, CD, teyp-kaset,)

Cisimlerin, olay ve olguların seslerini dinlemek ve kaydetmek için kullanılırlar. Radyo, olgu ya da olayları olduğu anda verebilme özelliğine sahiptir. Ama genelde radyo yayınlarında da önceden kaydedilmiş sesler kullanılır. CD ve ses kasetleri, daha önce kaydedilmiş seslerin dinlenilmesine olanak verirler. Bu gruptaki araçlar sadece kulağa hitap ettiğinden, oldukça soyut yaşantılar sağlar. Diğer öğretim materyalleri ve değişik öğretim yöntemleri kullanılarak bu sınırlılıklar aşılabılır (Çilenti, 1984).

Radyo, olay ve olguların seslerini olduğu anda ve olduğu gibi dinleme olanağı verir. Öğrenci kitlesi ne büyüklükte olursa olsun her öğrenciye radyo dinleme olanağı sağlanabilir. Yalnız radyoda, geribildirim olanaksızdır. İyi programlar hazırlamak oldukça zordur. Öğrenci bireysel olarak çalışıyorsa, yanlış izlenimler ve bilgiler edinebilir (Çilenti 1984). Günümüzde FM bandından yayın yapmakta olan ve genelde insanların dinlemeyi daha çok tercih ettiği yerel radyolarda ise eğitime yönelik programların sayısı ve niteliği oldukça düşüktür.

CD ve teyp-kasetler ise önceden kaydedilmiş seslerin dinlenilmesine olanak verir. CD ve teyp kasetler sayesinde, erişilmesi mümkün olamayan kişilerin ya da olay ve olguların seslerini dinlemek ve tekrar kullanmak üzere saklamak mümkündür. Radyo programlarında olduğu gibi sadece yayını dinleme zorunluluğu yoktur. Öğretmen materyali önceden dinleyerek materyal üzerinde istediği

değişiklikleri yapabilir, önemli yerleri belirtir ve istediğinde tekrar dinletebilir. Her derste kullanılabildiğinden dersler arası bilgi transferine olanak sağlar. Bu araçlar çok yaygın, kullanımı kolay ve her okulda bulunabilecek kadar ucuzdur. Öğretmene demonstrasyon yapabilme olanağı sağlar ve bu yöntemin etkililiğini oldukça artırır (Rıza, 2000). Özellikle Türkçe derslerinde konuşma eğitimi için geribildirim aracı olarak kullanılabilir.

Bir ses kaydı yapılırken; özel hedefler belirlenmeli ve bu hedeflere ulaştıracak materyaller bulunup kaydedilmelidir. Öğrenci özellikleri her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Kaydın topluca mı bireysel mi dinleneceği belirlenmeli, özellikle bireysel dinlenecekse programdan önce ya bir açıklama kaydı ya da açıklama metni hazırlanmalıdır. Materyalle birlikte kullanılacak çeşitli görseller hazırlanması materyalin etkililiğini artıracaktır (Bal ve diğerleri, 2002).

1.7.7. Tepegöz ve Opak Projektör

Tepegöz, önceden bir saydam üzerinde hazırlanmış, metin, çizim veya grafiklerin ekrana büyütülerek yansıtılmasını sağlayan, ders esnasında üzerinde çeşitli çizimlerin yapılmasına olanak vererek yazı tahtası gibi kullanılabilen bir öğretim aracıdır.

Öğretmene sınıfa arkasını dönmeden ders verme, öğrencilerle göz teması kurma, sorularla doğrudan etkileşim kurma ve öğrencilerin reaksiyonlarını kontrol etme olanağı sağlar. Sınıfın karartılmasına gerek yoktur (Yalın, 1996).

Tepegözü aşırı kullanarak, tepegözün öğretmenin yerini alması önlenmelidir. Tüm öğretim araçları gibi tepegöz de öğretmene yardımcı bir araçtır. Saydamlar değiştirilirken projektör açık bırakılmamalıdır. Öğretmen, öğrencilerine arkasını dönmemeli, değişiklikler ekranda değil saydam üzerinde gösterilmelidir. Parlak yüzeyler ekran olarak kullanılmamalıdır. Araç kullanılmadan önce odak ayarı yapılmalıdır. Saydam üzerindeki bilgi okunmamalı, ya özetleme yapılmalı ya da

farklı cümlelerle mesaj iletilmelidir. Öğrencilerin dikkatini dağıtmamak için anlatılan kısım yansıtılırken diğer yerler bir kağıt yardımıyla kapatılmalıdır.

Opak projektör ise saydam olmayan materyalin yansıtılmasına olanak verir. Kullanımı ve kullanırken dikkat edilecek hususlar tepegözle aynıdır.

1.7.8. Slayt makinesi-Film Şeridi

Bir olay veya olgunun daha önce kaydedilmiş görüntülerini bir perdeye yansıtabilen araçlardır. Televizyondan farkı, öğretmenin materyal üzerinde istediği değişiklikleri yapmasına olanak vermesidir. Bu materyal kullanılarak bir olay veya olgunun istenen amaçlara göre değiştirilmiş/düzenlenmiş görüntüleri öğrencilere sunulabilir (Çilenti, 1984).

Bu materyaller sınıf ortamına getirilmesi olanaksız olay veya olguların gerçek hareket ve sesleriyle, tercih edilen şekliyle, öğrencilere iletilmesine olanak verir. Film şeritleri kolayca çoğaltılabildiğinden, bunlara ulaşmak da kolaydır. Çok küçük veya çok büyük; çok hızlı ya da çok yavaş olayların ve olguların beynin algılayabileceği bir şekilde sunulmasına yardımcı olabilecek araçlardır.

Bu materyaller bazen öğrencilerin yanlış kavramlar edinmesine sebep olabilir. Öğretmen gerekli gördüğü yerlerde öğrencilere açıklama yapmalı, gösteriden önce ve sonra öğrencilerin bilgilerini ve konu için geliştirdikleri tepkilerini sorular yardımıyla ölçmelidir.

1.7.9. Televizyon

Televizyon kullanılarak öğrencilere çeşitli yaşantılar sağlanabilir. Televizyon, sınıfa getirilmesi olanaksız cisim, olgu ve olayları sınıfa taşıyabilen, ilgi çekici bir araçtır. Aynı anda öğrencilerin tümünün aynı şekilde tecrübeler yaşamasına olanak sağlar. Televizyon hem göze ve hem de kulağa hitap ettiği için nispeten kalıcı

yaşantılar sağlar. Diğer öğretim araçlarıyla birlikte kullanılabilir. Davranış değiştirmede etkili olabilecek bir araçtır (Çilenti, 1984).

Televizyon kullanımının sınırlılıklarını şöyle sıralanabilir: Geri bildirim olanaksızdır. Öğretmen buna dikkat etmelidir. Birçok programın önceden seyredilip uygunluğunun sınanması zordur. Program hazırlamak zor, pahalı ve zaman alıcıdır. Yanlış renk, büyüklük vb. kavramların öğrenilmesine neden olabilir. Güç öğrenenler üzerinde etkili olmayabilir. Televizyon bir araç olarak da pahalıdır.

1.7.10.Video, Video-kamera

Video, bir sürecin anlatılmasında kullanılacak araçtır. Hareketlilik bu tür bir davranışın kazandırılmasında büyük yarar sağlayacaktır. Sınıfa getirilmesi imkansız olaylar güvenli bir şekilde sınıfta izlettirilebilir. Başkalarının yaptığı dramatizasyonlar sınıfta kolayca izlenebilir. Tutumların değiştirilmesinde etkili olabilecek bir araçtır. Bir konuyu tartışmak ya da irdelemek için ortak yaşantılar sağlayacaktır.

Videonun öğretim açısından sınırlılıkları şu şekilde sıralanabilir: Program sabit bir hızda ilerlediğinden bazı öğrenciler sıkılırken bazıları da olayı takip etmede güçlük yaşayabilirler. Üzerinde ayrıntılı çalışılmak istenen tek bir görsel (harita, grafik) gibi çalışma imkanı vermez.

Video kullanımında dikkat edilmesi gereken ilkeler ise şu şekilde özetlenebilir: Film ve video kasetler önceden incelenmelidir. Çevre şartları (gürültü, ışık) ayarlanmalı, öğrenciler etkinlik için hazırlanmalıdır. Öğrenciler dersin hedeflerinden haberdar edilmelidir. Öğrencilerin sürece katılmasına olanak sağlanmalıdır. Öğrenciler sürekli gözlenmeli reaksiyonları tespit edilip sunu sonrası bu gözlemlerden yararlanılarak açıklamalar yapılmalıdır.

1.7.11. Bilgisayar-Datashow

Bilgisayarlar, 20 yılı aşkın bir süredir dersliklerin bir parçası olmuştur. Bilgisayar, bireylerin hızlı iletişim kurmasını, çeşitli biçimlerdeki çok sayıda bilgiyi saklayıp işlemeyi sağlayabilmektedir. Ayrıca geniş bir dizi görsel-işitsel girdiyi göstermek için diğer medya araçlarıyla birlikte kullanılabilir. Bilgisayarın bu özellikleri göz önüne alındığında eğitim/öğretim için önemi de ortaya çıkmaktadır. Çeşitli öğretim etkinliklerinde bilgisayarın kullanılması giderek yaygınlaşmaktadır.

Bilgisayar, çocuklar tarafından kontrol edilebilen görsel sunular sağlayarak onları motive edebilirler, hızlı bir şekilde doküman sunabilirler. Bireysel eğitim sağlayabilirler. Anında hata tespiti ve geri bildirim imkanı sunabilirler. Öğretmene ve öğrenciye, fert bazında veya küçük gruplar halinde çalışma serbestisi verirler. Öğretmeni, hazırlayacağı raporlar için öğrenciler hakkında bilgi edinmek, sınav sonuçlarını değerlendirmek ve her öğrencinin gelişimini takip etmek gibi idari ve eğitsel faaliyetlerin yükünden büyük ölçüde kurtarabilirler.

1.7.12. Kuklalar-Oyuncaklar

Kuklalar özellikle okulöncesi ve ilköğretim birinci kademede oldukça etkili olabilecek materyallerdir. Derslerin başında dikkat çekmek için ya da dersin ilerleyen zamanlarında eğitim-öğretimi zenginleştirici olarak kullanılabilirler. İnsan, hayvan ya da diğer canlı veya cansızların biçimsel olarak yapıp, hareket ettirme ve konuşturma suretiyle kullanılan bir materyaldir. Oldukça ucuz ve her derste kullanmaya müsaittir.

Kuklalarda kullanılan malzemenin öğrencinin dikkatini çekecek malzemelerden seçilmesi önemlidir. Gerçeğe yakın modeller seçilmelidir; baba bıyıklı, çocuk çilli ya da kurdeleli gibi. Kullanılan sesle kuklanın karakteri birbirine uymalıdır. Kuklanın karakteri ve kullanım zamanı öğrencilerin özelliklerine göre belirlenmelidir (Halis, 2002).

1.7.13. Modeller, Numuneler ve Gerçek Eşyalar

Modeller gerçek olmayan ancak insanlar tarafından tasarlanmış cisim yapı ya da fikirleri temsil eden öğretim araçlarıdır. Numuneler ise canlı ya da cansız herhangi bir şeyden alınan örnekler veya parçalardır (Çilenti, 1984).

Öğretim ortamlarında karmaşık yapıları basit ve anlaşılır hale getirmek, çok küçük veya çok büyük yapıları göstermek, yaklaşılamayan veya ulaşılamayan cisimleri eğitim ortamlarına sokmak, soyut düşünceleri somutlaştırmak için kullanılırlar.

Model ve numuneler eğitim açısından bazı sınırlılıklara sahiptir. Yanlış büyüklük, renk, yapı veya yapı maddesi kavramları öğrencilerde oluşabilir. Eğitim ortamında kullanılan bazı örnek veya numuneler çok pahalı ya da bunların bakımı güç olabilir.

1.7.14. Bilişim Teknolojileri-İnternet

İnternet, en geniş bilgisayar ağıdır. Sürekli büyüyerek, lokal ağları, okulları, kütüphaneleri, araştırma merkezlerini içine almıştır.

İnternet destekli eğitimde, işbirliği içinde öğrenme gerçekleşmektedir. Çünkü tüm öğrenciler ağda işbirliği ve interaksyon içinde bulunurlar. Eskiden bilgisayar destekli eğitimin sosyal aktiviteyi azalttığı ve hatta kestiği söyleniyordu, oysa şimdi internette sürekli bir etkileşim ve haberleşme olanaklıdır. Ağ üzerinde eğitim yapmak, sadece öğrencilerin değil, öğretmenlerin de izole durumda kalmalarını engellemektedir. Birçok sitede, haber ve tartışma gruplarında, e-posta vasıtasıyla yeni bilgi ve projelere ulaşmak, paylaşmak, istendiğinde katılabilmek mümkündür. Şu anda internette öğretmenlerin ve öğrencilerin aktif olarak katılabileceği birçok proje bulunmaktadır. Öğretmen, internet üzerinden birçok ders plânına, kitaba, dergiye, veri depolarına, görüntü ve ses bilgilerine, yazılımlara vb. ulaşabilir ve kullanabilir (Altun ve Altun, 2000).

Bilgisayar ağıları üzerindeki web temelli öğretimde, geleneksel öğretimde öğrencilerin karşılaştıkları bazı öğretim metodu engelleri de ortadan kalkmaktadır. Web temelli öğretim, daha özgür bir eğitim ortamı oluşturmaya olanak vermektedir (Ergün, 1998).

İnternet, her eğitim seviyesinde ve her eğitim alanında kolaylıkla kullanılabilir. Öğrenci bu ağ üzerinde kolayca araştırma yapabileceği gibi, problem çözme de öğrenecektir. Bu ağ üzerinde araştırmaların, sadece yazıdan, multimedya özellikleri kullanılan zengin formlarına kadar, birçok şekilde yayınlanması mümkündür. Öğrenciler de çalışmalarını dünyadaki diğer internet kullanıcılarıyla paylaşabilir.

İnternet üzerinden ölçme ve değerlendirme de mümkündür. Öğrenciler okuduklarını ve öğrendiklerini diğer arkadaşlarıyla ve öğretmenleri ile paylaşabilirler.

İnternet sayesinde bireysel öğrenim veya bireysel olarak öğrenmenin öğretimi yapılabilir.

Tüm bunların yanında web kontrolü, günümüz teknolojisiyle imkansız, web mantığında gereksiz ve kişilik haklarına bir tecavüzdür. Ama henüz ilköğretim çağındaki bireylerin girdikleri siteler onların psikolojik ve sosyolojik gelişiminin olumsuz yönde değişmesine neden olabilir. Bu yüzden okullardaki web bağlantılı bilgisayarlar denetlenmeli veya servis sağlayıcısı üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak; ırkçılık, pornografi, uyuşturucu veya çeşitli illegal/sapkın grupların sitelerine öğrencilerin girmesi önlenmelidir. Öğrencilerin web aracılığıyla bir şey almalarına müsaade edilmemelidir. Öğrencinin güvenilir olamayan sitelerde tanıştığı kişilerden öğretmenin haberdar olması sağlanmalıdır.

Web üzerindeki bilgilerin organize olmaması da ikinci bir sınırlılıktır. Webte çok miktarda bilgiye ulaşmak mümkündür, ancak önce bilginin nasıl aranacağı ve bilginin güvenilir olup olmadığının kontrolü öğrencilere öğretilmelidir. (Halis, 2000).

1.7.15. Kaynak Kişiler

Kaynak kişiler, işlenen konuda uzman ya da en azından konuyla ilgili sınıf dışından derslere davet edilen kişilerdir. Derse kaynak kişiler davet edildiğinde, öğrencilerin o derste öğrenilenleri unutması daha güç olacağı gibi, derste konuyla ilgili derinlemesine bilgi edinmeleri de sağlanmış olur.

Kaynak kişiler derse davet edilecekse, öğrencilerin bundan haberdar olması sağlanmalıdır. Öğrencilerin soru sorma ve dinleme becerilerinin bu tip etkinlik için yeterli olması gerekmektedir. Kaynak kişi konuşmasına başlamadan, öğretmen kaynak kişiyi sınıfa tanıtmalı kısa bir giriş konuşması yapmalıdır. Kaynak kişi seçiminde, dersin hedefleri, öğrenci nitelikleri ve kaynak kişinin niteliği iyi belirlenmelidir. Çocukların gelişim özelliklerinden habersiz veya herhangi bir ideolojinin reklamını yapacak kişilerin sınıfa davet edilmesi uygun olmayabilir. Öğretmen, öğrencilere verilen bilgilerin doğruluğunu test etmek için o günkü konuyla ilgili fazladan araştırma yapmalıdır.

1.8. Türkçe Dersinde Öğretim Materyalleri Kullanmanın Önemi

Bölüm 1.5.'te öğretim materyalleri kullanmanın sağlayacağı faydalar ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu bölümde özellikle Türkçe derslerinde kazandırılması hedeflenen davranışlar ve beceriler için öğretim materyalleri kullanmanın öneminden bahsedilecektir.

Sınıfa bir öğretim materyali getirmeden önce, hangi materyalin kullanılacağına karar vermek gerekir. Dikkat edilmesi gereken, hangi dil yeteneklerinin ne kadar sürede kazandırılacağını belirlemektir.

Bu bölümde, klasik öğretmenlik uygulamalarına alternatifler sunulmaktadır. Klasik öğretmenden kastedilen, ders kitabı, yazı tahtası ve defterle dersini işleyen; programdaki hedefleri gerçekleştirmek için sadece konuyu anlatan ama öğrencilerin geribildirimlerini almayan; yaptığı yazılı sınavlar veya hazır testlerle öğrencisinin

öğrenme düzeyini belirleyen; ne kendisi materyal hazırlayan, ne de öğrencilerine hazırlatan öğretmendir. Eğitim teknolojilerini kullanmak, idealist öğretmenlerin yükünü azaltır. Klasik öğretmenler, eğitim teknolojilerini kullanmak için ekstra çaba harcamak durumundadır.

Birbirinden oldukça farklı dil becerilerini kazandırmak için, öğretmenlerin birbirinden farklı, araç-gereç kullanmaları gerekli olabilir. Ulaşılabilen, “Türkçe Öğretimi” kitaplarında Türkçe derslerinde materyal kullanmanın gerekliliği ve önemi üzerine ayrıca yazılmış bir bölüm olmaması, bu konunun şimdiye kadar çok önemsenmediği şeklinde yorumlanabilir. Bu kaynakların bazılarında ise Türkçe derslerinde kullanılabilecek araçların isimlerinin verilmesiyle yetinilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde, her bir aracın hangi hedefleri gerçekleştirmek için kullanılabileceğini tartışmak yerine; çeşitli dil beceri ve bilgilerini öğrencilere kazandırırken hangi araç-gereçlerin kullanılabileceği ve muhtemel faydaları üzerinde durulacaktır.

1.8.1. Dil Bilinci Kazandırmada Öğretim Materyalleri Kullanımı

İçinde yaşadığımız çağda, bazı diller, diğer dillere göre daha çok kullanılmakta ve çokça kullanılan bu dillerin ait olduğu milletler, olması gerektiği gibi dillerini korumakta ve geliştirmektedirler. Dil bilinci sağlama hedefinin önemi, Türkçe eğitimi programında da değişik ifadelerle yer almaktadır. Öğrencilere dil bilinci kazandırmak için, ders kitabı dışında birçok yazılı, resimli, sesli materyal ile hareketli resimler kullanılabilir. Olgunlaşma seviyesine göre öğrencilere, Türkçe dil bilinci sağlayacak, seçilmiş romanlar verilebilir; belgeseller izlettirilip tarihi konuşmalar dinlettirilebilir. Türkçe'nin ustalıkla kullanıldığı birçok dilsel ürün mevcuttur. Örneğin, Gültен Dayıoğlu veya Ömer Seyfettin gibi çocuk edebiyatı alanında Türkçe'nin ustalıkla kullanıldığı eserler üreten yazarların eserleri kullanılabilir. (örneğin, Ömer Seyfettin'in Kaşığı, Falaka, Çakmak, Başını Vermeyen Şehit; Gültен Dayıoğlu'nun Yeşil Kiraz, Tuna'dan Uçan Kuş) Öğretmen, yabancı yazarların Türkçe'ye çevrilen çocuk edebiyatı ürünlerini de sınıf ortamında kullanabilir. (Çocukların olgunlaşma seviyeleri ve ilgilerine göre; Ali Baba ve Kırk

Haramiler, Denizler Altında Yirmi Bin Fersah, Çocuk Kalbi veya Şeker Portakalı vb.) Öğretmenlerin, yazılı ya da sözlü, bu ürünleri eğitim ortamlarında kullanmadan, öğrencilere sadece “dilimiz çok güzeldir” demekle Türkçe’nin güzelliklerini öğrencilere “sezdirmelerini” beklemek mümkün görünmemektedir. Türkçe’nin bugünkü hali, çağdaşı diğer dillerle kıyaslandığında, olması gereken gelişmişlik seviyesinde değildir. Durum böyle devam ederse -muhtemelen- gelecekte, Türkçe insanların anlaşabilme aracı değil, anlaşılamama aracı olacaktır.

İnsan, güzel bulduğunu sever. Türkçe’yi sevdirmenin bir yolu da Türkçe’nin ustalıkla ve güzel kullanıldığı yazılı ve sesli materyalleri sınıf ortamında kullanmaktır. Günümüzde, profesyonelce doldurulmuş şiir veya masal kasetleri ya da CD’leri bulmak oldukça kolaylaşmıştır. (Beyaz Geceler, Dostoyevski veya Madame Bovary, Flaubert seslendiren: Tuna Egemen, Sesli Kitaplar Yayınları; Dorian Gray’ın Portresi, Dünya Masalları, Andersen’den Masallar vb. ulaşım için: www.seslikitaplar.net/2003; Küçük Hanım, Kemalettin Tuğcu, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Sesli Yayınlar Bölümü; Çocuklara Hikayeler ve Masallar seslendiren: Gülçin Alpöge, Kalan Müzik; Grimm, seslendiren: Müşfik Kenter; Alaaddin’in Sihirli Lambası, seslendiren: Gazenfer Özcan; Ali Baba ve Kırk Haramiler, seslendiren M. Ali Erbil, Ada müzik. örnekleri çoğaltmak mümkündür.) Türkçe’nin oldukça güzel kullanıldığı bu tür eserlerden seçilen materyaller sınıf ortamına getirilebilir. Bu materyaller eşliğinde, hareketli ya da hareketsiz resimler kullanılarak, sınıfta duygu yoğunluğu oldukça yüksek bir atmosfer yaratmak da mümkündür.

Türkçe’nin doğru kullanılmadığı diziler, filmler ve diğer sesli-görüntülü yapımlar, eleştirilmemekte, hatta bu yapımlardaki kötü Türkçe kullanımları halkımız tarafından hemen benimsenip kullanılmaktadır. Öğretmenler bu tür yanlış konuşmaları kaydedip sınıf ortamına getirebilirler, doğru kullanımları da göstererek yanlışlıkları düzeltme yoluna gidebilirler. Yazılı ve görsel materyal bulma konusunda da öğretmenler sıkıntıya girmeyeceklerdir. İnternet ve benzeri iletişim ve bilişim araçlarına ve bilgi bankalarına ulaşmak, günümüz şartlarında hiç de zor değildir. Günümüzde problem, öğretmene öğretim materyali bulmak değil;

öğretmeni materyal kullanmaya ikna etmektir. TV, video, CD'ler ve radyoda da bu konuda öğretmenler için birçok materyal mevcuttur. Öğretmen istediğinde, ses ve görüntü kayıt araçları kullanarak öğrencileri için gerekli materyali toplayabilir. Bir filmdeki Türkçe'nin yanlış kullanımının doğurduğu sonuçlar öğrencilere gösterildiğinde, hem öğrencilere dilin önemi kavratılabilir hem de öğrenilen davranışların kalıcı olması sağlanabilir. Öğretmenler, yine de materyal bulma sıkıntısı çekerlerse, kuklalar ve oyuncaklar yardımı ile dil bilinci kazandırma hedefine ulaşabilirler. Örneğin, Hacivat ve Karagöz oyunu yanlış anlamaların sıkça tekrar ettiği bir kukla oyunudur. Öğretmen, bu kuklaları oynatmayı bilmiyor olabilir; Hacivat ve Karagöz oyununun oynandığı bir görüntülü materyali sınıfın ortamına getirerek bu engeli ortadan kaldırılabilir. Bu tür oyunlardaki veya materyallerdeki yanlış anlamaların doğurduğu “iletişim kazaları” abartılı şekilde öğrencilere sunulabilir. Öğretmen birinci kuklanın yaptığı dil yanlışlarını kendi düzeltebileceği gibi, isterse öğrencilere ya da diğer kuklaya düzelttirebilir. Bu düzeltmeler esnasında öğrencilere iletmek istediği mesajı da aktarabilir.

Millet olmanın temel şartlarından biri de ortak dildir. Tarihteki varlığımızı devam ettirebilmek için, öğrencilere bir dil bilinci kazandırılmasının önemi halihazırda ortadadır. İnsanlarımızın, “globalleşme rüzgarına” kapılıp ve “tarihin sonunun” geldiği söylentilerini ciddiye alıp; Türkçe'ye karşı sorumluluklarını ihmal etmemeleri için gerekli dil bilincinin kazandırılması gerekmektedir. Tarihin sonunun geldiğini, gelişmiş ve refah içinde yaşayan ülkelerin insanları iddia etmektedirler. Onlar için tarihin sonunun gelmesi istendik bir durumdur. Zira tarihin yazılmasının devamı demek, tarihî süreçte bir değişiklik olduğu anlamına gelir. Gelişmiş ve refah içinde yaşayan ülke insanları artık hiçbir değişikliğin olmasını istemezler. Oysa içinde bulunduğumuz ekonomik ve sosyal durum, -en azından ülkemiz insanları için- tarihin yazılmaya devam etmesi gerekliliğini doğurmaktadır. İçinde bulunduğumuz durum ve dilimizin önemini öğrencilere anlatmak için ders kitaplarının yetersiz olduğu açıktır. Tarihimizden bahseden birçok okuma parçası olduğu halde, geleceğimizden ve milletçe gelecek hayallerimizden bahseden okuma parçalarına hemen hemen hiç rastlanmamaktadır. Tüm bu söylenenler ışığında ve tarihin çok

hızlı yazıldığı çağımızda, öğretmenlerin derslerine güncel ve dil bilinci kazandıran materyaller getirmesi bir zorunluluktur.

1.8.2. Kavram Öğretimi ve Öğretim Materyalleri Kullanımı

Bir milleti yok etmenin en etkili yolu dilini bozmaktır. Birbirleri ile anlaşılamayan insanlar eninde sonunda haklılıklarını göstermenin başka yollarını arayacaklardır. Bugün Türkçe kullanarak anlaşmaya çalışan insanların problemi, kaynak kişinin “acaba söylediklerim veya yazdıklarım alıcı tarafından doğru anlaşıldı mı” endişesi içinde olmasıdır. “Ülkemizde özellikle gençlerin ve çocukların kendilerini ve düşüncelerini ifade etmekte zorlandıkları, gazete ve kitap okumadıkları, derslerinde başarısız oldukları, iletişimde sıkıntı yaşadıkları konusunda şikâyetler yaygınlaşmıştır. “Aynı dili konuşmuyoruz” şeklindeki bu şikâyetlerde “dil” kelimesi ile ifade edilmeye çalışılan husus; ortaklaşa kullanılmayan kelimeler, kavramlar ve kelime gruplarıdır” (Tosunoğlu, 1999). Kavramların anlamlarının kişiden kişiye değişmesi sağlıklı iletişim açısından ciddi bir problemdir. Her birey kavramların anlamlarını farklı yaşantılarla edinebilir ve her bireyin farklı “kavrayış dünyasının” olması normaldir, ancak kavramların ortak kabul edilen anlamlarının olması sağlıklı bir iletişim için gereklidir. Bu bilgiler ışığında, Türkçe dersinin temelde, iletişim becerilerinin kazandırıldığı bir ders olması, kavram öğretiminin Türkçe derslerinin önemli bir parçası olması sonucunu doğurur (Yalçın, 2002).

Kavram öğretimi için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemlerin kullanımında öğretmenler, hedefledikleri amaçlara ulaşmada, öğrenci seviyelerini dikkate alarak, öğretmek istedikleri kavramların kullanıldığı sesli ve yazılı materyal geliştirebilirler. Öğretmenler interneti kullanarak istedikleri sesli ve yazılı kaynaklara ulaşabilir, başka araç-gereçler kullanarak ulaştıkları görüntülü, sesli ve yazılı materyali, çoğaltabilir ya da öğrencilerin durumlarını ve dersin hedeflerini dikkate alarak istediği gibi değiştirebilirler.

Çocuğun olgunlaşma seviyesi de dikkate alınarak, kavram öğretiminde farklı seviyelerde farklı öğretim yöntemleri kullanılmalıdır. Kavram öğretiminin birinci ve ikinci basamağı olan, Somut ve tanıma düzeyinde kavram öğretilirken, kavramın -eğer mümkünse- gerçek maddesi eğitim ortamına sokulmalıdır. Cansız madde kavramı öğretilcekse sınıf ortamına cansız madde/cisim örnekleri getirilmelidir. Örneğin, bir taş, cam parçası, tebeşir vb. eğitim ortamında kullanılabilir. Cansız madde örneklerinin resimleri veya doğal ortamları içerisindeki resimleri ya da video görüntüleri de bu seviyedeki kavram öğretiminde kullanılabilir. Bu seviyede yapılabilecek diğer bir etkinlik de, kavramın adının geçtiği metinleri ya da konuşmaları eğitim ortamlarında kullanmaktır. Çünkü, kavramın anlamını öğrenen çocuk, artık kavramı kullanmak istediğinde beyinde kavramın resmini/görüntüsünü değil adını canlandıracaktır. Bu etkinlik için, sınıf ortamına video, CD veya muhtelif yazılı materyaller getirilmelidir. Cansız madde kavramının öğretildiği bir Türkçe dersinde, cansız maddeler konusu işlenen bir CD kullanılabilir. (örneğin, Fen Bilgisi 4-5, Vitamin Yazılım)

Kavram öğretiminin üçüncü basamağı sınıflama basamağıdır. Bu basamakta öğrencilere, kavrama ait değişik örnekler verilmelidir. Yine bu tür etkinliklerde, kavrama örnek olmayan çeşitli maddelerin sınıf ortamına getirilmesi de etkili olacaktır. Hayvan kavramının öğretildiği bir derste öğretmen, birkaç hayvan, ağaç, cansız madde resmi getirebileceği gibi, gerçek örnekleri de sınıfına getirebilir. Sınıfa getirilmesi imkansız maddeler için, modeller ve numuneler kullanılabilir. CD'ler veya video da bu tür etkinliklerde kullanılabilir. (örneğin, Amusing Animals 1,2,3,4; www.e_kart.pozitif.net./anim/2003; hayvanlar, böcek ve bitkiler, www.sentezbil.com./bilsaegitimprg.htm/2003). Bu seviyedeki kavram öğretiminde kullanılabilecek bir diğer etkinlik de kavramların sınıflandırılması etkinlikleridir. Öğretmenler, bu tür etkinliklerde kendileri görsel materyaller hazırlayabilecekleri gibi, öğrencilere de seviyelerine uygun görseller hazırlatabilir.

Kavram öğretiminin dördüncü basamağı soyut düzeyde kavram öğretimidir. “Çok dikkatle düzenlenmiş bazı deneysel araştırmalarda, çocukların 12 yaşlarında (dördüncü ve(ya) beşinci sınıflarda) soyut düzeyde kavram öğrenebildikleri

gözenmiştir” (Senemoğlu, 2001). Bu düzeyde kavram öğretiminde, öğrencilere, öğretilecek kavramla ilgili kavram hiyerarşisi, sınıflandırmalar ve sınıflandırmada kullanılan kriterlerle, sınıflandırma özellikleri kavratılmalıdır. Bu tür bir etkinlikte öğretmen, hazırladığı sınıflandırma görsellerini sınıf ortamına getirebilir. Özellikle soyut kavramların öğretiminde filmlerden de yararlanılabilir. Örneğin; “merhamet” veya “adalet” kavramlarının öğretilmesinde “Reis Bey” vb. bir film kullanılabilir. Öğrenciler filmi sınıfta izlemek zorunda da değildir. VCD player ya da bilgisayar ulaşılması çok zor araçlar değildir. Öğrenci filmi izler ve duyuşsal/bilişsel tepkilerini ödev olarak öğretmene sunabilir.

Öğrencilere kavramları öğretmek için, öğretim ortamlarına ders kitaplarının dışında da görsel ve yazılı materyaller getirilebilir ve öğrencilerin ortak kavram anlamlarına sahip olması sağlanabilir. Ders kitapları haricinde, M.E.B.’nce geliştirilmiş çeşitli materyaller ülkenin tüm okullarında kullanılarak gelecek nesillerin kavramlardan ortak anlam çıkarmaları sağlanabilir.

1.8.3. Kelime Hazinesini Geliştirmede Öğretim Materyalleri Kullanımı

Türkçe öğretiminin amaçlarından biri de öğrencilere dilimizdeki sözcükleri anlamları ile birlikte doğru söyleyiş ve yazılışlarını öğretmek ve onların sözcük dağarcığını zenginleştirmektir. Sözcüklerin iletişim açısından taşıdığı önem de açıktır (Kavcar, 2001). Buna rağmen, yapılan araştırmalar, insanlarımızın çok az sayıda kelime kullanarak iletişim kurduklarını göstermektedir (Çiftçi, 1991; Aktaran: Tosunoğlu, 2000). Çocukların kelime dağarcığını hızla geliştirdiği dönem, ilköğretim dönemidir. Çocuklar, ilk çocukluk dönemlerinde ihtiyacı olan kelimeleri ailelerinden ve yerel söyleyişle öğrenirler.

İlköğretimde kullanılan ders kitaplarının içinde kaç değişik kelime olması gerektiği ve bu kelimelerin özellikleri, bakanlığın ders kitabı onaylama kriterlerinin içerisinde yoktur. Bazı kaynaklarda buna bir gerek olmadığı da belirtilmiştir (Cemiloğlu, 1998). Ders kitaplarında hangi kelimelerin olması gerektiğinin saptanması çok zor olmakla birlikte mümkündür.

Öğrencilerin varolan kelime dağarcığını geliştirmede Türkçe derslerinin ayrı ve önemli bir yeri vardır (Kavcar, 2001). Kelime hazinesini geliştirmede sadece sözlük kullanımı istenen sonuçları doğurmayabilir. Sadece Türkçe ders kitabında geçen kelimelerin öğretimi de öğrencilerin zengin kelime servetine sahip olması sonucunu doğurmayabilir. Ders kitabı dışında diğer basılı materyallerin (gazete, dergi, çizgi roman) kullanımı, bu materyallerde geçen kelimelerin öğretimi öğrencilerin kelime hazinesini geliştirebilir. Öğretmen bazen de metin içinde geçen kelimelerin anlamlarını öğrencilerin sezmesini sağlayabilir. Sınıf ortamına ne kadar çok yazılı ve resimli materyal girerse öğrencilerin kelime hazinesi de o ölçüde gelişebilir (Öz, 2001).

Bilgen (Aktaran: Cemiloğlu, 1998) tarafından yapılan araştırmaya göre, M.E.B.'nce onaylanmış ders kitaplarının eğitim bilim ilkeleri ışığında incelendiğinde çok da mükemmel olmadığı, olmaması gereken bazı kelimeler olduğu ve olması gerektiği düşünülen kelimelerin ise olmadığı sonucuna varılmıştır.(örneğin 1. sınıf kitaplarında sekiz heceli “değerlendirilmesini” ve “gruplandırıldığımızda” kelimelerinin ve 26 kelimeden oluşan cümlelerin bulunması manidardır.) Bu durumda, öğretmenin öğretmek istediği kelimelerin kullanıldığı yazılı ve sözlü materyalleri kullanması, kelime dağarcığının zenginleştirilmesi konusunda çok önemli hale gelmektedir.

Öğrencilere özellikle eşsesli, gerçek ve mecaz anlamlı, karşıt anlamlı, eşanlamlı kelimeler, deyim ve terimlerin öğretimi kelime öğretiminde önemle üzerinde durulması gereken konulardır. Ders kitaplarında tüm bu konular hakkında yeterli örnek bulmak çok zordur. Bu yüzden öğretmen ders kitabı dışında da yazılı materyallerden faydalanmalıdır. Yine aynı amacı gerçekleştirmek için, bilgisayar programlarından da yararlanılabilir. Bazı yazılımlar (M.S. Word, MTU Moonstar Türkçe dil kılavuzu) yazılan kelimenin doğru yazılımını gösterdiği gibi, eş anlamlılarını da göstermektedir. Bu tür yazılımlarda, oyunla kelime öğretimi (adam asmaca) yapmak da mümkündür. (Örneğin, adam asmaca oyununda çocuk seçtiği harflerin kelimede olup olmadığını görerek, kelimayı tahmin etmektedir. Bu oyunda genellikle az kullanılan kelimelerin tahmin edilmesi istenmektedir. Çocuk hem çok

az duyduğu ve kullandığı kelimelere rastlamakta, hem de bu kelimelerin yazılışlarını öğrenmektedir)

Günümüzde, içinde on binlerce resim olan CD'lere ulaşmak zor değildir. Bu çeşit materyaller sınıfa getirilebilir ve datashow yardımıyla yansıtılabilir. Böyle materyalleri oluşturmak için öğretmen, internetten bulduğu resimleri CD yazıcıları (CD writer) kullanarak CD'lere aktarabilir. Ya da amatör bilgisayar operatörlerinin yaptığı ve piyasada bol miktarda bulunan CD'leri satın alma yoluna gidebileceği gibi profesyonelce hazırlanmış materyallerden de faydalanılabilir. (Kids-Plus Doğa Ansiklopedisi, Küçük Kaşif 101, 102, 103, www.online.metaksan.net.tr/web_uygulamaları/ürünsecim.jpg/2003). Bu çeşit materyaller kullanılarak, öğrencilere gerçek hayatta görmelerinin mümkün olmadığı nesnelerin resimlerini göstermek mümkündür.

Örneğin, işlenen okuma parçasında geçen, “orangutan” kelimesinin öğretiminde kullanılabilecek öğretim stratejileri ve öğretim materyalleri şöyle sıralanabilir. Kelimenin anlamı sözlükten bulunabileceği gibi, kelimenin türü, kelimenin hangi dilden geldiği, kelimenin vurgusunun hangi hecede olduğu (doğru söyleşinin nasıl olduğu), teknik terimse, hangi alanla alakalı olduğu, yapım eki alarak hangi yeni anlamları kazandığı vb. özelliklerinin öğretilmesi için hazırlanmış büyük sözlüklerden de yararlanılabilir. (örneğin, T.D.K., Türkçe Sözlük veya Büyük Türkçe Sözlük, D.Mehmet Doğan, Bahar Yayınları, İstanbul; Fono Modern Sözlük 1.0, <http://www.cdmarket.gen.tc/cd>). Sözcüğün öğretilmesinde kullanılacak sözlük ve imla kılavuzlarının interaktif kullanımına imkan veren CD'ler de halihazırda piyasada bulunmaktadır. (örneğin, İmla Klavuzu CD'si, Epsilon Yayınları; Büyük Türkçe Sözlük CD'si -sözlükle birlikte verilmektedir-)

Kelimenin anlamının “Endonezya adalarında yaşayan bir çeşit büyük maymun” anlamına geldiğini öğrenen öğrenciye bu hayvanın resminin –basılı olarak, slayt/tepegöz saydamı veya datashow yardımıyla CD'den- gösterilmesi mümkün olduğu gibi, bu hayvanlarla ilgili olarak çekilen belgeseller VCD'den datashow, TV veya video yardımıyla da gösterilebilir. Maymunlarla ilgili çekilmiş birçok filmde

(King Konk, Maymunlar Cehennemi vb.) mevcuttur. Bu filmlerin öğrencilere, sınıfta gösterilmesi de zorunlu değildir. Öğrenci bu filmleri evinde de izleyebilir. Kelimenin sıfat ya da isim olarak kullanıldığı cümlelerin geçtiği çeşitli metinlerin sınıf ortamında kullanılması da kelimenin değişik kullanımlarının öğretilmesinde etkili bir yoldur.

Öğretmen kelime haritaları kullanarak da kelime öğretimi etkinlikleri yapabilir. Kelime haritaları kendisi bir görsel materyal olduğu gibi, çeşitli görsellerle de zenginleştirilebilir. Öğretimin etkililiğinin artırılması için örneğin, “Bayrak” kelimesi öğretilirken, öğretmen elinde bir Türk Bayrağı ile sınıfa girebilir. Öğretmenin elindeki bayrak, gerçek eşyaların eğitimde kullanımının tipik bir örneğidir. Diğer ülke bayraklarının resimlerinin olduğu tepegöz saydamları, CD’ler ve datashow kullanılarak, Türk Bayrağının diğer bayraklardan farklı yönleri görsel olarak öğrencilere gösterilebilir. Bayrak kelimesinin kullanıldığı şiirler ve metinler sınıfa getirilebilir ve okunabilir. Bu materyallere ulaşmak için internet imkanından da faydalanılabilir. “Bayrak” kelimesi öğretilirken; bayraktar, bayraklaşmak gibi kelimeler de öğretilir. Böyle bir etkinliğin yapılmasında ilköğretim sözlüklerinden yararlanılabileceği gibi, büyük sözlüklerden de yararlanılabilir.

1.8.4. Çağın Gerekthirdiği İletişim Becerilerini Kazandırmada Öğretim Materyalleri Kullanımı

Türkçe öğretimi dersinde çeşitli ve çok sayıda materyal kullanmak artık bir zorunluluk haline gelmiştir. İletişim teknolojisindeki gelişmeler ve buna paralel olarak artan/değişen bilgi kaynakları ve bilgi miktarı; bilgiyi algılayanın öneminin anlaşılması; beyin ve anlama, algılama, dikkat, hatırlama ve benzeri biliş süreci üzerine yapılan araştırmalar; küreselleşme ve değişen sosyal şartlar, “hedef topluma” ulaşma amacını gerçekleştirmek için dil öğretiminin öneminin kavranması gibi gelişmeler, Türkçe öğretiminin önemini artırmış ve Türkçe öğretiminde yeni arayışlara girmeyi zorunlu hale getirmiştir.

Gelişen teknolojiyle birlikte, iletişimde de 20 yıl öncesine göre çok büyük ilerlemeler sağlanmıştır. Henüz bir “teknoloji kullanma ve gelişen teknolojiye ayak uydurma” dersi olmadığına göre, çağın gerekleri dikkate alınarak Türkçe derslerinde, öğrencilere iletişim teknolojilerini kullanma becerilerinin öğretilmesi de gerekmektedir. Türkçe dersi müfredatında geçen (İlköğretim Okulu Programı, 2000) “mektup yazma”, “telgraf yazma”, “telefonda konuşma” gibi davranışların öğretilmesi 10 sene öncesine göre önemlerini bir derece de olsa kaybetmiştir. Bu cümleyle kast edilen, öğrencilere nasıl mektup veya telgraf yazılacağı ve telefonda konuşma adabının öğretilmesinin önemsizleştiği değil; 10-15 sene öncesinde iletişimde kullanılan bu araçların yerini başka araçların aldığıdır. Günümüzde, insanlar mektup yerine, e-posta veya dosya transferini; telgraf çekme yerine, kısa mesaj (SMS) göndermeyi ve sabit telefonlar yerine, internet üzerinde sesli-görüntülü haberleşmeyi ya da cep telefonu kullanmayı tercih etmektedirler. Önemi kaybeden, kullanılan araçlar olmuştur; yazılı mesajların veya telefonda konuşmanın formatı henüz değişmemiştir. Yeni teknoloji ürünü iletişim araçlarını kullanma bilgileri ve becerilerini kazandırmak da Türkçe eğitimi dersi içerisinde düşünülmelidir. Sınıf ortamına teknolojik iletişim araçları getirilmesi bunların doğru kullanımının öğretilmesinde önemlidir. Cep telefonunun doğru kullanımının öğretilmesi için sınıf ortamına böyle bir cihaz getirilmesi ve kullanılması, eğitim açısından sadece öğretmenin sözlü olarak anlatmasından daha yararlı olacaktır. Sınıf ortamına getirilen günümüz teknolojisi ürünü iletişim araçları, gerçek eşyalar/numuneler olarak düşünülebilir. En etkili öğrenme yolu olan yaparak yaşayarak öğrenme de bu tip materyalleri sınıf ortamına getirerek gerçekleştirilebilir.

İnternet üzerinden yapılan iletişim (e-posta, netmeeting, -internet üzerinden görüntülü konferans veya görüşme- telefon görüşmeleri vb.) günümüzde sıklıkla kullanılmakta, sağlıklı ve ucuz iletişim sağlamaktadır. Hangi e-posta adres dağıtıcı sitesi neden ve nasıl kullanılır, görüntülü iletişimde nelere dikkat edilmelidir vb. iletişim becerilerinin öğretilmesi için sınıfa internet bağlantılı bir bilgisayar ve web kameraları (web-cam) getirilmesi yeterlidir. Kendini ekranda gören öğrenci doğru görüntü vermek için nelere dikkat etmesi gerektiğini daha iyi öğrenecektir. Hangi e-postalar açılmamalı, e-posta gönderirken nelere dikkat edilmeli vb. iletişim

becerilerinin öğretiminde de eğitim ortamında internet bağlantılı bir bilgisayar kullanılabilir.

1.8.5. Yaratıcılığı Geliştirme ve Öğretim Materyalleri Kullanımı

Eğitim açısından yaratıcılık, tamamen var olan gerçeğin, düşüncenin, verinin veya zihinsel yeteneğin, keşfedilmesi, seçilmesi, değiştirilip iletilmesi, analiz edilmesi veya sentezlenmesidir. Yeni ilişkiler kurmak, herkesin bildiği bir olayı/olguyu farklı şekilde ifade etmek, yeni bir kullanım alanı keşfetmek yaratıcılık olarak kabul edilmelidir. Kişiye göre orijinal bir sonuç, daha önceden ifade edilmiş olsa bile, kişi yaratıcı düşüncesini kullanmıştır. Birey geçmiş yaşantılarından edindiği izlenimlerden seçtiklerini bir araya getirip, yeni bir düşünce ortaya koyabilir.

Okullarımızda Türkçe derslerinde öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirme adına bazı etkinlikler yapılmaktadır. Ama özgün çalışmaların ortaya çıkma olasılığı azdır (Avcı, 2002). Geleneksel yöntem ve yazı tahtası ile öğretimin bireyselleştirilmesi mümkün değildir. Tüm öğrenciler aynı şekilde düşünmek aynı dersten aynı bilgileri anlamak zorunda kalmaktadırlar. Öğretim materyalleri kullanıldığında hem öğretmene öğrencilerle daha çok ilgilenmek için zaman kalacaktır hem de öğrenciler özgün çalışmalar ortaya koyma ve bunları sergileyebilme olanağına kavuşmuş olacaklardır. Örneğin, bülten tahtaları öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanarak oluşturdukları eserlerini sergileyebilmeleri için kullanılabilecek bir araçtır. Yine öğrenciler interneti ve basılı materyalleri (okul/sınıf gazetesi, yerel/ulusal gazeteler, öğrencilerin kendi çıkardıkları dergiler vb.) kullanarak hem eserlerini sergileyebilir, hem de özgün çalışmalara ulaşabilirler. Özgün eserlerin değerlendirildiğini gören diğer öğrenciler de içlerindeki potansiyeli harekete geçirmek için güdülenecektir.

Ders kitaplarının derslerde kullanılabilmesi için M.E.B. tarafından konmuş, gerekli şartların içinde “öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelidir” şartı yoktur (www. meb.gov.tr/istatistikler/ 2002). Ders kitapları öğrencilere yaratıcılığı

geliştirme materyalleri sunma konusunda yetersizdir. Ders kitapları içerisinde, yaratıcılığı geliştirme sayfaları veya etkinlikleri yoktur. (Başlıksız, mantıksal hatalarla dolu veya eksik bırakılmış bir metin vb.) Öğretmen, eğitsel hedefleri doğrultusunda değiştirdiğinde, her çeşit yazılı materyallerden yaratıcılığı geliştirme etkinliklerinde faydalanabilir. (örnek ek:3)

Yaratıcılığın gelişmesini önleyen dışsal etkileri (sosyal baskı vb.) en aza indirmenin bir yolu da eğitimi bireyselleştirmektir. Yeni teknoloji ürünü bilişim ve iletişim araçları kullanılarak öğretmen, öğrencisini sınıf dışında da takip edebilir ve öğrencisine geribildirim sağlayabilir. Örneğin öğrenci, evinden ya da bilgisayar laboratuvarından, interneti kullanarak, kendi oluşturduğu mantık dışı çözümlerini, ilk yazılı eserlerini vb. hiçbir sosyal baskı hissetmeden, gülüneceği ya da aşağılanacağı hissi yaşamadan öğretmenine gönderebilir. Öğretmen de öğrencisine geribildirimini yine aynı yoldan gönderebilir.

Dil, yaratıcılık ve yaratıcılığı geliştirme konusunda uygun bir alandır. Yaratıcılığı geliştirmenin önemli bir yolu da, bol okumaktır. Okunanları not etmek, eksik metinleri tamamlamak, metne uygun başlık bulmak, başlığa uygun hikaye yazmak, metinle ilgili soru üretmek, resimleri, hareketli resimleri, filmleri yazıya dökmek ve metinleri geliştirmek yaratıcılığı geliştirme konusunda kullanılabilecek yöntemlerdir (Rıza, 1999; Arslan, 2000). Öğretmen öğrencilerinin seviyelerini dikkate alarak, sınıf ortamına çeşitli materyaller getirebilir ve bunları ihtiyaçları dikkate alarak değiştirebilir (metinlerin bir kısmını, kelime veya cümlelerin bazılarını silmek, sorular eklemek, metne ilgisiz veya yanlış bilgiler sıkıştırmak gibi). Tepegöz saydamları, filmler, basılı materyaller bu etkinlikleri yapmada kullanılabilecek öğretim materyalleridir.

Kuklalar ve oyuncaklar kullanılarak da yaratıcılığı geliştirme etkinlikleri yapılabilir. Öğrenciler kukla oyunları için senaryolar yazabilirler. Emeklerinin boşa gitmediğini görmek öğrencileri motive eder. Arkadaşlarının ürünlerini gören öğrenciler de yaratıcılıklarını kullanarak yeni eserler üretme konusunda motive olabilirler (Mc. Gregor, 1997).

Orijinal düşüncelerde; akıcılık, esneklik ve özgünlük özellikleri olmalıdır. Düşüncelerin düzene konulması (yeni bir sınıflandırma), düşüncelerin geliştirilmesi, üretilen düşüncenin uygun bir kanal kullanılarak başkasına aktarılması da üretilen düşüncenin öğrencilerin yaratıcılık etkinliklerinde dikkat edilmesi gereken özelliklerdir.

Öğrencilere okunan metinler hakkında not tutturmak veya metinleri tekrar ifade etmelerini istemek bir yaratıcılık etkinliğidir. Sınıf ortamına çok sayıda yazılı materyal getirmekle bu tür etkinlikler için yeterli alıştırma yapılabilir. Aynı tür etkinliği, sınıfa getirilen bir görsel için ya da sınıf ortamında izlenen bir film/konuşma içinde de yapmak mümkündür.

Hikaye, konuşma veya çeşitli filmleri her hangi bir yerinden kesip, öğrencilerden bunlar için bir sonuç bulmaları da istenebilir. Metin, film veya konuşmalara başlık bulmak veya soru üretmek yaratıcılıkta akıcılığı geliştiren çalışmalardır. İşlenen konularda geçen kavram ya da kelimeleri sınıflama etkinlikleri yaratıcılığı geliştirir. Sınıf ortamına video, çeşitli görseller, TV. getirilerek de öğrencilerden gördükleri nesneler için sınıflandırma yapımları istenebilir.

Yaratıcılığın belki de en önemli yanı hayal etmektir. Öğrencilerin hayal gücünü geliştirmek için öğrencilere hayal ürünü filmler ve metinler verilebileceği gibi; öğrencilerden hayal güçlerini kullanarak özgün eserler üretmeleri de istenebilir. Alternatif üretmek, problem çözmek de hayal gücüne dayanan etkinlikler olarak düşünülebilir. Sınıf ortamına getirilen yazılı veya görsel materyallerdeki problemlerin çözülmesi ya da bulunan çözümlere alternatifler üretmeleri istenebilir. Örneğin, sınıf ortamında izlenen bir konuşmada ya da belgesel/haber programda bahsedilen probleme ilişkin çözümler üretmek iyi bir yaratıcılık etkinliğidir. “Vatan Sevgisi” kavramının öğretildiği bir derste, Sultan Alparslan’ın Anadolu’ya girdiğinde yaşadıklarının gösterildiği bir çizgi film izlenebilir. Halihazırda böyle bir çizgi filmler de piyasada mevcuttur (Seranora yapım, ulaşım için: www.harikafilmler.com/2003). İnternet üzerinden de bu tür çizgi filmlerin indirilmesi mümkündür (www.muslimkid.net/cizgifilm/2003). Önce, bu çizgi film,

örneğin, tam Malazgirt savaşının ortasında durdurulup ne olabileceğinin yazılması istenebilir. Alparslan'ın yerinde olsaydınız ne yapardınız sorusu sorulabilir. Bu çizgi film için bir isim bulunması istenebilir. Filmde yer alan karakterlerin ya da silahların sınıflandırılması istenebilir.

Çocuklar için hazırlanmış bazı bilgisayar yazılımları da çocukların hem hayal gücünü hem de yaratıcılıklarını geliştirmektedir. Geleceğe yolculuk, geçmişe yolculuk başka gezegenlere yolculuk gibi hayal gücünün kullanıldığı yazılımlar interaktif olarak hazırlanmıştır. (örneğin, Kayıp Dünya, Geleceğe Dönüş, Bilsa Eğitim CD'leri)

1.8.6. Anlamayı Desteklemede Öğretim Materyalleri Kullanımı

Öğrenciler, yazılı ve sözel bilgileri anlamada, bazen de algılamada problem yaşayabilirler. Bu soyut bilgilerin görselleştirilmesi anlamayı artırmada etkili olabilmektedir (Türkmen, 2001). Soyut yaşantıların somutlaştırılmasında çeşitli öğretim materyallerinin kullanılması anlamayı artıracaktır. Öğretmenler tarafından kolaylıkla geliştirilebilecek kavram haritaları bile görselleştirmede ve anlamayı kolaylaştırmada kullanılabilecek materyaller olarak düşünülebilir. Beydoğan ve Şahin (2002) tarafından yapılan araştırmaya göre kavram haritaları kullanarak işlenen Türkçe derslerinde öğretmenler hedeflene amaçlara ulaşma konusunda daha başarılı olmaktadır.

Multimedya gösterimleri bilginin akılda tutulmasını ve anlaşılmasını geliştirir. Öğretim uygulamaları içerisinde hareketli görsellerin metin ile kaynaştırılması, karmaşık bilgilerin anlaşılmasını kolaylaştırabilir. Multimedya materyallerinin seçilmesi ve kullanılması böyle bir bütünleşme içerisinde bu materyallerin etkililiğini artırabilir (Helen ve Kamil, 2002).

Örneğin, İstiklal Marşı anlaşılması oldukça güç bir şiirdir. Bu şiirin yazıldığı şartların bilinmesi şiirin anlaşılmasını kolaylaştırır. İstiklal Savaşı şartlarının sadece sözel olarak anlatılması, öğrencinin savaş yılları şartlarını

anlamasını sağlayamayabilir. Sınıf ortamında kullanılacak, İstiklal Savaşı şartlarını anlatan ses ve görüntü efektleri ile desteklenmiş bir film, öğrencinin hem o şartları hem de İstiklal Marşını daha iyi anlamasını sağlayabilir. M. Akif ERSOY'u çeşitli yönleriyle anlatan yazılı materyallerin (biyografi vb.) sınıfa getirilmesi İstiklal Marşı'nın işlendiği bir Türkçe dersinin anlama etkinlikleri açısından verimli geçmesine yardımcı olur. Öğretmen istediğinde M. Akif ERSOY hakkında yüzlerce kaynağa ulaşabilecektir. Aşağıda öğretmenin biraz gayretle ulaşabileceği bir yazılı kaynaklar listesi, örnek olması açısından verilmiştir.

M. Akif Ersoy hakkında yazılan eser örnekleri:

- Anonim (1986), Ölümünün 50. Yılında M.Akif Ersoy'u Anma kitabı. Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Ankara.
- Anonim (1989), Mehmet Akif ilmi toplantısı (Bildiriler). Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Yayınları, Toplantı Bildirileri dizisi, Ankara.
- Ayvazoğlu, B. (1986), İstiklal Marşı, Tarihi ve Manası. Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı Yayınları, İstanbul.
- Cemal, M. (1986), Mehmet Akif. İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Düzdağ, M.E. (1989): Mehmet Akif Hakkında Araştırmalar 1. M.Ü. İlahiyat Üniversitesi, Mehmet Akif Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2.Baskı, İstanbul.
- Ersoy, M.A. (1966): Safahat (düzenleme: Ömer Rıza Doğrul), Aka Kitabevleri, İstanbul.
- Ekiz, O:N. (1985), Mehmet Akif Ersoy. Toker Yayınları, Ankara.
- Kabaklı, A. (1977), Mehmet Akif. Toker Yayınları, İstanbul.
- Karakoç, S. (1985), Mehmet Akif. Diriliş Yayınları, İstanbul.
- Okay, O. (1989), Mehmet Akif, Bir Karakter Heykelinin Anatomisi. Akçağ Yayınları

Öğretmen istediğinde, dönemin olağanüstü şartlarını anlatan filmlere ve belgesellere de ulaşabilir. (Kurtuluş Savaşı CD'si ve Atatürk CD'si, 3. Boyut Yayıncılık; Sarı Zeybek, hazırlayan: Can Dünder; Türk Büyükleri, Ölümünün 50.

Yılında Mehmet Akif Ersoy, Yönetmen-Yapımcı: Tanju Turunç; Yemen, yapımcı-yönetmen: Kemal Öztürk; Cumhuriyet, TRT yönetmen: Ziya Öztan; Cumhuriyetin Hayalleri, 1. bölüm “Sazanlar ve Süvariler yönetmen: Enis Rıza vb.)

Öğretmen, yazılı kaynaklara ulaşma konusunda sıkıntıya düşerse, internetten istediği materyali bulabilir. Bu materyallerin çıktılarını alıp kullanabileceği gibi, bilgisayarlarda bulunan ekran kopyalama (print screen) özelliğinden faydalanarak istediği yazılı veya görüntülü kaynağın dijital fotoğrafını sınıf ortamına getirebilir.

İçinde su değirmeni tamlaması geçen bir metnin işlendiği derste, hayatında hiç su değirmeni görmemiş öğrencinin o metni tam olarak anlayamayacağını söylemek mümkündür. Derse bir su değirmeni resmi getirmek ve bu resmi öğrencilere göstermek, hem konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacak, hem de öğretmeni sözel olarak su değirmeni anlatma yükünden kurtaracaktır.

Öğretmen, anlama etkinliklerinde kullanmak istediği her türlü yazılı, görüntülü veya sesli kaynağa ulaşmak için internet olanağından faydalanabileceği gibi; piyasada bol miktarda bulunan VCD/CD’lerden ve yazılı materyalden de -önceden kontrol etmek şartıyla- yararlanabilir.

Öğrenme stratejileri ve bu stratejilerin öğretilmesi de anlama etkinlikleri içerisinde düşünülebilir. Dikkat stratejileri olan, altını çizme ve metin kenarına not alma etkinliklerinde de öğretmen hazırlayacağı materyalleri sınıfta kullanabilir. Örneğin öğrencilere verilen metinde altı çizilecek cümleleri bulma, altı gereksiz yere çizilmiş cümleleri bulma, tanımları bulma, karakter özelliklerini bulma, anlamı bilinmeyen kelimeleri daire içine alma, önemli paragrafların ya da cümlelerin başına yıldız veya benzeri işaretler koyma vb. etkinlikler için öğretmen önceden bulduğu ve amaca dönük olarak değiştirdiği metinleri kullanabilir. Öğretmen, örgütleme stratejilerini öğretmek veya kullanmak için, not alma matrisleri geliştirebilir. Örnek bir not alma matrisi şekil 1.5.’te verilmiştir.

Şekil: 1.5. Not Alma Matrisi Örneği

Olay	Zamanı	Kahramanı Kahramanları	Önemi	Sonucu
1)				

Kısa süreli bellekte depolama stratejileri olan, tekrar ve gruplama stratejilerin kullanılması ve bu stratejilerin öğretimi için de öğretmen materyal geliştirebilir. Metinde geçen karakterlerin özelliklerine göre sınıflandırılması, metinle ilgili grafikler çizilmesi, anahtar kelimelerin bulunması, metinde geçmeyen ara başlıklar yazılması vb. etkinlikler için öğretmen önceden bulduğu ve amaca dönük olarak değiştirdiği metinleri kullanabilir. Öğrenmede transfer (eklemleme stratejileri), ön öğrenmelerle, yeni öğrenilen bilgilerin birleştirilmesidir. Örneğin, 5. sınıf öğretmeni, Türkçe dersinde, Atatürk'le ilgili bir metin işlenirken; 3. ya da 4. sınıfta işlenen, Atatürk'le ilgili metinleri sınıfa getirebilir.

1.8.7. Okuma Öğretiminde Öğretim Materyallerinin Kullanımı

Bu bölümde okuma faaliyetlerinin günlük yaşantıda ve öğrenim hayatında ne kadar önemli olduğundan, okumanın mekaniğinden, psikolojik ve fizyolojik yönlerinden bahsedilmeyecek, sadece okuma öğretiminde materyal kullanmanın önemine işaret edilecektir.

Yazılı materyaller (ders kitabı, okuma kitapları, ansiklopediler, sözlükler, broşürler, el ilanları, dergiler, gazeteler vb.) kullanılmadan bir okuma faaliyetinin olması düşünülemez. Derslerde sadece ders kitabını kullanmak öğrencileri iyi bir okuyucu yapmaz. İyi bir okuyucunun özelliklerini kazandırmak için, bol okuma materyali kullanılması gerekmektedir.

İyi bir okuyucu, sürekli okur ve okumaya karşı ilgilidir; okumadan önce ön incelemeler yapar; okuma esnasında zihninde anlamayı kontrol eder, bu kontrol esnasında her hangi bir problemi gidermeden okumaya devam etmez. Anlaşılmayan bir kelime, düşünce veya kavram üzerinde anlamayı sağlayacak çeşitli teknikler kullanır. Sözlüğe bakmak, bütün içinden çıkarım yapmak, başka bir eserden istifade etmek kullanılabilecek teknikler arasındadır (Gürses, 1996). İyi okuyucu, metin içerisinden soru çıkarır ve bu sorulara cevap arar; okurken altını çizme, not alma, özet çıkarma vb. anlamayı geliştirici ve unutmayı önleyici etkinlikler yapar. İyi bir okuyucu okuduğu metnin türüne göre okur; tüm dikkatini okuduğu metin üzerine yoğunlaştırır. Tüm bu iyi okuyucu özelliklerinin kazandırılmasında öğrencilerin çok okumasının gerekliliği söz konusudur. Öğrencilerin çok okumaları için, onların hoşlarına gidecek yazılı materyal bulmak gerekir. Bir öğrencinin zevki öbüründen farklı olabilir. Bunun için sınıf ortamında çok sayıda okuma materyali bulundurmamak gerekir. Öğrenmek için güdülenmemiş bir kimseye bir şey öğretmek imkansızdır (Yalın, 1996). En başta, öğrenciler okumak için motive edilmelidir. Motivasyon açısından, öğrencilerin çeşitli kaynaklardan okumaları ile hep aynı kitaptan okumaları kıyaslandığında, değişik materyallerden okumanın öğrencileri, okumaya karşı daha çok motive edileceği söylenebilir. Yine değişik türde kitaplar/metinler kullanarak, öğrencilerin iyi bir okuyucunun özelliklerini kazanmaları için sürekli okuma çalışmaları yapılabilir. Metnin tam olarak anlaşılması için, öğrencinin ihtiyaç duyabileceği, sözlükler, ansiklopediler, metindeki konuya yakın konularda yazılmış diğer yazılı materyaller, eğitim ortamında bulundurulmalı ve öğrencilerin bu materyallerden istifade etmesi sağlanmalıdır. Öğrencinin ulaşabileceği veya kullandığı her okuma materyali, iyi bir okuyucu olma adına, bir alıştırmaya çalışması olarak düşünülmelidir.

Öğretmenin, sadece ders kitabındaki “okuyalım-anlayalım” çalışmaları yaparak (metin altı ve metin üstü sorularını cevaplayarak) öğrencilerini iyi ve okuduğunu anlayan bir okuyucu yapabilmesi zordur. Öğretmen kendi hazırladığı ya da hazır bulduğu metinleri ve bu metinlerdeki soruları da sınıfa getirmelidir. Kısaca, öğrencilerin iyi birer okuyucu olmaları için bol okuma materyali kullanılmalıdır. Bilişim teknolojileri, uygun yazılı materyal bulma konusunda öğretmenler ve

öğrenciler için sanal bir kütüphane olarak kullanılabilir. Bunun dışında örneğin, tepegöz saydamları kullanılarak, çoğaltılamamış bir yazılı materyalden tüm öğrencilerin faydalanması da sağlanabilir.

Çok çeşitli okuma türleri vardır ve bu okuma çeşitleri için değişik öğretim materyalleri kullanılabilir. Bazı metinler bir çeşit okuma için uygun olabilecekken diğer bir okuma türü için kullanılamayabilir. Bu tür problemleri çözmek için öğretmen sınıf ortamına çeşitli yazılı materyaller getirmelidir.

Okuma çeşitleri -genel olarak- şöyle sıralanabilir. Sesli okuma, sessiz okuma, inşat (şiir okuma sanatı), seçerek okuma, anlamlı okuma, sürekli okuma, serbest okuma vb. (Ünalın, 1999; Yalçın 2002). Listeyi uzatmak mümkündür

Sesli okuma için birçok tarif yapılabilir. Ancak sesli okumada ulaşılmak istenen hedefler genelde şunlardır: Öğrencilerin anlama becerilerini geliştirmek, kelimeleri kusursuz bir akış içerisinde seslendirebilmek, telaffuz bozukluklarını gidermek, anlatım becerilerini geliştirmek vb. Sesli okumada asıl dikkat edilen, dinleyenlerin duyabileceği yükseklikte ve zevkle dinleyebileceği şekilde okumaktır. Bazen de öğrenciler kendilerine has bir melodiyle sesli okuma yapabilirler. Sesli okuma etkinliklerinde öğretmen, öğrencilerin bu tür okumalarını da düzeltmesi gerekmektedir (Demirel, 2002).

Sesli okumada tüm bu hedeflere ulaşmak ve sesli okumada yapılan hataları düzeltmek için, en başta sınıf ortamına bol yazılı materyal getirilmelidir. Bol okuyan öğrencilerin okumaları da akıcı olacaktır. Söyleyiş bozukluklarını düzeltmek için öğretmen kendisi örnek okumalar yapabileceği gibi, sesli materyallerden de faydalanabilir. Özellikle inşat (usulünce sesli şiir okuma) faaliyetlerinde sesli materyallerden faydalanılabilir. Yine inşat çalışmalarında önemli olan uzun veya ders kitabındaki şiirleri okumak değil; hem okuyanın hem dinleyenin zevk aldığı bir üslupla, uygun jest ve mimikle okumaktır. Öğrencilerin hoşlandığı şiirlerin seçilmesi için şiir kitaplarından faydalanılmalıdır. Zira öğrenci ders kitabındaki şiirleri sevmek zorunda değildir. Uygun jest ve mimiklerin yapılabilmesi için öğrenciye bir model sunmak önemlidir. Öğretmen, TV., video veya VCD'ler kullanarak, öğrencilere

uygun jest ve mimik hareketlerini öğretebilir. Profesyonel şiir okuyucuların çeşitli görüntüleri kaydedilebilir ve sınıf ortamında kullanılabilir. Yine radyo kullanılarak öğrenciler için kaliteli şiir dinletileri yapabilmek mümkündür.

Sessiz okuma, ses organlarından hiç birini kullanmadan baş ve gövde hareketleri yapmadan, yapılan okumadır. Bireylerin günlük yaşamlarında ve iş hayatında sıkça yaptıkları bir okuma türüdür. Bu tür okumada önemli olan anlayarak hızlı okumaktır. Sessiz okuma için seçilen metinlerin çok kısa olmaması ve öğrencilerin ilgilerini çeken konular üzerine yazılmış olması gerekir (Kavcar, 2001). Metinlerin okunabilirlik ve yeni kelimeler açısından özenle seçilmesi gerekir. Öğrencilerin ön öğrenmeleri ve ilgileri farklı olabilir. Öğretmen, öğrencilerin ön öğrenmelerini ve ilgilerini dikkate alarak sınıf ortamına getirdiği yazılı materyalleri seçmeli ve çeşitlendirmelidir.

Öğrencilerin olgunlaşmaları dikkate alınarak geliştirilmiş birçok bilgisayar programı batı ülkelerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Okuma eğitiminde bilgisayar çok etkili olarak kullanılabilir. Bu paket programlar aracılığı ile, Kelime tanıma, anagramlar, (çevrilmiş sözcükler) kelime atlama, gibi birçok okuma alıştırmaları yapılabileceği gibi, cümle içindeki kelimelerin sıralandırılması, metinlerin yeniden oluşturulması alıştırmaları da yapılabilir. Çok uzun metinlerin (hikaye roman) okuduğunu anlama soruları sorulabilir ve anında geribildirim sağlanabilir (Karen, 2003). (Örneğin, Türkçe Ders Yazılımı 4, Türkçe Ders Yazılımı 5, Yolunu Kaybeden Sincap, Kartopu ve Paytak Uzeyda, Kidsplus Yazılım)

Okuduğunu anlama çalışmaları için de öğretim materyallerinden faydalanılabilir. Eğitim araçları, soyut şeyleri somutlaştırmada, karmaşık bilgilerin sadeleştirilmesinde ve görselleştirmede kullanılabilir (Yalın, 1996). Okunan metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak için metne uygun resimler, şekiller ve grafikler kullanılabilir. Okunan metin, bir filmde ya da çizgi filmde senaryo olarak kullanılmış olabilir. Örneğin öğretmen, “Küçük Prens” hikayesinin daha iyi anlaşılması için, küçük bir gezegen, bu gezegen üzerinde bir gül ve prensi çizip öğrencilerine gösterebilir. Öğrenci, metinde geçen ve mantığını anlayamadığı birçok olayı sadece bu resme bakarak anlayabilecektir. Küçük Prens, Alice Harikalar Diyarında, Heidi,

Arı Maya vb. birçok çocuk hikayesinin çizgi filmleri de öğrencilere izletilebilir. Böyle bir filmin, öğrencilere gösterilmesi, hem öğrencilerin metni daha iyi anlamasını hem de anlamayı kontrol etmelerini sağlayacaktır.

İnternet temelli öğretim teknikleri, öğretmene, birçok yöntemi, okuma becerisini geliştirmek için kullanma avantajı sağlayacaktır. Çünkü, interneti kullanarak, her öğrenciye seviyesine uygun ayrı materyal bulmak mümkün olacak; sınıfta veya okulda bulanamayacak birçok okuma materyaline ulaşılacaktır.

Çizgi romanlarda (comic books) birçok zor kelime (okunmaları zor anlamları kaymış ya da çok farklı bir anlam için kullanılmış) olmasına rağmen, çizgi romanların çekiciliği, öğrencileri, çizgi roman okuması için güdüler ve bu zor kelimeler de öğrenilmiş olur. Ancak, öğretmenler çizgi romanları kullanırken biraz daha dikkatli olmalıdır. Çünkü bazı eğitimcilere göre çizgi romanların eğitimde kullanılması hatalıdır. Çizgi romanlar dilin yanlış öğrenilmesine ve gerçek olmayan bilgilerin gerçekmiş gibi algılanmasına neden olabilmektedir. Bazı çizgi romanlarda –özellikle yabancı yazarların yazdığı ve Türkçe’ye çevrilen- dilin yanlış kullanımları, argolar, dilimizde olmayan ünlem ifadeleri, hitaplar, tabiat sesleri vb. olabilmektedir. Öğretmen, kullanmadan önce, resimli kitapları incelemeli, öğrencilerin seviyelerine, eğitim hedef ve ilkelerine uygunluğunu denetlemelidir.

Seçerek okuma, bir metin içerisinde aranan bilginin bulunması olarak tanımlanabilir. Zaman tarifeleri, ilanlar veya araştırma sonuçları bu tür bir okuma öğretiminde kullanılabilir. Öğrencilerden, bir gazetenin ilan sayfasından en ekonomik kiralık evi bulmalarının istenmesi bu tür bir etkinlikte kullanılabilecek bir yöntemdir.

1.8.8. Dinleme Becerisinin Öğretiminde Öğretim Materyallerinin Kullanımı

Dil öğretiminin genel amaçlarından biri de dinleme eğitimidir. İlköğretim Türkçe dersi programında, öğrencilerin Türkçe dersinde tam ve doğru anlama becerisini kazanmaları gerektiği belirtilmiştir. Dinleme, okuma, yazma veya dilbilgisi öğretimi gibi, Türkçe derslerinde ayrı bir alan olarak değerlendirilmelidir (Öz, 2001).

İyi bir dinleme etkinliği için; öğretmen, çocukları gerektiği gibi güdülemeli; dinleme eğitiminde özel amaçlar belirlenmeli, kazandırılması düşünülen davranış dinleme etkinliğinin amacı olmalı; çevre şartları (gürültü vb.) kontrol edilmeli ve öğrencilerin fizyolojik ve psikolojik durumları dikkate alınmalıdır.

Sınıflarda dinleme etkinliği için genelde ders kitabından sırası gelen konu bir öğrenci ya da öğretmen tarafından okunur, diğer öğrencilerde okunan metni dinler. Bu tip bir dinleme etkinliğinde öğrencilere empatik dinleme, seçerek dinleme ya da yaratıcı dinleme becerilerinin kazandırılması zor görülmektedir.

Öğretmen, gramer hataları olan metinler hazırlayıp, öğrencilerine bu metinleri dinletebilir. Metni dinleyen öğrencilerden bu hataları bulmasını isteyebilir. Yine hazırlanan materyallerden dinlenen metinde geçen kelime ya da ana fikir, yardımcı fikir bulunması istenebilir. Bu tür etkinlikler öğrencilerin daha dikkatli dinlemelerini sağlayabileceği gibi öğrencileri motive etmek açısından da yararlı olabilir.

İlköğretim programında, öğrencilere seviyelerine uygun bir konuşmayı uygun bir süre dinleyebilme davranışı kazandırılmasına ilişkin hedefler vardır. Öğrenciler her zaman bir konferansa götürülemeyebilir ancak, öğretmen her istediğinde sınıfta bir konferansın ses ya da görüntü kaydını öğrencilerine dinletebilir.

Yine dinleme etkinliklerinde radyo, kaset, TV ve CD'ler kullanılabilir. Dinleme davranışları istenen seviyede olmayan öğrencilere seviyelerine uygun, radyo veya TV programları dinleme ödevleri verilebilir (Kavcar, 2001).

Öğretmenler, kendi seçtikleri CD veya kaset kayıtlarını da dinleme ödevi olarak öğrencilerine verebilirler.

Dinleme, bilgi edinme ve iletişim açısından günlük hayatta en çok başvurulan yöntem olmasına rağmen, dinleme eğitime gereken önemin verilmediği söylenebilir. Oysa, birçok dinleme eğitimi etkinliği geliştirmek mümkündür. Öğretmen biraz gayretle, öğrencilerin hoşuna gidebilecek uygun materyal geliştirebilir ve etkinlikler yapabilir. Örneğin, öğretmen öğrencilerine bazı kelimeleri çıkarılmış metinler verebilir. Bu metinleri hızlıca ve sesli okuyarak öğrencilerin boşluklara gelmesi gereken kelimeleri yazmaları istenebilir.

İyi bir dinleme için kulağın, sesleri birbirinden ayırması gerekmektedir. Birbirine çok yakın seslerin ayrımı iyi bir iletişim için gereklidir. Birbirine çok yakın sesler ya da karmaşık sesler teybe kaydedilip öğrencilere dinletilebilir. Örneğin, tabiattaki sesler veya trafikteki karmaşık sesler kaydedilip öğrencilere dinletildiğinde bu seslerin hafızada ayrıştırılması eğitimi yaptırılabilir (Ünalın, 1999). Sınıfa getirilen çeşitli oyuncaklar ya da gerçek eşyaların sesleri de bu tür etkinlikler için kullanılabilir.

Seçilen bazı filmler öğrencilere izletilerek doğru dinleme ve hatalı dinleme örnekleri öğretilir. Dinlerken çok heyecanlı, dinlerken dikkatini dağıtmış veya karşısındakini çok az anladığı halde onu tam olarak anlamış gibi yapan birinin görüntüleri, film klipleri şeklinde öğrencilere izlettirilerek gerekli açıklamalar yapılabilir. Öğretmen izlediği her filmde, eğitim ortamında kullanabileceği birçok malzeme bulabilir. Örneğin, K-Pex filmi (Yapım: Universal, Yönetmen: Lain Softley) kavrayış dünyalarının farklılığının doğurduğu sağlıklı iletişim örnekleri ile doludur. Filmde K-Pex gezegeninden gelen bir yabancı ile onun psikiyatrisi arasında geçen diyaloglar, doktorun hiç anlamadığı –inanmadığı- halde anlamış gibi yapması, yine doktorun eleştirel ve empatik dinlemeleri vb. örnekler, film uygun yerlerinde durdurularak öğrencilere anlatılabilir.

Her davranış gibi dinleme davranışının da daha iyi olması için sürekli alıştırmaya yapılması gerekliliği vardır. İyi bir dinlemeyi olumsuz yönde etkileyen

birçok faktör sayılabilir. (dikkat dağıtıcı uyarıcıların varlığı, dinlemeden sıkılma, dinlenen konunun baş kısmını hatta cümlelerin baş kısmını unutma veya konuşmacıdan kaynaklanan belirsiz sesler vb.) Tüm bu engelleyici faktörlerden daha az etkilenmek için dinleme alıştırmaları yapmak gereklidir. Öğrenciler, çeşitli ses kayıtlarını veya filmleri izleyerek sürekli dinleme alıştırmaları yapabilirler. Öğretmen seçtiği materyalleri öğrencilere vererek ve bu materyallerde geçen konuyla ilgili sorular veya gözlem kartları (bakınız, şekil: 1.6.) olan materyaller hazırlayarak dinleme alıştırmaları yaptırabilir. Bir kere hazırlanan materyal birçok defa kullanılabilir.

Dinleme becerilerinin tam ve doğru öğretilip öğretilmediğinin ölçülmesi çok zor bir etkinliktir. Dinlemenin ölçülmesinde de eğitim teknolojileri kullanılabilir. Öğrencilere, içinde geçen kelimeleri bilmedikleri şarkılar dinletilip, bu şarkının sözlerinin yazılması istenebilir. Şarkı sözlerini tam olarak yazamayan öğrenciler tespit edilip dinleme bozukluklarının olup olmadığı ve tam olarak dinleyememelerinin sebepleri bulunabilir (Yalçın, 2002). Bağlı değerlendirme yapabilmek için tüm öğrencilere aynı şartlarda aynı soruların sorulması gereklidir. Tüm öğrencilere aynı ses kaydı dinletilebilir ve geliştirilen standart ölçme araçları ile dinleme becerileri ölçülebilir. Böylelikle öğrencilerden kaynaklanan öğrenciye has dinleme bozuklukları tespit edilebilir.

Dikte çalışmaları da yazma eğitiminde olduğu gibi, dinleme eğitiminde de kullanılabilir. Öğrencilerin daha önce rastlamadıkları yazılı materyalleri sınıfa getirmek bu tür çalışmalarda önemlidir. Konuşma dilinin yazılı olarak ifadesi çalışmalarında, öğrenciler aynı zamanda noktalama çalışmaları da yapmaktadır.

Seçerek dinleme günlük hayatta çok başvurulan bir dinleme çeşididir. Konuşmada işe yarayan kısmın yakalanıp tam olarak anlaşılması olarak tarif edilebilir. Ders kitaplarında seçerek dinleme yapılabilecek okuma parçaları yetersiz olabilir. Seçerek dinleme alıştırmalarında, gazete haberleri ya da anket sonuçları kullanılabilir (Ünalan, 1999).

Aktif dinleme alıştırmaları, öğrencilerin birbirini dinlemesi şeklinde organize edilebileceği gibi, film klipleri ve ses kayıtları kullanılarak veya uygun yazılı materyallerin sınıfta okunması gibi etkinliklerle de yapılabilir. Aktif dinleme örnekleri ve kötü dinleme örnekleri ile ilgili ders kitaplarında çok az örnek olmasına rağmen internet ortamında ve yazılı literatürde birçok örnek bulmak mümkündür.

Diğer dinleme çeşitleri için de benzer birçok materyal bulmak veya geliştirmek mümkündür. Mesela, yaratıcı-eleştirel dinleme etkinliğinde bir eleştirel dinleme kartı öğrencilere dağıtılabilir. Her öğrencinin gözlem kartı toplanıp değerlendirilebilir.

Şekil 1.6. Eleştirel Dinleme Kartı

Konuşmacı	Konuşmacının konu hakkındaki iddiaları	Karşı iddialar	Konuşmacı haklı, çünkü:	Konuşmacıya katılmıyorum, çünkü:	Konuşmacının belgeleri
1. konuşmacı					Gözlemleri () Tecrübeleri () Kitap () Duyumları ()
2. konuşmacı					
3. konuşmacı					

Ünalan'dan, (1999) uyarlanmıştır.

Gerek dinleme gerekse okuma etkinliği, anlama ile sonuçlanmışsa bir değer taşır. Anlamanın ölçülmesi bir noktada, okuma ve dinlemenin başarı düzeyini gösterir. Anlamanın ölçülmesinde genelde, izlenen filmde, dinlenen ses kaydında ve okunan metinde geçen olayların yeri, zamanı, nedenleri ve sonuçlarını açıklayabilme; kişilerin fiziksel ve ruhsal durumlarını belirtebilme; ana fikir ve yan fikirleri bulma; bilinmeyen kelime ve söz kullanımlarının anlamlarını sözün gelişinden çıkarabilme; metnin özelliklerini bulma; dil ve anlatım özelliklerini sezme gibi davranışlara bakılır (Kavcar, 2001). Öğrencilerin özelliklerine göre öğretmen, bu anlama alanları ile ilgili ölçme ve bu alanları geliştirme materyalleri hazırlayabilir.

Dijital olarak bilgisayarlara ses kaydetmek, bu sesleri yine bilgisayarlardan dinlemek, sesin (konuşma, şarkı, tabiat sesi vb.) üzerinde istenilen her türlü değişikliği yapmak mümkündür. İki farklı konuşmayı aynı anda dinletmek, çok net seslerin üzerine hışırtı, müzik, gürültü efektleri kaydetmek ve öğrencilerden sadece

ilgilenilen konuşmayı anlamalarını istemek mümkündür. Konuşma hızını artırıp azaltmak, sesin tonunu değiştirmek ve sonuçları öğrencilerle beraber tartışmak konuşma eğitiminde kullanılabileceği gibi dinleme eğitiminde de kullanılabilir. Hazır yazılım olarak sürülmüş çok sayıda bilgisayar programı vardır. (örneğin, Steinberg Cubase VST Propellerhead, ReasonCakewalk, Sonar XL, Making Waves Studio, Audiomulch, Winamp vb.) Bu tür bilgisayar yazılımlarının internetten ücret karşılığında veya ücretsiz alınması da mümkündür. (örneğin, www.indiver.com, vb.)

1.8.9. Yazma Öğretiminde Öğretim Materyallerinin Kullanımı

Yazma öğretiminde iki boyut vardır. Birincisi, yazı yazmayı (harflerin şekillerini, düzgün ve okunaklı yazmayı vb.) ikincisi, bilgi, duygu ve düşünceleri yazılı olarak anlatmayı öğretmektir. Bu bölümde yazılı anlatım eğitiminde eğitim teknolojisi kullanımı konusu tartışılacaktır.

Yazılı anlatım, öğrencinin gördüğünü, duyduğunu, düşündüğünü veya yaşadığını yazarak anlatmasıdır (Kavcar, 2001). Sözü yazıya dökmek oldukça zordur. Konuşmada, sağlıklı iletişim kurmak için, konuşulan kişinin geribildirimlerinden, jest ve mimiklerden ve ses tonu değişimlerinden yararlanılabilir. Ancak yazılı anlatımda anlatıcının böyle bir şansı yoktur. Yazılı olarak anlatılmak istenenin tam olarak anlatılabilmesi, değil çocuklar için; yetişkin insanlar için bile oldukça zordur.

Yazı eğitiminde, ezberden yazma ve bir örneğe bakarak yazma çalışmaları yaptırılabilir. Bir örneğe bakarak yapılan yazı çalışmalarında öğretmen, öğrencilerin seviyelerine uygun çeşitli yazılı materyalleri sınıf ortamına sokmalıdır. Aynı kelimenin veya cümlenin tekrar tekrar yazdırılması hem bir ceza aracı olarak hem de yazı öğretiminde kullanılmaktadır. Bu durumdaki çelişki ortadır. Bunun yerine öğrencilerin ilgilerini çekebilecek materyallere -dijital veya basılı- ulaşmak günümüz şartlarında oldukça kolaydır.

Sınıf ortamına sokulan gerçek eşyalar, modeller ve resimlere bakarak yazma çalışmaları yaptırılabilir. Gördüğünü/hissettiğini yazılı olarak aktarmak belki de en

zor dil becerisidir. Bütün büyük yazarların aslında her gün rastlanabilen fakat görülemeyen olay veya cisimleri ve her insanın yaşayabileceği duyguları yazılı olarak anlatmadaki ustalıkları herkes tarafından kabul edilebilecek bir gerçektir. Bazı romanlarda roman kahramanın bir-iki saniyelik hislerinin yazar tarafından beş-altı bin kelimeyle anlatıldığı gözlemlenebilir. Öğrencilerden sınıfa getirilen alelade bir vazunun yazılı olarak anlatılmasının istendiğini düşünüldüğünde, yukarda söylenenler daha kolay anlaşılabilir. Bu tip bir etkinlik umut vadeden öğrencileri seçmede ve bu öğrencileri geliştirmede kullanılabilir. Bu amaca yönelik, izlenen filmlerin, çizgi filmlerin, gazete yazılarının okunup eleştirilerinin yazılması etkinlikleri de yapılabilir.

Öğretmenler, dinlenen bir ses kaydının ya da izlenen bir filmin yazı olarak anlatılmasını da isteyebilir. Bu tür yazılı anlatım çalışmalarında, yazı planı harita şeklinde her öğrenciye verilebilir ya da ekrana yansıtılabilir. Böylelikle konunun sınırlandırılması ve düşünce/olay düzeni kurma çalışmaları da yapılabilecektir.

1.8.10. Konuşma Öğretiminde Öğretim Materyallerinin Kullanımı

Öğrencilere, duygu, düşünce ve tecrübelerini sözlü olarak ifade edebilme becerisi kazandırma çalışmaları, konuşma eğitimi olarak tanımlanabilir.

Konuşma eğitiminde nihai hedef öğrenciye 16 yaşına geldiğinde ülkenin parlamentosunda konuşabilecek beceriyi kazandırmak olmalıdır (Yalçın, 2002). Konuşma eğitiminin okullarımızda gereği gibi verilmediği insanlarımızın günlük hayattaki konuşmalardan çıkartılabilir. Sınıfta sadece parmak kaldıran öğrencinin konuşması, öğretmen merkezli eğitim anlayışının hâlâ bazı okullarımızda sürmesi vb. nedenler öğrencilerin sınıf içerisinde yeterli miktarda konuşamaması, dolayısıyla konuşma yanlışlıklarının sınıf dışında rast gele düzeltilmesi sonucunu doğurur.

Konuşma, konuşmanın amacına göre çeşitlilik arz eder. Hazırlıklı konuşma, hazırlıksız konuşma, günlük hayatta yapılan konuşmalar, resmi konuşma vb. Sınıfta uygun öğretim ortamları hazırlayarak öğrencilere hedeflenen konuşma eğitimi verilebilir.

İyi bir konuşmacının ses veya görüntü kayıtlarının sınıf ortamında kullanılması öğrencilere iyi bir konuşmacı modeli sağlama açısından önemlidir. Bozuk konuşmalar ve doğurduğu sonuçların ses veya görüntü kayıtları da konuşma eğitiminde kullanılabilecek öğretim materyalleridir. Bu imkanların sağlanması için sınıfa video, TV veya datashow ve bu araçlarla kullanılan uygun –amaca dönük- materyal getirilmesi yeterli olacaktır.

Günümüz teknolojisi ürünü iletişim araçlarının gerektirdiği konuşma becerilerini de sınıf ortamına gerçek eşyalar ya da modeller getirerek öğretmek mümkündür. Telefonda konuşma eğitiminde tahtaya doğru bir diyalog yazılabileceği veya yansıtılabileceği gibi sınıfa getirilen bir telefonla da öğrencilerin birbirleri ile sanal olarak konuşmaları sağlanabilir. Böylelikle hem yaparak yaşayarak öğrenme sağlanmış olur hem de ders çok daha eğlenceli ve ilginç hale getirilebilir.

Vücut dilinin konuşma açısından önemi büyüktür. Çeşitli şekiller ve resimler kullanılarak, insanlara ait mimik ve jestlerin öğretimi yapılabilir. Datashow veya tepegöz vasıtasıyla elle çizilmesi zor olan bu resimlerin çizilme ve çoğaltılma zorluğu olmaksızın her öğrenciye gösterilmesi mümkündür.

Bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler de konuşma eğitiminde kullanılabilir. Bilgisayara kaydedilen sesler üzerinde, programda bulunan opsiyonlar kullanılarak, konuşmanın hızını veya şiddetini değiştirmek de mümkündür. Bu sayede öğrencilerin, bireysel olarak da konuşma eğitimi çalışmaları yapmaları mümkün hale gelmektedir.

Ses kayıt araçları (teyp, mikrofon aracılığıyla bilgisayar) öğrencilerin konuşmalarını kaydedip, değerlendirilmesine imkan sağlar. Yine ses kayıt araçları vasıtasıyla, öğrenci hem kendi konuşma yanlışlıklarının tespit edebilir; hem arkadaşlarının konuşmalarını dinleyerek onları değerlendirebilir. Jest ve mimiklerin önemli olduğu konuşmalarda kamera da kullanılabilir.

1.8.11. Yeni Teknolojilerin Dil Öğretiminde Kullanımı

Eğitim teknolojisi, okulda ya da okul dışında, öğrenme süreçlerinin temelini oluşturmaya başlamıştır. Etkileşimli medya, özellikle bilgisayarların kullanımıyla, artık ses kayıtlarının ve filmlerin geleneksel öğretim materyali sayılması mümkündür. Bilgisayarlar, hem tek başına hem de video, video-kamera, ses kayıt, internet gibi diğer ek teknolojilerle beraber, eğitim teknolojilerinin merkezinde yer almaya başlamıştır.

Birçok yazılı, sözlü ve görüntülü kaynağa, bibliyografyaya, sözlüğe, kısaca dil öğretiminde kullanılabilecek materyallere, bilgisayar sayesinde çok çabuk ve kolay bir şekilde ulaşabilmekte; bu bilgiler CD'lere yüklenebilmekte ve defalarca kullanılabilmektedir. Böylelikle öğrenci arama motorları veya bilgi bankalarına müracaat etmeden de şekillendirilmiş, konuyla ilgili kaynağa ulaşabilmektedir. Yine bilgisayarlar kullanılarak, ses kaydetmek, kaydedilen sesi başkalarına ulaştırmak, kaydedilen sesi değerlendirmek ve önceden kaydedilen sesleri dinlemek mümkündür.

Yerel ağlar (LAN –local area net-) kullanılarak, öğrencilerin birbirlerine, öğretmenlerine ve öğretmenlerin de öğrencilerine çeşitli dijital bilgiler göndermesi mümkündür. Bu, işbirlikli öğrenmenin güzel bir örneğidir.

Bilgisayarlar aracılığıyla çok uzaklardaki kişilere ve bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu, eğitim açısından, eşi bulunmaz bir fırsattır. Öğrenci ve öğretmen ihtiyacı olan bilgilere kolayca ulaşabilecek, başka kültürleri tanıyabilecek ve bu kültürlerle kendi kültürünü kıyaslama imkanına sahip olabilecektir. Dil bilinci kazandırmada, bilgisayarların sunduğu bu imkandan eğitim ortamlarında yararlanılabilir. Diğer kültürlerle kendi kültürünü kıyaslama imkanına sahip öğrenci, öğretmenin rehberliği ile kültürünü ve dilini korumanın önemini de kavrayabilir.

Temel kelime işlemci programlarla (M.S. Word, Wordpad vb.) öğrenciler, konu temelli ya da serbest yazma çalışmaları -küçük hikayeler veya makaleler- yapabilmektedirler. Kelime işlemci programlarda yazmak kalemle yazmaktan hem

daha hızlı hem daha kolay hem de daha ekonomiktir. İstenen kısmın kesilmesi, istenen yere kopyalanması, istenen kısma kolayca ulaşılabilmesi, metin içinde istenen kelime, cümle, paragraf hatta sayfayı metnin istenen yerine konması mümkündür. Yine kopyalama özelliği kullanılarak metin oluşturmada kullanıcı çok zaman kazanabilmektedir. Kelimelerin yanlış yazıldığında, programın kullanıcıyı uarması da kelime tanıma etkinliği olarak düşünülebilir. Bu programlar, bazı imla kurallarını (noktadan sonraki kelimenin ilk harfinin büyük yazılması vb.) otomatik olarak yapmaktadır. Öğretmenler, bu konuda dikkatli olmalı ya da kullanılan kelime işlemci programın opsiyonları kullanılarak bu tip düzeltmelerin yapılması iptal edilmelidir.

CD'lere ve bilgisayarlara kaydedilmiş ses dosyaları, kelime hazinesi kazandırmada ve telaffuzu öğretmede çok etkilidir. Bu tür ses dosyalarını ve programlarını kullanarak dinleme ve konuşma yetenekleri kadar yazma ve okuma yeteneklerini de geliştirmek mümkündür. Monitördeki yazıyı gözleriyle takip eden öğrenci, okuduğu yazıyı hoparlörlerden dinleyebilir. Bu tip programlarda okunan kelimenin, farklı renkte gösterilmesi opsiyonu da mevcuttur. Dinlenen konuşmanın hızı ses işleme programları kullanılarak azaltılabilir veya artırılabilir. Bu özellik, dikte çalışmalarında kullanılabilir. Öğrenci, hem başka birine ihtiyaç duymadan dikte çalışması yapabilir hem kendi değerlendirmesini kendisi yapabilir hem de kendi yeterliliğine göre dinlediği konuşmanın hızını ve güçlüğü ayarlayabilir.

Özellikle dil bilincini kazandırmada ve yerel söyleyişleri örneklendirmek ve yerel söyleyişleri düzeltmek için hareketli resimleri/videoyu kullanmak yararlı olacaktır. Ülkemizin farklı bölgelerindeki yaşantıyı konu alan birçok yerli yapım filmde, yeterli örnek bulunabilir. Video kullanarak kelime hazinesini geliştirmek de mümkündür. Bitkiler, yiyecekler, araçlar vb. nesneler, resimler veya video görüntüleri kullanılarak sınıf ortamına sokulabilir.

CD'ler, flash disk'ler veya disketler üzerine resimler, görüntüler ve metinleri kaydetmek mümkündür. Bu kayıtlar başka bilgisayarlarda tekrar tekrar kullanılabilir.

Böylelikle bilgilerin saklanması, sistemleştirilmesi, paylaşılması ve korunması, mümkün ve çok kolay olabilir.

Diyaloglar, konuşma yeteneğinin geliştirilmesi için etkili bir şekilde kullanılabilir. Paket programlar veya içinde diyaloglar bulunan çeşitli yazılımlar öğrencilerin diyalogları öğrenmesinde ve diyaloglara cevap vermesinde kullanılabilir. Eksik bırakılan diyalogların, eksik kısımlarının öğrenciler tarafından doldurulması, iyi bir dinleme veya konuşma etkinliğidir.

Dinleme eğitimde, konuşmaların kaydedildiği çeşitli yazılımlar öğrencilere dinletilebilir ve konuşmayla ilgili sorular sorulabilir. Dil gelişimi ve yeteneğine bağlı olarak dinlenen konuşmanın güçlüğü ayarlanabilir. Öğrencilerden ana fikri bulmaları ya da konuşma içinde özel bir konunun takibi istenebilir.

Çeşitli metinlere kolayca ulaşabilen öğrenci, hem doğru olarak öğrenip öğrenmediğini ölçebilecek; hem de düzeltmeler yapabilecektir. Okul dışı etkinlikler olarak diğer öğrencilerle yazışabilen öğrenci serbest yazma yeteneğini de geliştirmiş olacaktır. Teknolojik araçlar, yazılı iletişimde kullanıldığında hem işbirlikli bir öğrenme gerçekleşecek; hem de çok yüksek bir motivasyon sağlayacaktır (Karen, 2003).

Bilgisayar teknolojileri kullanılarak, boşlukları doldurma, çoktan seçmeli sorular, doğru-yanlış soruları gibi değerlendirme etkinlikleri objektif, hızlı ve doğru olarak yapılabilir. Bu programlar temelde “programlı öğretim” mantığına dayanır.

Bilgisayar teknolojileri hakkında son söz olarak şunlar söylenebilir. Teknoloji her durum için geri bildirim veremez ve öğretmenle öğrenci arasındaki iletişimi tam olarak sağlayamayabilir ancak, teknolojiyle beraber hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin rolleri değişmiştir. Ne kitaplar ne de yeni teknolojiler yaşayarak öğrenmenin yerini alabilir. Ancak bilgisayar teknolojilerinin kullanımıyla beraber öğretmenlerin ve öğrencilerin öğrenme/öğrenme etkinliklerindeki işleri oldukça kolaylaşmıştır.

1.9. Öğretmen ve Eğitim Teknolojileri

Günümüzde, bilim ve teknolojideki gelişim hızı o kadar artmıştır ki, bir insanın bu gelişmeleri takip etmesi imkansız hale gelmiştir. Bilim ve teknoloji toplumu, toplumun beklentilerini, hatta kültürünü değiştirmektedir. Eğitim veren kurumalar ve kişiler de bu değişime ayak uydurmak durumundadır.

Eğitim teknolojisi, bilim ve teknolojideki gelişmeleri ve buluşları eğitim-öğretim süreçlerinde kullanılabilir hale getirmeye çalışmaktadır. Bu çalışmaların sonucu olarak eğitim de bilim ve teknolojideki ilerlemelere göre değişmekte ve değişime uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Bilim ve teknolojide bu gelişmeler olurken, öğretmenlerimizin kendilerini bu gelişmelere göre geliştirmedikleri çeşitli araştırma sonuçlarında görülmektedir. Öğretmenlerimiz teknolojik öğretim materyallerini kullanmayı bilmediklerini ifade etmektedirler (Susar, 2000).

Sınıfta tepegöz kullanan öğretmen yüzünü perdeye dönüp dersini işlemekte ve dersini öğretim materyalleri ile işlediğini söylemektedir. Öğretmenin eksikliği materyali doğru kullanmayı bilmemesidir. Laboratuarlarda paketlerinden hiç çıkarılmamış yığınla materyal varken, öğretmen materyal eksikliğinden yakınabilmektedir. Okullara gönderilen bilgisayarlar belki hiç çalıştırılmadan müdür odalarını süslemektedir (Şahin, 2000; Halis, 2002).

Öğretmeni materyal kullanmaya ikna etmek ve öğretmenin materyallere karşı geliştirdiği tutumları değiştirmek, okullara materyal kazandırmaktan daha önemli bir problemidir.

1996 yılında yapılan XVI. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlardan birisi de: “Bireylerin teknolojiyi tanıyan, uygulayan ve geliştiren insanlar olarak yetiştirilmesi.”dir (www.meb.gov.tr/istatistikler/2002). Bu karar doğrultusunda ve

Bilgi Çağı ihtiyaçlarına göre, öğretmene, yetiştirilirken ve meslek hayatı boyunca eğitim teknolojilerinin yeterince öğretilmesi gerekmektedir.

1.9.1. Eğitim Fakültesi S.Ö.B.'de Okutulmakta Olan Eğitim Teknolojisi Dersi

MEB'nın meslek içi eğitim kursları ve YÖK tarafından 1998'de hazırlanan eğitim fakülteleri programındaki eğitim teknolojileri öğretiminin durumu aşağıdaki gibidir.

Yüksek öğretim Kurulu Başkanlığı 1996 yılı başında ülkenin ihtiyaç duyduğu öğretmenleri yetiştirmek üzere eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının yeniden düzenlenmesi çalışmalarını başlatmış ve buna göre fakültelerdeki lisans ve lisansüstü düzeylerde yürütülen programlarda bir takım değişiklikler yapılmıştır. Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi başlıklı bu çalışmada Eğitim Fakültelerinde yapılan bu yeni düzenleme ile öncelikle 16.8.1997 tarih ve 4306 sayılı kanunla yürürlüğe giren ve 1997-98 öğretim yılında uygulanmaya başlanan sekiz yıllık zorunlu ilköğretim düzeyindeki sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni ihtiyacının karşılanması amaçlanmıştır. Yeni düzenlemeye göre oluşturulan lisans ve lisansüstü düzeydeki programlar 1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Program tüm devlet üniversitelerinin eğitim fakültelerinde uygulanmaktadır. Bu programda 3 kredilik bir eğitim teknolojileri ve materyal geliştirme dersi vardır. Bu derste öğretmen adayı öğrencilere:

- Çeşitli öğretim teknolojilerinin özellikleri
- Öğretim sürecindeki yeri ve kullanımı
- Öğretim teknolojileri yoluyla öğretim materyallerinin (çalışma yaprakları, saydamlar, slaytlar, video, bilgisayar temelli ders materyali, vb.) geliştirilmesi
- Çeşitli nitelikteki materyallerin değerlendirilmesi konuları öğretilmektedir (Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları, 1998).

1.9.2. Eğitim Teknolojileri İçerikli Hizmet İçi Eğitim Kursları ve Bu Kurslara Sınıf Öğretmenlerinin Katılım Durumu

Hizmet içi eğitim faaliyetleri; M.E.B. taşra ve yurt dışı birimleri ile bağlı kurum ve kuruluşlar, YÖK, üniversiteler, TODAİE, MPM, TÜSSİDE, TÜBİTAK, TİKA, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Devlet Memurları Yabancı Dil Eğitim Merkezi gibi ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılarak; altı hizmet içi eğitim enstitüsü, öğretmen evleri, otelcilik ve turizm meslek liseleri ve pansiyonlu okullarda gerçekleştirilmektedir (www.meb.gov.tr/hizmetiçiegitim/2002).

2001 yılında merkezî plânlama ile 80 alanda 400 hizmet içi eğitim faaliyetinin gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Buna bağlı olarak, 31 Ağustos 2001 tarihine kadar gerçekleştirilen 329 hizmet içi eğitim faaliyetine, 16.257 personelin (yönetici, yönetici aday, öğretmen ve diğer personel) katılımı sağlanmıştır.

MEB tarafından; a) Bilgisayar ve diğer teknoloji destekli eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılması, b) Eğitim, öğretim ve yönetim hizmetlerinde bilgisayardan yararlanılması, c) Merkez ve taşra teşkilâtı ve eğitim kurumları ile iletişim bağının kurularak hayata geçirilmesi amaçlarıyla Bilgisayar Kullanımı, İnternet Kullanımı, Authoware Yazarlık, Makromedia Dream Weaver, Veri Girişi, Web Tasarımı, Adobx Premier, Adobx Photoshop, Accross Veri Tabanı, Powerpoint Sunumu, Windows 98, Word, Excel, Microsoft Office ve İlsis programlarının işlendiği hizmet içi eğitim kursları düzenlenmektedir.

Sınıf öğretmenleri, 2002 yılında M.E.B'ca yapılan toplam 259 hizmet içi eğitim etkinliğinden sadece altısına katılma başvurusunda bulunabilmişlerdir. Bu etkinliklerden hiç biri eğitim teknolojileri ile alakalı değildir. Sınıf öğretmenlerinin katılabildikleri meslek içi eğitim seminerleri şunlardır: Branş Eğitimi Kursu, Rehberlik Eğitimi Kursu, Eğitimde Drama Semineri, Özel Eğitimde Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Semineri (Zihinsel öğrenme yetersizliği olan öğrencilere eğitim verilen okullarda görevli, özel eğitim alanı dışında bir alan mezunu olan sınıf öğretmeni için), 2+2 Lisans Tamamlama Programı (Eğitim enstitüsü veya eğitim ön lisans mezunu sınıf öğretmenleri için)

M.E.B. ayrıca eğitim teknolojileri ile alakalı hizmet içi eğitim kursları da düzenlemiştir. Bu kursların konuları ve katılım başvurusu yapabileceklerin listesi aşağıda verilmiştir.

- a- Bilgisayar Tabanlı Kursalar: Web tasarımı kursu, Windows, Word, Exel kursu, Ofis 2000 Kursu, Powerpoint sunumu ve yazılımı kursu, makro media (Flash, Deram Weaver, Firework) kursu, Bilgisayar eğitimi semineri, veri girişi kursu, Basic programlama dili kursu, Bilgisayar Destekli Eğitim Kursu, Oracle Developer 2000 – Form Report Builder kursu, Adobe Premier kursu, Windows NT Ağ Yazılımı kursu, Eğitici Bilgisayar Formatör Öğretmen kursu, Ağ Sistemleri Kursu. Bu kurs ve seminerler genellikle M.E.B. merkez teşkilatı personeli için açılmıştır.
- b- Eğitim Teknolojisi Alanları İle İlgili Diğer Kurslar: Eğitim Dokümanı Hazırlama Semineri (Endüstriyel teknik öğretim okullarında görevli atölye ve meslek dersleri ve Kız teknik öğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenler için), Vitrin ve Fuar Düzenleme Semineri (Kız teknik öğretim okullarında görevli meslek dersi öğretmenleri), Eğitimde Teknolojik Gelişmeler Kursu (Kız teknik öğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenler), Ders Kitaplarını İnceleme ve Değerlendirme Semineri (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı personeli için).

1.10. İlgili Araştırmalar

Meral ve Zeryak (2002), yaptıkları “Öğretmenlerin Eğitimde Bilgisayar Kullanımına İlişkin Tutumları” isimli araştırmalarında, İstanbul ili Anadolu yakasındaki meslek liselerinde görev yapan toplam 37 öğretmene ulaşmışlar ve eğitimde bilgisayar kullanımına ilişkin standart bir tutum ölçek uygulamışlardır.

Araştırmanın sonuçları şu şekilde özetlenebilir. Öğretmen yetiştiren fakültelerde teknoloji okur-yazarlığı konusunda problemler yaşanmaktadır. Bu handicap eğitim sistemine, dolayısıyla da tüm topluma yansımaktadır. Teknoloji okur-yazarlığının beklenen seviyenin altında olması öğretmenleri klasik araç-gereçleri kullanmaya itmektedir. Okullarında bilgisayar başında görev yapan öğretmenlerin yalnızca %65’i kendine ait bir bilgisayara sahiptir. Öğrenim hayatında bilgisayarla ilgilenen öğretmenlerin, öğretmenlik yaşantılarında da bu ilgileri devam ettirmektedir. Yeni teknolojilerin pahalı olması sebebiyle, öğretmenler yeni teknolojileri yeterince takip edememekte; eğitim sistemini idare edenler de bu konuda oldukça ihmalkar davranmaktadırlar. Yeni teknolojilere sahip olduğunda ekonomik olarak yeni problemlerle her zaman karşılaşılabilceği için öğretmenler yeni teknolojileri takip etmek istememektedirler. Öğrenim hayatı boyunca alınan “eğitim teknolojisi” ve “bilgisayar” dersleri yeni teknolojileri kullanma konusunda öğretmenlerin öz güvenini arttırmaktadır. Yeni teknolojilerin takibinin bir kişi için neredeyse imkansız oluşu ve son yeniliklere ulaşmanın zorluğu gibi nedenler de, öğretmenlerin yeni teknolojileri kullanma konusunda isteksiz olmalarında etkili olan nedenlerdendir.

Seferoğlu (2002), “Öğretmenlerin Bilişim Teknolojilerinin Kullanımıyla İlgili Görüşleri” isimli araştırmasında, yönetici adayı eğitimi programını Hacettepe Üniversitesinde bitiren 370 okul yöneticisi adayına ulaşmış ve geliştirdiği anketi uygulamıştır.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır. Eğitim fakültelerinde verilmekte olan bilgisayar ve bilişim teknolojileri dersleri çok sınırlıdır. Yine de bundan 15 yıl

öncesini düşünüldüğünde geline mesafe gelecek için umut vericidir. Bundan 15 sene önce okullarını bitiren öğretmenlere yeni teknolojiler hakkında kurslar verilmelidir. Öğretmenler her ne kadar yeni teknolojileri istenen seviyede kullanmasalar da, yeni teknolojilere karşı geliştirdikleri tutumları olumludur. Öğretmenlerin yeni teknolojileri kullanmamasındaki en etkili faktör bu araçlara ulaşamamaktır. Buna rağmen öğretmenlerin %51'i sınıflarında bilgisayar kullanma konusunda bir sıkıntıya düşmeyeceklerini de belirtmişlerdir. Bu sonuçlardan hareketle öğretmenlerin eğitimde yeni teknolojileri kullanma konusunda istekli ve bu teknolojileri kullanmanın önemini bildiği söylenebilir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu teknoloji okur-yazarlığı öğretiminin fakülte programının bir parçası olması gerektiğini düşünmektedirler.

Şenel (2002), “İş Eğitimi Dersini Yürüten Öğretmenlerin Güncel Teknolojilerden Haberdar Olma Durumları Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmasında, 2000 yılında Sinop'ta meslek içi eğitim seminerine katılan 74 öğretmene ulaşmış ve hazırladığı anketi uygulamıştır.

Çalışmada ulaşılan sonuçlar şöyle özetlenebilir. Öğretmenlerin branşları ile ilgili hizmet içi eğitim seminerlerine katılma oranları düşüktür. Bilgisayar kullanmayı bilme dereceleri orta ve az kategorilerindedir. İnternet eğitim ortamlarında az kullanılmaktadır. Öğretmenler, alanlarıyla ilgili yayınları hemen hemen hiç takip etmemektedirler.

Gürol ve Sevin (2002), “Fırat Üniversitesi Öğretim Elemanlarının İnternet Kullanım Düzeyleri ve Görüşlerinin Belirlenmesi” isimli çalışmalarında, Fırat Üniversitesi merkez kampüsünde görev yapan ve bürolarında internet bağlantılı bilgisayarı olan 160 öğretim üyesine ulaşmışlar ve hazırladıkları anketi uygulamışlardır.

Ulaşılan sonuçlar şöyle özetlenebilir. Öğretim elemanlarının internete karşı geliştirdikleri tutumlar genelde olumludur. İnternet en çok akademik araştırmalarda sonra, e-mailleri kontrol ve medya takibinde kullanılmaktadır. Öğretim üyelerinin bir

çoğu bir web sayfası değil dizayn etme, oluşturmaya dahi bilmemektedirler. Öğretim elemanlarının yarısına yakını internet kullanmayı bilmemektedirler. En iyi bilinen kavramlar “download”, “arama motoru” ve “e-maildir”. Öğretim elemanlarından interneti bilenler en çok chat (sanal sohbet) programlarında kendilerini uzman hissederken kendilerini en yetersiz gördükleri konu, web tasarımıdır. Öğretim elemanlarının çoğunluğu internetin eğitim ortamlarında kullanılması gerektiğini düşünmektedirler.

Karlı ve arkadaşları (2002) tarafından yapılan, “Eğitim Yöneticileri ve Öğretmenlerin Bilişim Teknolojileri Kullanma Düzeyleri ve Bilişim Teknolojilerinden Yararlanmalarını Engelleyen Nedenler” isimli araştırmada, yeni teknoloji ürünü araç gereçlerin kullanma durumları incelenmiştir.

Araştırmada, 2000-2001 eğitim öğretim yılında Sakarya ilinde bilgisayar laboratuvarı veya teknoloji sınıfları bulunan 7 resmi ve 4 özel ilköğretim okulunda görev yapan 298 öğretmen ve 26 yönetici, ayrıca 34 ilköğretim müfettişi denek olarak alınmıştır.

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar kendi geliştirdikleri anketi uygulamışlardır. Anket, 1-deneklere ait kişisel bilgilerin, 2-deneklerin bilgisayar kullanabilme yeterliliklerinin, 3-bilişim teknolojilerini kullanma düzeylerinin, 4-internetle ilişkilerinin 5-bilişim teknolojilerinin kullanılmasını engelleyen veya kısıtlayan nedenlerin sorulduğu beş bölümden oluşmuştur. Elde edilen veriler SPSS programında işlenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmenler ve yöneticilerin bilişim teknolojilerini kullanabilme yeterlilikleri çok düşüktür. Yöneticiler paket programları kullanma konusunda çok yetersizdirler. Yeni teknolojilere ilgi çok az, klasikleşmiş teknolojileri kullanma oranı da yetersizdir. İnternet imkanından hiç yararlanılmamaktadır. Bilişim teknolojilerini kullanmayı engelleyen faktörler erkek denekler üzerinde daha fazla etkili olmaktadır. Okul yöneticileri yeni teknolojileri kullanma konusunda öğretmenlerden daha isteklidirler.

Can (2002), “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Materyal Kullanma Düzeyleri” isimli araştırmasında, öğretim elemanlarının materyal kullanma düzeylerini incelemiştir.

Araştırmanın evreni, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümünün Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği bölümleridir. 2651 kişilik çalışma evreninden sistematik örnekleme yolu ile seçilen 530 öğrenci üzerinde çalışılmıştır.

Araştırmacı deneklere ait bilgilerin ve materyal kullanma durumlarının sorulduğu iki bölümlü bir anket geliştirmiştir. Anket öğrencilere uygulanmış ve öğretim elemanlarının materyal kullanma durumlarının değerlendirilmesi istenmiştir. Verilerin değerlendirilmesi sonucu aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretim elemanları sınıflar yükseldikçe daha fazla öğretim materyali kullanmaktadırlar. Farklı bölümlerdeki öğretim elemanlarının materyal kullanma durumları arasında manidar bir fark yoktur. Öğrencilerin görüşlerine göre, öğretim elemanları gerçek eşyalar, slaytlar, saydamlar, video, TV, radyo, ses kasetleri, film kasetleri, döner levha, bilgisayar, bilişim teknolojileri ve datashowu hiç kullanmamakta; görsel materyalleri az; tepegözü orta seviyede; yazılı materyalleri ve yazı tahtasını ise oldukça çok kullanmaktadırlar.

Coşkun (2001), “İlköğretim Okulu 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Materyal/Teknoloji Kullanım Durumu” isimli araştırmasında, İstanbul’da 63 ilköğretim okulunda görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenleri ile bu okulların idarecilerine ulaşmış ve her iki grup için geliştirdiği farklı anketleri uygulamıştır.

Araştırma sonuçları şu şekilde özetlenebilir. İlköğretim okullarının çoğunda yeterli araç-gereç bulunmamaktadır. Okullarda en çok bulunan teknoloji olan bilgisayarların dörtte biri yönetim amaçlı kullanılmaktadır. Okullarda bulunan

teknolojinin tamamına yakını kullanılabilir durumdadır. Öğretmenlerin %42.9'u eğitim teknolojilerini hiçbir zaman kullanmazken; sadece %17'si her zaman kullanmaktadır. Materyal kullanmama nedenlerinden en etkilisi, istenen araç-gerecin okulda bulunmayışıdır. İkinci en etkili neden ise, öğretmenin materyali tanımamasıdır. Okullar öğretim materyali sağlamak için gerekli ekonomik kaynağın yarısını bağışlardan ve okul derneklerinden sağlamaktadırlar.

İşman (2001), öğretmenlerin eğitim teknolojileri yönünden yeterliliklerini araştırmıştır. Araştırmanın evreni 2000- 2001 eğitim öğretim yılında Sakarya ilinde ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin tümüdür. Örneklem, bu evrenden rasgele seçilen 137 öğretmendir.

Araştırmada öğretim materyallerini kullanma oranları ile ilgili 36, öğretim teknikleri ile alakalı 21 ve kuramsal temellerle alakalı 3 soru sorulmuştur. Ankette deneklere ait kişisel bilgilerin sorulduğu bir bölüm daha vardır.

Anket verilerinin değerlendirilmesi sonucu, klasik öğretim materyallerinin orta seviyede; yeni teknolojilerin ise çok az seviyede kullanıldığı sonucu görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre, kitap ve benzeri yazılı materyaller kadın öğretmenler tarafından; yeni teknolojiler erkek öğretmenler tarafından daha çok kullanılmaktadır. Yeni teknoloji ürünü öğretim materyalleri 30 yaşın altındaki öğretmenlerce daha çok kullanılmaktadır. 15 ve daha altı süre görev yapan öğretmenler meslekte daha kıdemli öğretmenlere göre daha çok öğretim materyali kullanmaktadırlar. Öğretmenlerin eğitim düzeyi arttıkça materyal kullanma oranları da artmaktadır.

Şahin (2000), yaptığı “Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretim Sürecinde Eğitim Teknolojileri ve Uygulamalarına İlişkin Etkinlikleri Yerine Getirirken Karşılaştıkları Problemler” isimli araştırmasında Nevşehir il merkezi ile Avanos, Derinkuyu, Ürgüp ve Gülşehri ilçelerinde görev yapan toplam 304 sınıf öğretmenine ulaşmış ve geliştirdiği anketi uygulamıştır.

Araştırma sonuçları şu şekilde özetlenebilir. Öğretmenler istenen seviyede eğitim teknolojilerinden faydalanmamaktadırlar. Eğitim teknolojisi kullanımının istenen seviyede olmamasında müfredatın özellikleri, müfettişlerin gerektiği kadar rehberlikte bulunmayışı, araç-gereçlere ulaşmanın zorluğu ve bakanlığın ilgili birimlerinin çalışmalarının yetersiz oluşu etkili olmaktadır.

Susar (1999), yaptığı araştırmada, ilköğretim okullarının 4.ve 5. sınıflarında görev yapan öğretmenlerin Türkçe öğretiminde eğitim teknolojisi sağlama ve kullanma yeterlilikleri ile eğitim teknolojileri hakkındaki düşüncelerini araştırmıştır.

Araştırmanın örneklemi 1997-1998 eğitim öğretim yılında Denizli ili merkez ilçe ilköğretim okullarından random usulü seçilmiş 12 okulda çalışan 51 öğretmendir.

Öğretmenler, Türkçe derslerinde en çok ders kitabını kullanmaktadırlar. Bunun yanında destekleyici öğretim materyallerini kullanma durumları çok düşüktür. Cinsiyet değişkenine göre yapılan t testi sonuçlarından anlaşıldığı üzere kadın-erkek olarak ayrılan iki grup arasında materyal kullanma açısından manidar bir fark yoktur. “1-6 yıl arası” ve “25 yıldan fazla” olarak mesleki kıdeme göre oluşturulan iki grup arasındaki t testi sonuçları incelendiğinde de bu iki grup arasında manidar bir fark olmadığı görülmüştür. Çalışılan okulda yeterli araç olup olmaması değişkenine göre belirlenen iki grup arasında da manidar bir fark bulunmamıştır. Okulda laboratuvar öğretmeni olup olmaması değişkenine göre yapılan t testi sonucunda da manidar bir fark bulunmamıştır. Öğretmenlerin neredeyse tamamı öğretim materyali kullanma hususunda kendilerini yeterli görmemektedirler. Okulların çoğunda yeterli öğretim materyali bulunmamakta ve dil becerilerini kazandırma dersi olarak düşünülebilecek Türkçe derslerinde yeterli oranda öğretim materyali kullanılmamaktadır.

Dursun (1999), Eskişehir ilinde MLO’da görev yapan 80 öğretmen ve yönetici üzerinde yaptığı “Öğretmenlerin Bilgisayar Destekli Öğretime ilişkin yeterlilikleri ve eğitim ihtiyaçlarının Saptanması” isimli araştırmasında şu sonuçlara

ulaşmıştır. Öğretmenlerin ancak %32.4'ü bilgisayar kullanma konusunda kendini yeterli görmektedir. Bu öğretmenler de uzun süreli hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılan öğretmenlerdir. Öğretmenlerin yaklaşık %70'i uzun süreli hizmet içi eğitim kurslarına katılmaları gerektiğini düşünmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hemen hemen tamamı meslek içi eğitim kurslarına katılmışlardır ancak, aldıkları eğitimin oldukça yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Özellikle genç öğretmenler daha uzun süreli hizmet içi eğitim kurslarına katılmak istemektedirler. öğretmenler meslek içi eğitim kurslarının kısa süreli olmasının bu kurslardan beklenen faydayı sağlamayı engellediğini düşünmektedirler.

Kurt (1999) yaptığı, “Ankara'daki Endüstri Meslek ve Teknik Liselerinde Eğitim Araç ve Malzemelerinin Kullanımı Hakkında Araştırma” isimli çalışmasında şu sonuçlara ulaşmıştır.

Öğretmenlerin yaklaşık dörtte üçü konuyla ilgili herhangi bir meslek içi eğitim kursuna katılmamıştır. Öğretmenler okulda bulunan araçları kısmen yeterli görmektedir. Okulda bulunan araç-gereçler teknolojik gelişmelere uygun olarak çok az derecesinde yenilenmektedir. Meslekte kıdemli öğretmenler araç-gereçlerin oldukça yeterli olduğunu düşünürken mesleki kıdemi az olan öğretmenler çok az yeterli görmektedirler. Okulların yöneticileri araç gereçleri öğretmenlere göre daha yeterli bulmaktadırlar.

Uçar (1997) “İlköğretimde Ders Araç Gereçleri Kullanma Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında, Uşak ili ilköğretim okullarındaki eğitim teknolojisi kullanılma durumlarını incelemiştir.

Araştırmanın evreni 1996-1997 eğitim öğretim yılında, Uşak ili ilköğretim okullarında görev yapmakta olan fen bilgisi, sınıf, Türkçe ve sosyal bilgiler öğretmenleridir. Toplam 899 öğretmen bu evrene girmektedir. Örneklem, random yöntemiyle seçilmiş 198 öğretmendir.

Araştırmacının geliştirdiği anket 2 bölümdür. 1. bölümde öğretmenlere ait kişisel bilgiler sorulurken; 2. bölümde öğretmenlerden öğretim materyalleri kullanma konusundaki görüşleri ve bu materyalleri kullanma durumları ile ilgili bilgiler istenmiştir.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenler öğretim materyalleri kullanmanın önemini bilmektedirler. Ancak, öğretmenlerin değişen teknolojiye haberleri olmamakta ve ders aletleri sağlama merkezinden yararlanmamaktadırlar. Öğretmenlerin yarıdan fazlası öğretim materyali geliştirmemektedir. Öğretmenlerin %91'i okulda bulunan materyalden haberdardır ama bu materyali kullanma oranı çok düşüktür. Sınıf öğretmenleri materyal kullanma konusunda ilköğretim branş öğretmenlerinden daha isteklidirler. Öğretmenler Türkçe ve sosyal bilgilerde daha az; fen bilgisi dersinde ise daha çok materyal kullanma eğilimindedirler. Daha önce öğretim teknolojileri dersi almış öğretmenlerin materyal kullanma konusunda daha istekli ve bilinçli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Uzunahmet (1996), “KKTC Akademik Liselerinde Öğretmenlerin Eğitim Araçlarından Yararlanma Durumu ve Eğitim Araçları Konulu Hizmet İçi Eğitime İlişkin Görüşleri” isimli araştırmasında KKTC’de 10 lisedeki toplam 154 öğretmene ulaşmış ve geliştirdiği anketi uygulamıştır.

Araştırma sonuçları şu şekilde özetlenebilir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim araçlarından faydalanmamaktadır. Öğretmenlerin en çok kullandıkları araç-gereçler, duvar resimleri ve TV’dir. Eğitim araçlarından faydalanmama sebeplerinden en etkilisi istenen araç-gerece ulaşamamaktır. İkinci en önemli etken ise materyal geliştirme konusunda herhangi bir yerden veya alan uzmanından yardım alamamadır. Öğretmenler, meslek içi eğitim seminerlerinin daha etkili olması için, bu etkinliklerin planlanması aşamasında öğretmen görüşlerinin alınması gerektiğini düşünmektedirler. Araç-gereç kullanımıyla ilgili bir meslek içi eğitim seminerine katılma konusunda öğretmenlerin ancak yarıya yakını isteklidir; buna karşılık, öğretmenlerin yarıya yakını araç-gereç kullanma konusunda kendini

yeterli görmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu okullarda eğitim teknolojileri konusunda bir uzman bulunması gerektiğine inanmaktadır.

Cabbar (1995), İzmir ilinde orta dereceli okullarda yaptığı araştırmada, okulların çoğunda yeterli miktarda eğitim araç-gereci olmadığı ve öğretmenlerin derslerinde genellikle yazı tahtası kullandığı sonucuna varmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin derslerde eğitim araç-gereç kullanmanın önemini bilmediği ve öğretmenlerin konuyla ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katılmaya istekli olduğu sonuçlarına da ulaşmıştır.

Öğretmenlerden melek içi eğitim seminerlerine katılmak isteyenlerin çoğunluğu araç-gereç konusunda, dörtte üçü öğretim yöntemleri, yarisından az fazlası özel hedefler ve yarisından daha azı da ölçme değerlendirme alanında hizmet içi eğitim kurslarına katılmak istemektedir.

Gökdağ (1993), “Orta Dereceli Okullarda Teknoloji ve Öğretmen Eğitimi” isimli araştırmasında; 1- öğretmenler derslerinde ne ölçüde araç-gereç kullanıyorlar 2-öğretmen yetiştiren kurumlar öğretmenlere araç tanıma ve kullanma becerilerini ne ölçüde kazandırıyorlar sorularına yanıt aramıştır.

İlk problem için, Eskişehir ilinde 1990-1991 öğretim yılında sekiz lisede öğretmenlik yapan 56 öğretmene bir anket uygulanmıştır. İkinci problem için sekiz üniversitenin eğitim fakültelerinde okutulan ders müfredatları incelenmiştir.

Ulaşılan sonuçlar şöyle özetlenebilir. Öğretmenlerin yarıdan fazlası (%64) eğitim ortamlarında nasıl film kullanılacağını bilmemektedir. Öğretmenlerin çoğunluğu (%72), öğretmenlikleri sürecinde hiç film kullanmamıştır. Öğretmenlerin %46’sı derslerinde TV kullanmaktadır. Öğretmenlerin %57’si video ve tepegöz, %48’i teyp, %34’ü slayt ve %30’u film kullanabilme olanağına sahiptir. Ancak öğretmenlerin %75’i TV dışında bu araçları hiç kullanmamaktadır.

Örnekleme giren sekiz üniversitenin altı tanesinde konuları birbirine yakın olmak üzere sadece eğitim teknolojisi dersi verilmektedir. Bu derslerde ise araç-gereç geliştirme ve kullanmadan ziyade eğitim teknolojisinin kuramsal kısımları işlenmektedir. İki üniversitede ise bu ders hiç verilmemektedir.

Hızal (1993), “Bilgisayar Öğretimi ve Bilgisayar Destekli Öğretime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında, Eskişehir ili merkez ilçede görev yapan 709 öğretmeni (ilk, orta, lise) örneklem olarak almış ve geliştirdiği anketi bu örneklem üzerinde uygulamıştır.

Ulaşılan sonuçlar şöyle özetlenebilir. Öğretmenlerin onda birinden daha azının kişisel bilgisayarı vardır. Bilgisayarı olmayan öğretmenlerin %80’inden fazlası bilgisayar edinmek istemektedir. Sahip olunan bilgisayarlardan öğretmenler yeterince yararlanamamaktadır. Öğretmenlerin yalnızca dörtte birinden daha azı bilgisayar kullanma girişiminde bulunmuştur. Girişimde bulunan öğretmenlerin hemen tamamı bilgisayar kullanmayı kendi kendilerine öğrenmiştir. Öğretmenlerin %80’i bilgisayarı bir ihtiyaç olarak görürken; diğer öğretmenler, bilgisayar edinmenin moda olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin hemen tamamı eğitim sektörünün teknolojiyi kullanmada diğer sektörlere göre çok geride kaldığını düşünmektedir. Öğretmenlere göre, bilgisayarlı eğitime geçmedeki en önemli engel ekonomik sınırlılıktır. Öğretmenler bilgisayar kullanarak eğitimde etkililiğin oldukça çok artacağını düşünmektedir.

İlgili araştırmalara genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin, teknolojik gelişmelere, özelde, eğitim teknolojisine karşı geliştirdikleri tutumların olumlu olduğu sonucu görülmektedir; buna rağmen, öğretmenlerin eğitim teknolojilerini yeterli oranda kullanmadıklarını da söylemek mümkündür. Öğretmenler, eğitim teknolojilerini yeterli oranda kullanmadıklarının farkındadırlar, ancak öğretmenler, genelde bu yetersizliği kendi dışındaki sebeplere bağlamaktadırlar. Ekonomik yetersizlikler ve fiziki imkansızlıklar eğitim teknolojilerini kullanmamada en etkili sebeplerdir. Ülkenin ekonomik şartları, eğitime yeterli kaynağın ayrılmasını engellemektedir. Bazı okulların yöneticileri ve öğretmenleri, okul-aile birlikleri

kurmak gibi, ekonomik sınırlılıkları ortadan kaldırmak için önlemler almaktadırlar. Ancak, Milli Eğitim Bakanlığının sorumluluğunun, bu sınırlılıkların kaldırılmasında birinci öncelikte olduğu unutulmamalıdır.

Eğitim teknolojilerinin kullanılmamasında, öğretmen eğitiminde ve meslek içi eğitimdeki yetersizlikler de önemlidir. Öğretmenler meslek içi eğitimin yetersizliğinden şikayetçidirler. Ancak, öğretmenlerin alanları ile ilgili kaynakları dahi takip etmediği düşünüldüğünde, meslek içi eğitimi hangi açıdan yetersiz buldukları tartışılmalıdır. Meslek içi eğitim genelde tatil imkanı olarak algılanmakta, hizmet puanları yüksek öğretmenlere bir ödülmuş gibi düşünülmektedir. Meslek içi eğitim, bakanlıkça senelik olarak planlanmakta, kursun başlayacağı zaman, kursları verecek personelin ve kurslara katılacak öğretmenlerin şartları düşünülmemektedir.

Yüksek Öğrenim Kurumunun öğretmen yetiştiren kurumlar için hazırladığı müfredatta eğitim teknolojileri ile ilgili sadece bir ders vardır. Bu dersin içeriği ve bu içeriğin nasıl sunulduğu da, öğretmenlerin eğitim teknolojisi kullanımında önemlidir. Eğitim fakültelerindeki öğretim elemanlarının da eğitim teknolojilerinden yeterli derecede haberdar olduklarını söylemek zordur. Öğretim elemanlarının en iyi bildiği internet terimlerinin de “download” (program indirme), ve “chat” (sanal ortamda sohbet) olması manidardır.

Ekonomik sınırlılıklar ve öğretmen yetiştirmedeki eksiklikler, öğretmenlerin eğitim teknolojisi kullanmamalarında etkili sebepler olabilir ancak, yapılan araştırmalarda da görüleceği üzere öğretmenler eğitim teknolojilerinin kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. Eğitim teknolojilerini kullanmamadaki sebepleri sadece, ekonomik kaynaklı ve öğretmen yetiştirmedeki aksaklıklara bağlamak güçtür. Öğretmenler, hangi amaçları gerçekleştirmek için materyal kullanmaları gerektiğini bilmiyor olabilirler. Bu araştırmada kullanılan ölçme aracının bir bölümü de öğretmenlerin hangi amaçlara yönelik materyal kullandıklarını tespit etmeye yöneliktir. Yapılan araştırmaların genelde ülkenin batı bölgelerinde ve büyük şehirlerinde yapılmış olması da bu araştırmanın evreninin İç Anadolu bölgesinden seçilmesinde önemli bir faktör olmuştur. Bu araştırma ile batı bölgelerinde ya da

büyük şehirlerdeki öğretmenlerin materyal kullanmama sebepleri ile İç Anadolu'daki orta büyüklükteki ilçelerde, öğretmenlerin materyal kullanmama sebeplerinin paralelliklerin ve farklılıkların tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

1.11. Araştırmanın Önemi

Bilgi çağının öğrencisi, görsel işitsel araçlarla donatılmış ve yaparak-yaşayarak eğitim-öğretimin uygulandığı eğitim ortamında yetişir (Avcı, 2002). Bu ortamları sağlamadaki amaç, düşünen ve düşündüklerini ortaya koyan, araştıran ve sonuçlarını toplum yararına sunan öğrenciler yetiştirmektir. Söz konusu bu yeterlilikteki öğrencileri yetiştirmek için, öğretim materyallerinden faydalanmak gerekmektedir. Öğretim araçları kullanarak; öğretme ve öğrenme süreçlerini daha verimli hale getirmek, öğretme ve öğrenme etkinliklerini bireyselleştirmek, öğretme ve öğrenme ile ilgili uygulama süreçlerini düzenlemek, öğretim programlarında sürekliliği sağlamak, eğitim personelinin etkinliğini ve verimliliğini artırmak, çevre faktörlerini düzenlemek ve kontrol etmek, öğretme-öğrenme süreçlerini öğrenci yeteneklerine uyarlamak vb. mümkündür.

Bu çalışmada, bilgi çağında, eğitim-öğretim süreçlerinde olmazsa olmaz olarak kabul edilen araç-gereçleri öğretmenlerimizin Türkçe derslerinde ne oranda ve ne amaçla kullandıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçları eğitim-öğretim planlamacılarına hangi içeriğin nasıl öğretileceği konusunda ve öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adaylarına eğitim teknolojilerinin ne kadar öğretildiği ve nasıl öğretilmesi gerektiği konusunda fikir verecektir. Araştırma ile öğretmenlerimizin Türkçe derslerinde eğitim araç-gereçleri konusunda ne düşündükleri ile eğitim araç-gereçlerini kullanma ve kullanmama sebepleri de tespit edilmiş olacaktır.

1.12. Problem Cümlesi

İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda öğretmenlerin Türkçe derslerinde öğretim materyallerini kullanma durumları nasıldır?

1.13. Alt Problemler

- 1- Öğretmenler, Türkçe derslerinde hangi araç gereçleri kullanıyorlar?
- 2- Öğretmenlerin Türkçe derslerinde, öğretim materyallerini kullanma oranları nedir?
- 3- Öğretmenler, Türkçe derslerinde öğretim materyallerini ne amaçla kullanıyorlar?
- 4- Öğretmenlerin öğretim materyallerini kullanmama nedenleri nelerdir?
- 5- Öğretmenlerin öğretim materyallerini kullanma durumları, mesleki kıdem, cinsiyet, okutulan sınıf, yaş, hizmet içi eğitim seminerlerine katılma, öğrenim hayatı boyunca eğitim teknolojisi dersi alma ve mezun olunan okul durumlarına göre değişiyor mu?

1.14. Sayıtlar

- 1- Araştırmada ele alınan değişkenlere ait verilerin toplanmasında uygulanan anket, yeterli ve güvenilir bilgiler toplayacak niteliktedir.
- 2- Deneklerin verdiği yanıtlar gerçeği yansıtmaktadır.

1.15. Sınırlılıklar

- 1- Araştırma sonuçları, Yozgat ili Sorgun ilçesinde bulunan devlet okullarında görev yapan, 4. ve 5. sınıf öğretmenleriyle sınırlıdır.
- 2- Araştırmada ele alınan değişkenlere ait bilgiler, uygulanan anketten elde edilen verilerle sınırlıdır.

- 3- Bulgular, öğretmenlerin Türkçe dersleri için verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.
- 4- Bulgular, 2002-2003 öğretim yılı ikinci dönemindeki durumu göstermektedir.

BÖLÜM II

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma yöntemi, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama aracı, veri toplama yöntemi ve toplanan verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi, olayları, olguları doğal koşulları içerisinde incelemeyi hedefleyen, alan araştırması yöntemidir. Olay ve olguları (öğretmenlere ait betimsel bilgiler; öğretmenlerin, Türkçe derslerinde hangi araç gereçleri ne oranda kullandıkları, araç-gereç kullanma ve kullanmama sebepleri) betimlemeye temel oluşturacak verileri toplamak için anket kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni, Yozgat ili Sorgun ilçesindeki 36 ilköğretim okulunda görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenleridir. Çalışma evrenine giren toplam 105 öğretmenden, çalışma evrenini temsil etmek üzere, örneklem olarak rasgele seçilen 80 öğretmene, araştırmacı tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. İlçe merkezinde görev yapan toplam 61, 4. ve 5. sınıf öğretmenin 60'ı; köylerde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan toplam 44, 4. ve 5. sınıf öğretmenin 20'si örneklem grubunu oluşturmuştur. İlçe merkezinde 12 ilköğretim okulu vardır. Bu okullarda genellikle mesleki kıdemi fazla olan öğretmenler görev yapmaktadırlar. Bu okulların tamamına ulaşılmış ve bir öğretmen hariç diğer tüm öğretmenlere anket uygulaması yapılmıştır. Köylerde bulunan toplam 24 ilköğretim okulunda ise

genellikle mesleki kıdemlerinin ilk yıllarında bulunan öğretmenler çalışmaktadır. Araç-gerece sahip olma açısından, ilçe merkezindeki okullarla köylerde bulunan okulların arasında fazla bir fark olmadığı söylenebilir. Ancak, eğitsel imkanlar açısından, ilçede bulunan ilköğretim okullarından ikisinin çok eski ve merkezi okul olduğundan, diğer ilköğretim okullarından daha iyi imkanlara sahip olduğu söylenebilir.

Tablo: 2.1. Anket Uygulamasının Yapıldığı Okullar ve Öğretmen Sayıları

Okullar	Öğretmen Sayısı
1) 75. Yıl Cumhuriyet İ.O.	2
2) Agah Efendi İ.O.	8
3) Atatürk İ.O.	4
4) Ertuğrul Gazi İ.O.	7
5) Fatih İ.O.	4
6) Fevzi Çakmak İ.O.	2
7) Feyzullah Bektaş İ.O.	10
8) Mehmet Akif Ersoy İ.O.	10
9) Milli Egemenlik İ.O.	4
10) Osman Çavuş İ.O.	5
11) Oral İ.O.	2
12) Yavuz Selim İ.O.	2
13) Çiğdemli İ.O.	2
14) Çiğdemli Yunus Emre İ.O.	2
15) Doğanlı İ.O.	2
16) Dişli İ.O.	2
17) Eymir İ.O.	2
18) Faraşlı İ.O.	2
19) Gevrek İ.O.	2
20) Külhüyük İ.O.	2
21) Memet Beyli İ.O.	2
22) Araplı İ.O.	2
Toplam: 22 İ.O.	80

2.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formu 2 bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde anket sorularını cevaplayan

öğretmenlere ait betimsel bilgiler sorulurken; ikinci bölümde, öğretmenlerin, Türkçe derslerinde kullandıkları araç-gereçler, araç-gereç kullanma oranları, kullanma ve kullanmama sebepleri sorulmuştur.

Anket formu hazırlanırken, ilgili literatür ve araştırmalar taranmış, bu araştırmalarda kullanılan anket formları incelenmiştir. Elde edilen bilgilerden hareketle bu araştırmanın konusuyla ilgili bir taslak anket formu hazırlanmıştır. Geliştirilen bu taslak anket formu, 10 sınıf öğretmenine uygulanarak bir pilot çalışma yapılmış ve elde edilen verilerden hareketle anket formu düzeltilip, geliştirilmiştir. Geliştirilen bu anket formunun geçerliliğini sağlamak için uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda tekrar düzeltilip geliştirilen anket formu araştırmada kullanılmıştır.

2.4. Anket Formunun Uygulanması

Anket formu, Yozgat ili Sorgun ilçesinde bulunan 22 ilköğretim okulunda çalışan 80 öğretmene ulaştırılmıştır. Kendilerine anket formu ulaştırılan öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılmıştır. Kendilerine anket formu verilen öğretmenlere, anket formlarının iki gün sonra yine araştırmacı tarafından toplanacağı, anket ve anket soruları ile ilgili -muhtemel- sorularını ankette belirtilen telefon numarasını arayarak veya araştırmacının anketleri geri almak için geldiğinde sorabilecekleri söylenmiştir.

2.5. Toplanan Verilerin Analizi

Toplanan verilerin analizinde SPSS 10.0 programı kullanılmıştır. Öğretmenlere ait betimsel bilgiler, kullanılan araç-gereçler, bu araç gereçlerin kullanılma oranları, araç-gereç kullanma ve kullanmama nedenlerinin tanımlanmasında frekans ve yüzde teknikleri kullanılmıştır.

Kullanılan araç-gereçler ve oranları, araç-gereç kullanma ve kullanmama nedenlerinin yorumlanması ve kendi içinde karşılaştırmalarının yapılması için aritmetik ortalama ve standart sapma kullanılmıştır.

Araştırmanın bağımsız değişkenleri ve iki alt boyutu olan cinsiyet, öğrenim hayatında eğitim teknolojisi dersi alma ve okutulan sınıf değişkenlerinin, eğitim ortamlarında araç-gereç kullanmanın eğitimde verimliliği ne ölçüde artırdığına dair görüşler, derslerde materyal hazırlama, araç-gereç kullanma oranları, araç-gereç kullanma sebepleri ve araç-gereç kullanmama sebepleri üzerinde etkili olup olmadıklarını test etmek için (bağımsız değişkenlerin alt boyutlarına giren öğretmenlerin bağımlı değişkenlerle ilgili verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için) t testi kullanılmıştır.

Araştırmanın bağımsız değişkenleri ve ikiden fazla alt boyutu olan kıdem ve yaş değişkenlerinin araç-gereç kullanmanın eğitimde verimliliği ne ölçüde artırdığı hakkındaki görüşler, derslerde materyal hazırlama, araç-gereç kullanma oranları, araç-gereç kullanma sebepleri ve araç-gereç kullanmama sebepleri üzerinde etkili olup olmadıklarını test etmek için (bağımsız değişkenlerin alt boyutlarına giren öğretmenlerin bağımlı değişkenlerle ilgili verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için) tek yönlü varyans analizi (anova) kullanılmıştır.

Anket formunda, “mezuniyet” değişkeninin yedi ve “hizmet içi eğitim seminerine katılma” değişkeninin dört alt maddesi olduğu halde, bu alt maddelerin bazılarında gerekli olan frekansa ulaşamadığı için, bu değişkenlerin alt maddeleri mezuniyet değişkeni için “sınıf öğretmenliği bölümünden fakülte” mezunu ve “diğer okul” mezunu olarak; hizmet içi eğitim seminerine katılma değişkeni ise “katılmış” ve “hiç katılmamış” olarak iki alt boyuta indirgenmiştir. Bu değişkenlere ilişkin analizlerde de t testi kullanılmıştır.

BÖLÜM III

3. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, toplanan veriler tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Bu bölümde uygulanan aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, tek yönlü varyans analizi (anova) işlemlerinde kullanılan sayılar, anket formundaki sözel ifadelerin sayısallaştırılması sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlerin “her zaman” cevapları “5”, “sık sık” cevapları “4”, “bazen” cevapları “3”, “nadiren” cevapları “2” ve “hiçbir zaman” cevapları “1” olarak sayısallaştırılmıştır.

3.1. Öğretmenlere Ait Betimsel Veriler

Bu bölümde, öğretmenlere ait betimsel veriler tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 3.1.1. Öğretmenlere Ait Betimsel Veriler

Değişkenler (N=80)	Değişkenlerin alt boyutları	f	%
Cinsiyet	Bayan	20	25.0
	Erkek	60	75.0
Mesleki Kıdem	1-5 yıl arası	7	8.8
	6-10 yıl arası	23	28.8
	11-15 yıl arası	12	15.0
	16-20 yıl arası	14	17.5
	21 yıl+	24	30.0
Yaş	20-25	3	3.8
	26-30	11	13.8
	31-35	22	27.5
	36-40	13	16.3
	41+	31	38.8
Mezuniyet	İki yıllık eğitim yüksek okulu	41	51.3
	Fakülte (sınıf öğretmenliği bölümü)	23	28.8
	Pedagojik formasyon almış fakülte mezunu	10	12.5
	Sınıf öğretmenliği dalında yüksek lisans	3	3.8
	Başka bir dalda yüksek lisans	1	1.3
	Diğer	2	2.5
Okutulan sınıf	4.sınıf	40	50.0
	5.sınıf	40	50.0

Değişkenler (N=80)	Değişkenlerin alt boyutları	f	%
Eğitim teknolojisi dersi alma	Evet, eğitim teknolojisi dersi aldım	42	52.5
	Hayır, eğitim teknolojisi dersi almadım	38	47.5
Eğitim teknolojileriyle ilgili meslek içi eğitim seminerine katılma	Hiç katılmadım	49	61.3
	1-3 defa katıldım	26	32.5
	4-5 defa katıldım	2	2.5
	5 ten fazla katıldım	3	3.8

Anketi, 20 bayan (%25) ve 60 erkek (%75) öğretmen cevaplamıştır. Anketi cevaplayan öğretmenlerin büyük bölümü erkek öğretmenlerdir.

Anketi cevaplayan öğretmenlerin 7'si, (%8.8) 1-5 yıl arası; 23'ü, (%28.8) 6-10 yıl arası; 12'si, (%15) 11-15 yıl arası; 14'ü, (%17.5) 16-20 yıl arası ve 24'ü (%30) ise 21 ve daha fazla yıl mesleki kıdeme sahip olduklarını belirtmiştir. Tablo 3.1.'de görüleceği üzere Anketi cevaplayan öğretmenlerin çoğunluğu (%62.5) meslekte 10 yıldan daha fazla mesleki kıdeme sahiptir.

Anket sorularına cevap veren öğretmenlerin 3'ü, (%3.8) 20-25; 11'i, (%13.8) 26-30; 22'si, (%27.5) 30-35; 13'ü, (%16.3) 36-40 ve 31 tanesi (38.8) ise 41 ve üzeri yaşta olduğunu belirtmiştir.

Anket sorularına cevap veren öğretmenlerin 41'i, (%51.3) "iki yıllık eğitim yüksek okulu"; 23'ü, (%28.8) "sınıf öğretmenliği bölümünden fakülte"; 10'u, (%12.5) "diğer fakülteler (pedagojik formasyon almış)"; 3'ü, (%3.8) "sınıf öğretmenliği dalında yüksek lisans"; 1'i, (%1.3) "başka bir dalda yüksek lisans" mezunu olduğunu belirtmiştir. Anket sorularına cevap veren öğretmenlerden 2'si (%2.5) de, "diğer" seçeneğini işaretlemiştir.

Anket sorularına cevap veren öğretmenlerin 40'ı (%50) 4. sınıfları okuttuğunu belirtirken, 40'ı (%50) da 5. sınıfları okuttuğunu belirtmiştir.

Anket sorularına cevap veren öğretmenlerin 42'si, (%52.5) öğrenim hayatı boyunca eğitim teknolojisi dersi almıştır. 38'i ise (%47.5) öğrenim hayatlarında eğitim teknoloji dersi almadıklarını belirtmişlerdir.

Anket sorularına cevap veren öğretmenlerin 49'u, (%61.3) eğitim teknolojileri ile ilgili meslek içi eğitim seminerlerine hiç katılmadığını; 26'sı (%32.5) 1-3 defa katıldığını; 2'si, (%2,5) 4-5 defa katıldığını ve 32'si de (%3.8) 5 defadan fazla katıldığını belirtmiştir.

Tablo 3.1.2. Okutulan Sınıf, Cinsiyet ve Kıdeme İlişkin Çapraz Tablo

Sınıf	Cinsiyet	Kıdeme			Toplam
		1-10 yıl	11-20 yıl	21+ yıl	
4.sınıf	Bayan	7	1	2	10
	Erkek	8	12	10	30
	Toplam	15	13	12	40
5.sınıf	Bayan	6	1	3	10
	Erkek	9	12	9	30
	Toplam	15	13	12	40

Tablo 3.1.2. incelendiğinde, 4. sınıfları okutan toplam 40 öğretmenden 10'unun bayan olduğu ve bu bayan öğretmenlerden 8'inin, 1-10 yıl arası kıdeme; 1'inin, 11-20 yıl arası kıdeme ve 2'sinin de 21+ yıl kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Yine aynı şekilde, 4. sınıfları okutan toplam 40 öğretmenden 30'unun erkek olduğu ve bu erkek öğretmenlerden sekizinin, 1-10 yıl arası kıdeme; 12'sinin, 11-20 yıl arası kıdeme ve 10'unun da 21+ yıl kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

5. sınıfları okutan toplam 40 öğretmenden 10'unun bayan olduğu ve bu bayan öğretmenlerden 6'sının, 1-10 yıl arası kıdeme; 1'inin, 11-20 yıl arası kıdeme ve 3'nün de 21+ yıl kıdeme sahip olduğu görülecektir. Yine aynı şekilde, 5. sınıfları okutan toplam 40 öğretmenden 30'unun erkek olduğu ve bu erkek öğretmenlerden 9'unun, 1-10 yıl arası kıdeme; 12'sinin, 11-20 yıl arası kıdeme ve 9'unun da 21+ yıl kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3.1.3. Mezuniyet, Cinsiyet ve Kıdeme İlişkin Çapraz Tablo

Mezuniyet	Cinsiyet	Kıdeme			Toplam
		1-10 yıl	11-20 yıl	21+ yıl	
Diğer okul mezunu	Bayan	5	1	5	11
	Erkek	6	18	19	43
	Toplam	11	19	24	54
S.Ö.B.	Bayan	8	1	-	9
	Erkek	11	6	-	17
	Toplam	19	7	-	26

Tablo 3.1.3. incelendiğinde diğer okul mezunu toplam 54 öğretmenin 11'inin bayan olduğu ve bu bayan öğretmenlerden beşinin, 1-10 yıl arası kıdeme; birinin, 11-20 yıl arası kıdeme ve beşinin de 21+ yıl kıdeme sahip olduğu görülecektir. Yine aynı şekilde, diğer okul mezunu toplam 54 öğretmeden 43'ünün erkek olduğu ve bu erkek öğretmenlerden altısının, 1-10 yıl arası kıdeme; 18'inin, 11-20 yıl arası kıdeme ve 19'unun da 21+ yıl kıdeme sahip olduğu görülecektir.

S.Ö.B.'den fakülte mezunu toplam 26 öğretmenin dokuzunun bayan olduğu ve bu bayan öğretmenlerden sekizinin, 1-10 yıl arası kıdeme ve birinin de 11-20 yıl arası kıdeme sahip olduğu görülecektir. Yine aynı şekilde, S.Ö.B.'den fakülte mezunu toplam 26 öğretmeden 17'sinin erkek olduğu ve bu erkek öğretmenlerden 11'inin, 1-10 yıl arası kıdeme ve altısının de 11-20 yıl arası kıdeme sahip olduğu görülecektir. Tablo 3.1.3'te görüleceği üzere, S.Ö.B.'den fakülte mezunu olan hiçbir öğretmen henüz 21+ yıl kıdeme sahip değildir.

Tablo 3.1.4. Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma, Cinsiyet ve Kıdeme İlişkin Çapraz Tablo

Hizmet içi eğitim seminerine katılma	Cinsiyet	Kıdeme			Toplam
		1-10 yıl	11-20 yıl	21+ yıl	
Hiç katılmamış	Bayan	6	1	3	10
	Erkek	13	17	9	39
	Toplam	19	18	12	49
1-3 defa katılmış	Bayan	7	1	2	10
	Erkek	4	7	10	21
	Toplam	11	8	12	31

Tablo 3.1.4. incelendiğinde hizmet içi eğitim seminerine hiç katılmayan 49 öğretmenin 10'unun bayan olduğu ve bu bayan öğretmenlerden 6'sının, 1-10 yıl arası kıdeme; 1'inin, 11-20 yıl arası kıdeme ve 3'nün de 21+ yıl kıdeme sahip olduğu görülecektir. Yine aynı şekilde, hizmet içi eğitim seminerine hiç katılmayan 49 öğretmenden 39'unun erkek olduğu ve bu erkek öğretmenlerden 13'ünün, 1-10 yıl arası kıdeme; 18'inin, 11-20 yıl arası kıdeme ve 12'sinin de 21+ yıl kıdeme sahip olduğu görülecektir.

Hizmet içi eğitim seminerine 1-3 defa katılan 31 öğretmenden 10'unun bayan olduğu ve bu bayan öğretmenlerden 7'sinin, 1-10 yıl arası kıdeme; 1'inin, 11-20 yıl arası kıdeme ve 2'sinin de 21+ yıl kıdeme sahip olduğu görülecektir. Yine aynı şekilde, hizmet içi eğitim seminerine 1-3 defa katılan 31 öğretmenden 21'inin erkek olduğu ve bu erkek öğretmenlerden 4'ünün, 1-10 yıl arası kıdeme; 7'sinin, 11-20 yıl arası kıdeme ve 10'unun da 21+ yıl kıdeme sahip olduğu görülecektir.

Tablo 3.1.5. Öğrenim Hayatında Eğitim Teknolojisi Dersi Alma ve Mezuniyet Değişkenine İlişkin Çapraz Tablo

Mezuniyet	Öğrenim hayatında eğitim teknolojisi dersi alma		Toplam
	Almış	Almamış	
Diğer okul mezunu	24	30	54
S.Ö.B.	18	8	26
Toplam	42	38	80

Tablo 3.1.5. incelendiğinde, diğer okullardan mezun toplam 54 öğretmenden 30'unun ve S.Ö.B.'den fakülte mezunu 26 öğretmenden de 8'inin öğrenim hayatında eğitim teknolojisi dersi almadığı görülecektir. Bu bulgular, S.Ö.B.'den fakülte mezunu öğretmenlerin çoğunluğun bu dersi aldıkları ve diğer okullardan mezun olan öğretmenlerin ise çoğunluğunun, bu dersi almadıkları şeklinde yorumlanabilir.

3.2. Öğretmenlerin Eğitim Ortamlarında Araç-Gereç Kullanmanın Eğitimde Verimliliği Ne Ölçüde Arttırdığına Dair Görüşleri

Bu bölümde, öğretmenlerin eğitim ortamlarında araç-gereç kullanmanın eğitimde verimliliği ne ölçüde arttırdığına dair görüşleri ile ilgili verilere ait istatistiki bilgiler tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 3.2.1 Öğretmenlerin Eğitim Ortamlarında Araç-Gereç Kullanmanın Eğitimin Etkililiğini Ne Ölçüde Arttırdığına Dair Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Çok	73	91.3
Normal düzeyde	7	8.8
Az	-	-
Hiç	-	-
Toplam	80	100.0

Ankete cevap veren öğretmenlerin 73'ü, (%91.3) “çok” ve 7'si (%8.8) ise “normal düzeyde” diye görüş bildirmişlerdir. Az ve hiç seçeneklerini işaretleyen öğretmen yoktur. Bu bulgular, anketi cevaplayan öğretmenlerin tamamının eğitim ortamlarında araç-gereç kullanmanın eğitimde verimliliği artıracak olduğunu düşündüğü şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.2.2. Eğitim Ortamlarında Araç-Gereç Kullanımının Eğitimde Etkililiği Ne Ölçüde Arttırdığına Dair Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet, Okutulan Sınıf, Eğitim Teknolojisi Dersi Alma, Mezuniyet ve Hizmet İçi Eğitim Seminerlerine Katılma Değişkenlerinden Etkilenme Durumu

Değişkenler	Alt boyutlar	N	$\bar{X}$	S	t	p
Cinsiyet	Bayan	20	4.55	.69	.391	.697
	Erkek	60	4.48	.65		
Okutulan sınıf	4.sınıf	40	4.37	.66	1.725	.088
	5.sınıf	40	4.62	.62		
Öğrenim hayatında boyunca eğitim teknolojisi dersi alma	Evet	42	4.59	.62	1.373	.174
	Hayır	38	4.39	.67		
Mezuniyet	Diğer	54	4.51	.66	.362	.718
	S.Ö.B.	26	4.46	.64		
Eğitim teknolojileri ile ilgili hizmet içi eğitim seminerlerine katılma durumu	Hiç katılmamış	49	4.53	.61	.522	.603
	Katılmış	31	4.45	.72		

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.2.2’de görüleceği üzere öğretmenlerin, araç-gereç kullanımının eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığına dair görüşleri cinsiyet, okutulan sınıf, eğitim teknolojisi dersi alma, mezuniyet ve meslek içi eğitim seminerlerine katılma değişkenlerinden etkilenmemektedir. Diğer bir ifadeyle, bayan öğretmenlerle, erkek öğretmenlerin araç-gereç kullanımının eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığına dair görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Aynı şekilde, dördüncü sınıf öğretmenleri ile beşinci sınıf öğretmenlerinin araç-gereç kullanımının eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığına dair görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Yine, öğrenim hayatında eğitim teknolojileri dersi alan öğretmenlerle, almayan öğretmenlerin araç-gereç kullanımının, eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığına dair görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Aynı şekilde, sınıf öğretmenliği bölümünden fakülte mezunu öğretmenlerle diğer okullardan mezun olan öğretmenlerin araç-gereç kullanımının eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığına dair görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Son olarak, eğitim teknolojileriyle ilgili hizmet içi eğitim seminerlerine katılan öğretmenlerle bu konuyla ilgili hizmet içi eğitim seminerlerine katılmayan öğretmenlerin araç-gereç kullanımının eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığına dair görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 3.2.3. Eğitim Ortamlarında Araç-Gereç Kullanımının Eğitimde Verimliliği Ne Ölçüde Arttırdığına Dair Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem ve Yaş Değişkenlerinden Etkilenme Durumu

Anova

Değişken	Varyansın kaynağı	K.T.	Sd.	K.O.	F	p	Fark* (Tukey)
Mesleki kıdem	Guruplar arası	2.003	2	1.002	2.41	.097	
	Guruplar içi	31.997	77	.416			
	Toplam	34.000	79				
Yaş	Guruplar arası	4.584	2	2.292	6.00	.004	1-2; 2-3
	Guruplar içi	29.416	77	.382			
	Toplam	34.000	79				

* 1) 20-30 yaş; 2) 31-40 yaş 3) 41+ yaş

Tablo 3.2.3'e ait betimsel tablo

Değişken		N	$\bar{X}$	S
Mesleki Kıdem	1) 1-10 yıl	30	4.50	.68
	2) 11-20 yıl	26	4.69	.54
	3) 21+	24	4.29	.69
	Toplam	80	4.50	.65
Yaş	1) 20-30	14	4.28	.72
	2) 31-40	35	4.77	.49
	3) 41+	31	4.29	.69
	Toplam	80	4.50	.65

Tablo 3.2.3'te görüleceği üzere öğretmenlerin, araç-gereç kullanımının eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığına dair görüşleri mesleki kıdem değişkenlerinden etkilenmemektedir. Diğer bir ifadeyle; meslekteki kıdemleri, 1-10 yıl, 11-20 yıl ve 21 ve üzeri yıl olan öğretmenlerin araç-gereç kullanımının eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığına dair görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Ancak, Tablo 3.2.3'te görüleceği üzere öğretmenlerin, araç-gereç kullanımının eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığına dair görüşleri öğretmenlerin yaşlarına bağlı, istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir. [$F_{(2-77)} = 6.00$; $p < .05$] bu bulgu öğretmenlerin “eğitim ortamlarında araç-gereç kullanımının eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığını düşünüyorsunuz” sorusuna verdikleri cevapların farklılaştığı şeklinde yorumlanabilir. Bu değişkene ait betimsel veriler yukarıda verilmiştir. Ayrıca, Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: yaşları 20-30 yıl olan öğretmenlerle, 31-40 yıl arası olan öğretmenler arasında ve yaşları 31-40 olan öğretmenlerle 41+ olan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Betimsel tabloda da görüleceği üzere Yaşları 31-40 olan öğretmenlerin, yaşları 20-30 ve 41+ olan öğretmenlere göre, eğitim ortamlarında araç-gereç kullanımının eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığına dair görüşlerinin aritmetik ortalamaları daha yüksektir. Bu bulgu, yaşları 31-40 arası öğretmenlerin araç-gereç kullanımının eğitimde verimliliği ne ölçüde arttıracığına ilişkin görüşleri, yaşları 20-30 yıl olan öğretmenlerle yaşları 41+ olan öğretmenlerin görüşlerinden daha yüksektir şeklinde yorumlanabilir.

3.3. Öğretmenlerin Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları

Bu bölümde, Öğretmenlerin Türkçe derslerinde kullanmak için materyal hazırlama durumları ile ilgili verilere ait istatistiki bilgiler tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 3.3.1 Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Materyal Hazırlama Durumları

	f	%
Her zaman	9	11.3
Sık sık	36	45.0
Bazen	34	42.5
Nadiren	1	1.3
Hiçbir zaman	-	-
Toplam	80	100.0

Ankete cevap veren öğretmenlerin 9'u (%11.3) her zaman; 36'sı (%45) sık sık; 34'ü (%42.5) bazen; 1'i (%1.3) ise nadiren cevabını vermiştir. Görüleceği üzere anket sorularını cevaplayan öğretmenlerin büyük çoğunluğu Türkçe derslerinde kullanmak için materyal geliştirmektedirler. Nadiren cevabını veren sadece bir öğretmen vardır. Hiçbir zaman cevabını veren öğretmen yoktur.

Tablo 3.3.2. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Materyal Hazırlama Durumlarının Cinsiyet, Okutulan Sınıf, Eğitim teknolojisi Dersi Alma, Mezuniyet ve Hizmet İçi Eğitim Seminerlerine Katılma Değişkenlerinden Etkilenme Durumu

Değişkenler	Alt boyutlar	N	$\bar{X}$	S	t	p
Cinsiyet	Bayan	20	4.00	.56	2.908	.011
	Erkek	60	3.55	.69		
Okutulan sınıf	4.sınıf	40	3.62	.66	.482	.631
	5.sınıf	40	3.70	.72		
Öğrenim hayatında eğitim teknolojisi dersi alma	Evet	42	3.74	.66	1.027	.308
	Hayır	38	3.57	.72		
Mezuniyet	Diğer	54	3.66	.67	.077	.939
	S.Ö.B.	26	3.65	.74		
Eğitim teknolojileri ile ilgili hizmet içi eğitim seminerlerine katılma durumu	Hiç katılmamış	49	3.65	.75	.152	.879
	Katılmış	31	3.67	.59		

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.3.2’de görüleceği üzere öğretmenlerin, Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları: okutulan sınıf, eğitim teknolojisi dersi alma, mezuniyet ve meslek içi eğitim seminerlerine katılma değişkenlerinden etkilenmemektedir. Diğer bir ifadeyle; dördüncü sınıf öğretmenleri ile beşinci sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Yine öğrenim hayatında eğitim teknolojileri dersi alan öğretmenlerle, almayan öğretmenlerin Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Aynı şekilde, sınıf öğretmenliği bölümünden fakülte mezunu öğretmenlerle diğer okullardan mezun olan öğretmenlerin Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Son olarak, eğitim teknolojileriyle ilgili hizmet içi eğitim seminerlerine katılan öğretmenlerle bu konuyla ilgili hizmet içi eğitim seminerlerine katılmayan öğretmenlerin Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Ancak bayan öğretmenlerle erkek öğretmenler arasında Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları açısından bayan öğretmenler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır ($p<.05$). Bu bulgu, bayan öğretmenlerin Türkçe derslerinde erkek öğretmenlere göre daha fazla materyal hazırladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.3.3. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Materyal Hazırlama Durumlarının Mesleki Kıdem ve Yaş Değişkenlerinden Etkilenme Durumu

Anova

Değişken	Varyansın kaynağı	K.T.	Sd.	K.O.	F	p	Fark * (Tukey)
Mesleki kıdem	Guruplar arası	1.426	2	.713	1.506	.228	
	Guruplar içi	36.462	77	.474			
	Toplam	37.887	79				
Yaş	Guruplar arası	1.396	2	.698	1.473	.236	
	Guruplar içi	36.492	77	.474			
	Toplam	37.887	79				

Tablo 3.3.3'e ait betimsel tablo

Değişken		N	$\bar{X}$	S
Mesleki Kıdem	1) 1-10 yıl	30	3.83	.74
	2) 11-20 yıl	26	3.53	.64
	3) 21+	24	3.58	.65
	Toplam	80	3.66	.69
Yaş	1) 20-30	14	3.92	.61
	2) 31-40	35	3.65	.76
	3) 41+	31	3.54	.62
	Toplam	80	3.66	.69

Tablo 3.3.3'te görüleceği üzere öğretmenlerin, Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları mesleki kıdem ve yaş değişkenlerinden etkilenmemektedir. Diğer bir ifadeyle; meslekteki kıdemleri, 1-10 yıl, 11-20 yıl ve 21 ve üzeri yıl olan öğretmenlerin Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Yine aynı şekilde, yaşları 20-30, 31-40 ve 41 ve üzeri olan öğretmenlerin, Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (Ulaşılan p değerlerinden hiç birisi .05'ten küçük değildir.)

3.4. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Kullandıkları Araç-Gereçlere İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, öğretmenlerin Türkçe derslerinde kullandıkları araç-gereçler ve bu araç gereçleri kullanma oranlarına ilişkin bulgular ile ilgili verilere ait istatistiki bilgiler tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 3.4.1. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Kullandıklarını Belirttikleri Araç-Gereçler ve Oranları

Araç-Gereçler	Hiçbir zaman		Nadiren		Ara sıra		Sık sık		Her zaman	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Ders Kitabı	-	-	-	-	3	3.8	23	28.8	54	67.5
2. Diğer Basılı Materyaller	-	-	4	5.0	18	22.5	35	43.8	23	28.8
3. Sözlük	2	2.5	1	1.3	18	22.5	27	33.8	32	40.0
4. Görsel Materyaller	3	3.8	25	31.3	37	46.3	14	17.5	1	1.3
5. Tahta	1	1.3	-	-	8	10.0	19	23.8	52	65.0
6. Döner Levha	55	68.8	19	23.8	4	5.0	2	2.5	-	-
7. Bülten Tahtası	55	68.8	13	16.3	7	8.8	3	3.8	2	2.5
8. CD. Kaset	30	37.5	16	20.0	30	37.5	4	5.0	-	-
9. Radyo	36	45.0	21	26.3	20	25.0	3	3.8	-	-
10. Tepegöz	28	35.0	18	22.5	27	33.8	7	8.8	-	-
11. Opak Projektör	76	95.0	4	5.0	-	-	-	-	-	-
12. Slayt Makinesi	69	86.3	6	7.9	5	6.3	-	-	-	-
13. Film Şeridi	73	91.3	2	2.5	5	6.3	-	-	-	-
14. Televizyon	37	46.3	13	16.3	23	28.8	7	8.6	-	-
15. Video	43	53.8	10	12.5	21	26.3	5	6.3	1	1.3
16. Bilgisayar- Datashow	53	66.3	8	10.0	15	18.8	3	3.8	1	1.3
17. Kamera	72	90.0	4	5.0	4	5.1	-	-	-	-
18. Oyuncaklar	45	56.3	19	23.8	13	16.3	3	3.8	-	-
19. Kukla	67	83.8	7	8.8	5	6.3	-	-	1	1.3
20. Modeller	49	61.3	12	15.0	15	18.8	2	2.5	2	2.5
21. Gerçek Eşyalar/Numuneler	22	27.5	23	28.8	19	23.8	15	18.8	1	1.3
22. İnternet	71	88.8	2	2.5	2	2.5	5	6.3	-	-
23. Kaynak Kişiler	12	15.0	16	20.0	40	50.0	12	15.1	-	-

Tablo 3.4.1.'deki veriler, tablo 3.4.2.'deki veriler yardımıyla yorumlanmış, tablo 3.4.1. için ayrıca yorum yapılmamıştır.

Tablo 3.4.2. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Kullandıkları Materyallere İlişkin Cevaplarının Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları.

Araç-Gereçler	$\bar{X}$	S	N
1. Ders Kitabı	4.63	.55	80
2. Diğer Basılı Materyaller	3.96	.84	80
3. Sözlük	4.07	.95	80
4. Görsel Materyaller	2.81	.81	80
5. Tahta	4.51	.77	80
6. Döner Levha	1.41	.70	80
7. Bülten Tahtası	1.55	.97	80
8. Cd. Kaset	2.10	.97	80
9. Radyo	1.87	.91	80
10. Tepegöz	2.16	1.01	80
11. Opak Projektör	1.15	.57	80
12. Slayt Makinesi	1.22	.61	80
13. Film Şeridi	1.16	.56	80
14. Televizyon	2.01	1.08	80
15. Video	1.88	1.07	80
16. Bilgisayar- Datashow	1.63	.99	80
17. Kamera	1.16	.53	80
18. Oyuncaklar	1.67	.88	80
19. Kukla	1.26	.68	80
20. Modeller	1.70	1.02	80
21. Gerçek Eşyalar/Numuneler	2.37	1.11	80
22. İnternet	1.26	.79	80
23. Kaynak Kişiler	2.68	.98	80

Tablo 3.4.2.'de görüleceği üzere, ders kitabı, basılı materyaller, sözlük ve tahta öğretmenlerimizin en çok tercih ettikleri araç-gereçken, görsel materyaller, tepegöz, CD-kaset, gerçek eşyalar/numuneler, televizyon ve kaynak kişiler nadiren kullanılan araçlar-gereçlerdir. Diğer araç-gereçler hemen hemen hiç kullanılmamaktadır.

Tablo 3.4.3. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Cinsiyet Değişkeninden Etkilenme Durumu

Araç-Gereçler	Bayan			Erkek			t	p
	N	$\bar{X}$	S	N	$\bar{X}$	S		
1. Ders Kitabı	20	4.70	.47	60	4.61	.58	.577	.565
2. Diğer Basılı Materyaller	20	4.20	.76	60	3.88	.86	1.455	.150
3. Sözlük	20	4.40	.68	60	3.96	1.00	1.788	.078
4. Görsel Materyaller	20	3.30	.80	60	2.65	.75	3.283	.002
5. Tahta	20	4.40	1.09	60	4.55	.64	.579	.460
6. Döner Levha	20	1.60	.99	60	1.35	.57	1.066	.172
7. Bülten Tahtası	20	1.70	1.03	60	1.50	.96	.789	.433
8. Cd. Kaset	20	2.55	1.05	60	1.95	.90	2.456	.016
9. Radyo	20	2.45	.75	60	1.68	.89	3.445	.001
10. Tepegöz	20	2.40	1.14	60	2.08	.96	1.216	.228
11. Opak Projektör	20	1.10	.30	60	1.16	.64	.446	.657
12. Slayt Makinesi	20	1.25	.63	60	1.21	.61	.208	.835
13. Film Şeridi	20	1.25	.78	60	1.13	.46	.803	.424
14. Televizyon	20	2.25	1.29	60	1.93	1.00	1.132	.261
15. Video	20	2.15	1.34	60	1.80	.97	1.072	.211
16. Bilgisayar- Datashow	20	1.65	1.18	60	1.63	.93	.064	.949
17. Kamera	20	1.20	.52	60	1.15	.54	.358	.721
18. Oyuncaklar	20	2.00	1.07	60	1.56	.78	1.934	.057
19. Kukla	20	1.65	1.08	60	1.13	.43	2.068	.003
20. Modeller	20	2.35	1.42	60	1.48	.74	2.604	.001
21. Gerçek Eşyalar/Numuneler	20	3.15	1.18	60	2.11	.97	3.886	.000
22. İnternet	20	1.45	1.10	60	1.20	.65	1.227	.223
23. Kaynak Kişiler	20	3.15	1.03	60	2.53	.92	2.495	.015

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.4.3. incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre görsel materyaller, CD-kaset, radyo, kuklalar, modeller, gerçek eşyalar/numuneler ve kaynak kişilerin kullanımı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p<.05$); Diğer araç-gereçlerin kullanımı açısından bayan öğretmenlerle erkek öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgular, görsel materyaller, CD-kaset, radyo, kuklalar, modeller, gerçek eşyalar/numuneler ve kaynak kişilerin bayan öğretmenler tarafından erkek öğretmenlere göre daha fazla kullanıldığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.4.4. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Mezuniyet Değişkeninden Etkilenme Durumu

Araç-Gereçler	Diğer			S.Ö.B. mezunu			t	p
	N	$\bar{X}$	S	N	$\bar{X}$	S		
1. Ders Kitabı	54	4.66	.54	26	4.57	.57	.673	.503
2. Diğer Basılı Materyaller	54	3.79	.85	26	4.30	.73	2.61	.011
3. Sözlük	54	3.98	.99	26	4.26	.82	1.27	.207
4. Görsel Materyaller	54	2.77	.79	26	2.88	.86	.548	.585
5. Tahta	54	4.44	.86	26	4.65	.56	1.30	.263
6. Döner Levha	54	1.37	.59	26	1.50	.90	.767	.445
7. Bülten Tahtası	54	1.38	.71	26	1.88	1.33	1.77	.033
8. CD. Kaset	54	2.16	1.0	26	1.96	.91	.880	.382
9. Radyo	54	1.92	.94	26	1.76	.86	.712	.479
10. Tepegöz	54	2.25	.97	26	1.96	1.07	1.23	.220
11. Opak Projektör	54	1.18	.67	26	1.07	.27	.786	.434
12. Slayt Makinesi	54	1.27	.68	26	1.11	.43	1.29	.272
13. Film Şeridi	54	1.22	.66	26	1.03	.19	1.87	.172
14. Televizyon	54	2.03	1.00	26	1.96	1.21	.290	.773
15. Video	54	1.92	1.00	26	1.80	1.13	.457	.649
16. Bilgisayar- Datashow	54	1.68	1.00	26	1.53	.90	.614	.541
17. Kamera	54	1.20	.59	26	1.07	.39	.987	.327
18. Oyuncaklar	54	1.61	.76	26	1.80	1.09	.823	.354
19. Kukla	54	1.20	.52	26	1.38	.94	.913	.274
20. Modeller	54	1.59	.94	26	1.92	1.16	1.36	.178
21. Gerçek Eşyalar/Numuneler	54	2.22	1.00	26	2.69	1.28	1.78	.078
22. İnternet	54	1.24	.75	26	1.30	.88	.352	.725
23. Kaynak Kişiler	54	2.61	.97	26	2.84	1.00	.996	.322

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.4.4. incelendiğinde, mezuniyet değişkenine göre diğer basılı materyaller ve bülten tahtası kullanımı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p < .05$); diğer araç-gereçlerin kullanımı açısından diğer okullardan mezun olan öğretmenlerle S.Ö.B.'den fakülte mezunu öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgular, diğer basılı materyaller ve bülten tahtasının S.Ö.B. fakülte mezunu öğretmenler tarafından diğer okullardan mezun olan öğretmenlerle göre daha fazla kullanıldığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.4.5. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Okutulan Sınıf Değişkeninden Etkilenme Durumu

Araç-Gereçler	4.Sınıf			5.Sınıf			t	p
	N	$\bar{X}$	S	N	$\bar{X}$	S		
1. Ders Kitabı	40	4.62	.58	40	4.65	.53	.200	.842
2. Diğer Basılı Materyaller	40	3.97	.89	40	3.95	.81	.131	.896
3. Sözlük	40	4.15	.94	40	4.00	.96	.703	.484
4. Görsel Materyaller	40	2.67	.76	40	2.95	.84	1.526	.131
5. Tahta	40	4.55	.78	40	4.47	.78	.428	.670
6. Döner Levha	40	1.62	.86	40	1.20	.40	2.806	.006
7. Bülten Tahtası	40	1.40	.77	40	1.70	1.13	1.377	.172
8. CD. Kaset	40	2.07	.97	40	2.12	.99	.228	.820
9. Radyo	40	1.82	.84	40	1.92	.99	.484	.630
10. Tepegöz	40	2.02	1.02	40	2.30	.99	1.219	.226
11. Opak Projektör	40	1.25	.74	40	1.05	.31	1.567	.121
12. Slayt Makinesi	40	1.22	.57	40	1.22	.65	.000	1.00
13. Film Şeridi	40	1.22	.65	40	1.10	.44	.996	.322
14. Televizyon	40	1.87	1.06	40	2.15	1.09	1.136	.260
15. Video	40	1.77	.99	40	2.00	1.15	.932	.354
16. Bilgisayar- Datashow	40	1.65	.97	40	1.62	1.03	.111	.912
17. Kamera	40	1.10	.37	40	1.22	.659	1.039	.302
18. Oyuncaklar	40	1.75	1.00	40	1.60	.74	.758	.451
19. Kukla	40	1.30	.68	40	1.22	.69	.485	.629
20. Modeller	40	1.85	1.07	40	1.55	.95	1.317	.192
21. Gerçek Eşyalar/Numuneler	40	2.55	1.15	40	2.20	1.06	1.409	.163
22. İnternet	40	1.32	.85	40	1.20	.72	.704	.484
23. Kaynak Kişiler	40	2.67	1.04	40	2.70	.93	.112	.911

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.4.5. incelendiğinde, okutulan sınıf değişkenine göre, döner levha kullanımı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu; ($p<.05$) diğer araç-gereçlerin kullanımı açısından 4. sınıf öğretmenleri ile 5. sınıf öğretmenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ancak, döner levha kullanım oranı her iki grupta da çok az olduğundan, bu bulgular, okutulan sınıf değişkeninin, okutulan sınıf değişkeninden etkilenmediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.4.6. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Öğrenim Hayatı Boyunca Eğitim teknolojisi Dersi Alma Değişkeninden Etkilenme Durumu

Araç-Gereçler	Evet			Hayır			t	p
	N	$\bar{X}$	S	N	$\bar{X}$	S		
1. Ders Kitabı	42	4.61	.62	38	4.65	.48	.310	.757
2. Diğer Basılı Materyaller	42	4.09	.79	38	3.81	.89	1.482	.142
3. Sözlük	42	4.09	.95	38	4.05	.95	.199	.843
4. Görsel Materyaller	42	2.95	.73	38	2.65	.87	1.635	.106
5. Tahta	42	4.57	.83	38	4.44	.72	.709	.481
6. Döner Levha	42	1.42	.80	38	1.39	.59	.213	.832
7. Bülten Tahtası	42	1.73	1.12	38	1.34	.74	1.869	.071
8. CD. Kaset	42	2.07	1.02	38	2.13	.93	.274	.785
9. Radyo	42	1.85	.95	38	1.89	.89	.182	.856
10. Tepegöz	42	2.30	1.07	38	2.00	.92	1.374	.173
11. Opak Projektör	42	1.09	.37	38	1.21	.74	.893	.375
12. Slayt Makinesi	42	1.23	.69	38	1.21	.52	.199	.843
13. Film Şeridi	42	1.16	.62	38	1.15	.49	.069	.945
14. Televizyon	42	2.16	1.05	38	1.84	1.10	1.343	.183
15. Video	42	2.04	1.16	38	1.71	.95	1.404	.164
16. Bilgisayar- Datashow	42	1.69	1.09	38	1.57	.88	.497	.620
17. Kamera	42	1.21	.64	38	1.10	.38	.904	.369
18. Oyuncaklar	42	1.83	1.01	38	1.50	.68	1.739	.092
19. Kukla	42	1.33	.81	38	1.18	.51	.967	.337
20. Modeller	42	1.73	1.08	38	1.65	.96	.348	.729
21. Gerçek Eşyalar/Numuneler	42	2.61	1.16	38	2.10	1.01	2.096	.039
22. İnternet	42	1.33	.92	38	1.18	.61	.840	.403
23. Kaynak Kişiler	42	2.61	.98	38	2.76	.99	.649	.518

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.4.6. incelendiğinde, öğrenim hayatında eğitim teknolojisi dersi alma değişkenine göre gerçek eşyalar/numuneler kullanımı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu; ($p < .05$) diğer araç-gereçlerin kullanımı açısından eğitim teknolojisi dersi alan öğretmenlerle bu dersi almayan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgular, gerçek eşyalar/numunelerin eğitim teknolojisi dersi alan öğretmenlerce bu dersi almayan öğretmenlere göre daha fazla kullanıldığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.4.7. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Eğitim Teknolojisi İle İlgili Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma Değişkeninden Etkilenme Durumu

Araç-Gereçler	Hiç katılmamış			Katılmış			t	p
	N	$\bar{X}$	S	N	$\bar{X}$	S		
1. Ders Kitabı	49	4.67	.55	31	4.58	.56	.724	.471
2. Diğer Basılı Materyaller	49	3.95	.86	31	3.96	.83	.044	.965
3. Sözlük	49	4.14	.91	31	3.96	1.01	.800	.426
4. Görsel Materyaller	49	2.71	.81	31	2.96	.79	1.36	.176
5. Tahta	49	4.55	.70	31	4.45	.88	.553	.582
6. Döner Levha	49	1.32	.59	31	1.54	.85	1.27	.172
7. Bülten Tahtası	49	1.59	1.07	31	1.48	.81	.478	.634
8. CD. Kaset	49	2.04	.91	31	2.19	1.07	.680	.499
9. Radyo	49	1.77	.94	31	2.03	.87	1.22	.226
10. Tepegöz	49	2.04	.91	31	2.35	1.14	1.36	.178
11. Opak Projektör	49	1.08	.34	31	1.25	.81	1.34	.184
12. Slayt Makinesi	49	1.18	.56	31	1.29	.69	.753	.454
13. Film Şeridi	49	1.14	.50	31	1.19	.65	.391	.697
14. Televizyon	49	1.87	1.00	31	2.22	1.14	1.40	.163
15. Video	49	1.83	1.00	31	1.96	1.19	.527	.600
16. Bilgisayar- Datashow	49	1.59	.93	31	1.70	1.10	.513	.610
17. Kamera	49	1.14	.54	31	1.19	.54	.408	.684
18. Oyuncaklar	49	1.53	.73	31	1.90	1.04	1.73	.065
19. Kukla	49	1.24	.69	31	1.29	.69	.286	.776
20. Modeller	49	1.57	1.0	31	1.90	1.04	1.42	.159
21. Gerçek Eşyalar/Numuneler	49	2.18	1.0	31	2.67	1.13	1.96	.054
22. İnternet	49	1.12	.52	31	1.48	1.06	1.76	.046
23. Kaynak Kişiler	49	2.61	.95	31	2.80	1.04	.855	.395

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.4.7. incelendiğinde, eğitim teknolojisi ile ilgili hizmet içi eğitim seminerine katılma değişkenine göre internet kullanımı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu; ($p < .05$) diğer araç-gereçlerin kullanımı açısından eğitim teknolojisi ile ilgili hizmet içi eğitim seminerine katılan öğretmenlerle eğitim teknolojisi ile ilgili hizmet içi eğitim seminerine katılmayan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgular, interneti eğitim teknolojisi ile ilgili hizmet içi eğitim seminerine katılan öğretmenlerin, eğitim teknolojisi ile ilgili hizmet içi eğitim seminerine katılmayan öğretmenlere göre daha fazla kullanıldığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.4.8 Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Mesleki Kıdem Değişkeninden Etkilenme Durumu

Anova

Araç-gereç	Varyansın kaynağı	K.T.	Sd.	K.O.	F	p	Fark* (Tukey)
CD. kaset	Gruplar arası	6.885	2	3.442	3.880	.025	1-3
	Gruplar içi	68.315	77	.887			
	Toplam	75.200	79				
Tepegöz	Gruplar arası	10.793	2	5.396	5.928	.004	1-2; 1-3
	Gruplar içi	70.095	77	.910			
	Toplam	80.888	79				
Slayt	Gruplar arası	2.876	2	1.438	4.090	.021	1-3
	Gruplar içi	27.074	77	.352			
	Toplam	29.950	79				
Film şeridi	Gruplar arası	2.400	2	1.200	4.110	.020	1-3
	Gruplar içi	22.487	77	.292			
	Toplam	24.888	79				
Video	Gruplar arası	7.716	2	3.858	3.525	.034	1-3
	Gruplar içi	84.271	77	1.094			
	Toplam	91.988	79				
Kamera	Gruplar arası	2.226	2	1.113	4.148	.019	1-3; 2-3
	Gruplar içi	20.662	77	.268			
	Toplam	22.888	79				
Gerçek eşyalar	Gruplar arası	9.876	2	4.938	4.278	.017	1-3
	Gruplar içi	88.874	77	1.154			
	Toplam	98.750	79				
Kaynak kişiler	Gruplar arası	9.105	2	4.553	5.149	.008	1-2
	Gruplar içi	68.082	77	.884			
	Toplam	77.188	79				

* 1) 1-10 yıl; 2) 11-20 yıl 3) 21+ yıl

Tablo 3.4.8'e ait betimsel tablo

Araç-Gereçler	1) 1-10 yıl arası kıdem			2) 11-20 yıl arası kıdem			3) 21 yıl ve daha fazla		
	N	$\bar{X}$	S	N	$\bar{X}$	S	N	$\bar{X}$	S
1. Ders Kitabı	30	4.56	.56	26	4.76	.42	24	4.58	.65
2. Diğer Basılı Materyaller	30	4.10	.84	26	3.76	.86	24	4.00	.83
3. Sözlük	30	4.10	.84	26	4.00	.97	24	4.12	1.07
4. Görsel Materyaller	30	2.80	.92	26	2.65	.68	24	3.00	.78
5. Tahta	30	4.46	.68	26	4.65	.62	24	4.41	1.01
6. Döner Levha	30	1.33	.84	26	1.42	.57	24	1.50	.65
7. Bülten Tahtası	30	1.80	1.27	26	1.38	.69	24	1.41	.77
8. CD. Kaset	30	1.73	.90	26	2.23	.90	24	2.41	1.01
9. Radyo	30	1.66	.75	26	1.92	.97	24	2.08	1.01
10. Tepegöz	30	1.70	.95	26	2.53	.85	24	2.33	1.04
11. Opak.Projektör	30	1.03	.18	26	1.11	.43	24	1.33	.91
12. Slayt Makinesi	30	1.00	.0	26	1.26	.72	24	1.45	.77
13. Film Şeridi	30	1.00	.0	26	1.11	.43	24	1.41	.88
14. Televizyon	30	1.73	1.10	26	2.00	1.05	24	2.37	1.01
15. Video	30	1.53	.97	26	1.92	.97	24	2.29	1.19
16. Bilgisayar- Datashow	30	1.53	.81	26	1.53	1.02	24	1.87	1.15
17. Kamera	30	1.06	.36	26	1.03	.19	24	1.41	.82
18. Oyuncaklar	30	1.70	.95	26	1.65	.89	24	1.66	.81
19. Kukla	30	1.23	.56	26	1.30	.88	24	1.25	.60
20. Modeller	30	1.76	1.00	26	1.76	1.06	24	1.54	1.02
21. Gerçek Eşyalar/Numuneler	30	2.80	1.12	26	2.26	1.15	24	1.95	.90
22. İnternet	30	1.43	1.04	26	1.19	.56	24	1.12	.61
23. Kaynak Kişiler	30	3.03	.96	26	2.23	.95	24	2.75	.89

Tablo 3.4.8.'de görüleceği üzere meslekteki kıdemleri, 1-10 yıl, 11-20 yıl ve 21 ve üzeri yıl olan öğretmenlerin, CD/kaset, tepegöz, slayt, film şeridi, video, kamera, gerçek eşyalar ve kaynak kişileri kullanma oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. [$f_{(2-77)}$ CD/kaset için=3.880, tepegöz için=5.928, slayt için=4.090, film şeridi için=4.110, video için=3.525, kamera için=4.148, gerçek eşyalar için=4.278 ve kaynak kişiler için= 5.149; $p<.05$]. Diğer araç-gereçleri kullanma oranları arasında ise kıdem değişkenine bağlı olarak istatistiksel anlamda anlamlı bir fark yoktur. Bu bulgular öğretmenlerin Türkçe derslerinde hangi araçları ne oranda kullanıyorsunuz sorusunun, CD/kaset, tepegöz, slayt, film şeridi, video, kamera, gerçek eşyalar ve kaynak kişiler alt maddelerine verdikleri cevapların

farklılaştığı şeklinde yorumlanabilir. Bu değişkene ait betimsel veriler yukarıda verilmiştir.

Ayrıca, Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, CD/kaseti, 3. grup öğretmenlerin 1. grup öğretmenlerden daha fazla kullandığı; tepegözü, 2. grup ve 3. grup öğretmenlerin 1. grup öğretmenlerden daha fazla kullandığı; slaydı, 3. grup öğretmenlerin 1. grup öğretmenlerden daha fazla kullandığı; film şeridini, 3. grup öğretmenlerin 1. grup öğretmenlerden daha fazla kullandığı; videoyu, 3. grup öğretmenlerin 1. grup öğretmenlerden daha fazla kullandığı; kamarayı, 3. grup öğretmenlerin 1. grup ve 2. grup öğretmenlerden daha fazla kullandığı; gerçek eşyaları, 1. grup öğretmenlerin 3. grup öğretmenlerinden daha fazla kullandığı; kaynak kişileri, 1. grup öğretmenlerin 2. grup öğretmenlerinden daha fazla kullandığı sonucuna varılmıştır. Görüleceği üzere, meslekteki kıdem arttıkça, CD/kaset, tepegöz, slayt, film şeridi, video, kamera ve gerçek eşyaları kullanma oranları da artmaktadır. Ancak kaynak kişi kullanma oranında durum tam tersidir. Meslekteki kıdemleri yüksek öğretmenlerin araç-gereç bakımından daha iyi durumda olan okullarda görev yapıyor olmaları ve bu öğretmenlerin yukarıda bahsi geçen araç gereçleri kullanmayı biliyor olmaları bu sonucu doğurmuş olabilir. Kaynak kişi kullanma konusunda ise, tecrübeli öğretmenlerin kaynak kişi kullanmada daha seçici davranmaları ve çeşitli nedenlerden dolayı kaynak kişi kullanmaya daha az istekli olmaları bu sonucun çıkmasında etkili olabilir.

Tablo 3.4.9. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Oranlarının Yaş Değişkeninden Etkilenme Durumu

Anova							
Araç-Gereç	Varyansın kaynağı	K.T.	Sd.	K.O.	F	p	Fark* (Tukey)
Gerçek eşyalar	Gruplar arası	8.854	2	4.427	3.792	.027	1-3; 2-3
	Gruplar içi	89.896	77	1.167			
	Toplam	98.750	79				

* 1) 20-30 yaş; 2) 31-40 yaş; 3) 40+ yaş

Tablo 3.4.9'a ait betimsel tablo

Araç-Gereç	1) 20-30 yaş			2) 31-40 yaş			3) 40+ yaş		
	N	$\bar{X}$	S	N	$\bar{X}$	S	N	$\bar{X}$	S
1. Ders Kitabı	14	4.64	.49	35	4.71	.51	31	4.54	.62
2. Diğer Basılı Materyaller	14	4.28	.99	35	3.91	.81	31	3.87	.80
3. Sözlük	14	4.28	.82	35	3.97	.95	31	4.09	1.01
4. Görsel Materyaller	14	2.85	.86	35	2.65	.83	31	2.96	.75
5. Tahta	14	4.21	.89	35	4.71	.45	31	4.41	.95
6. Döner Levha	14	1.71	1.13	35	1.22	.49	31	1.48	.62
7. Bülten Tahtası	14	1.85	1.51	35	1.45	.85	31	1.51	.81
8. CD. Kaset	14	1.78	.97	35	2.02	.92	31	2.32	1.01
9. Radyo	14	1.78	.89	35	1.68	.83	31	2.12	.99
10. Tepegöz	14	1.71	1.20	35	2.11	.90	31	2.41	.99
11. Opak Projektör	14	1.07	.26	35	1.08	.37	31	1.25	.81
12. Slayt Makinesi	14	1.00	.00	35	1.20	.63	31	1.35	.70
13. Film Şeridi	14	1.00	.00	35	1.08	.37	31	1.32	.79
14. Televizyon	14	1.57	.85	35	2.00	1.13	31	2.22	1.08
15. Video	14	1.64	1.08	35	1.68	.90	31	2.22	1.20
16. Bilgisayar- Datashow	14	1.42	.75	35	1.51	.95	31	1.87	1.11
17. Kamera	14	1.00	.00	35	1.08	.37	31	1.32	.74
18. Oyuncaklar	14	2.14	1.23	35	1.54	.78	31	1.61	.76
19. Kukla	14	1.64	1.21	35	1.14	.42	31	1.22	.56
20. Modeller	14	2.07	1.38	35	1.68	.90	31	1.54	.96
21. Gerçek Eşyalar/Numuneler	14	2.78	1.05	35	2.57	1.19	31	1.96	.94
22. İnternet	14	1.42	1.08	35	1.34	.83	31	1.09	.53
23. Kaynak Kişiler	14	3.00	.67	35	2.60	1.16	31	2.64	.87

Tablo 3.4.9.'da görüleceği üzere yaşları 20-30, 31-40 ve 40+ yıl olan öğretmenlerin, gerçek eşyaları kullanma oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. [$f_{(2-77)}=3.792$; $p<.05$] Diğer araç-gereçleri kullanma oranları arasında ise anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu bulgular, öğretmenlerin “Türkçe derslerinde hangi araçları ne oranda kullanıyorsunuz sorusunun”, gerçek eşyalar alt maddesine verdikleri cevapların farklılaştığı şeklinde yorumlanabilir. Bu değişkene ait betimsel veriler yukarıda verilmiştir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre; 3. grup öğretmenlerin gerçek eşyaları kullanma oranları 1. grup ve 2. grup öğretmenlerin gerçek eşyaları kullanma oranlarından daha düşüktür.

3.5. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, öğretmenlerin araç-gereç kullanma sebeplerine ilişkin bulgular ile ilgili verilere ait istatistiki bilgiler tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 3.5.1. Öğretmenlerin Araç Gereç Kullanma Sebepleri ve Bu Sebeplerin Oranları

İfadeler	f / %	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
1. Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak	f	1	1	2	29	47
	%	1.3	1.3	2.5	36.3	58.8
2. Karmaşık konuları kolaylaştırmak	f	-	-	19	30	31
	%	-	-	23.8	37.5	38.8
3. Öğrenmeyi kolaylaştırmak	f	1	-	7	20	52
	%	1.3	-	8.8	25.0	65.0
4. İşlenen konuların uygulamasını yapmak	f	2	1	15	39	23
	%	2.5	1.3	18.8	48.8	28.8
5. Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak	f	1	2	18	34	25
	%	1.3	2.5	22.5	42.5	31.3
6. Dersi daha eğlenceli hale getirmek	f	1	5	23	27	24
	%	1.3	6.3	28.8	33.8	30.0
7. Derse karşı motivasyonu arttırmak	f	2	1	12	34	31
	%	2.5	1.3	15.0	42.5	38.8
8. Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak	f	1	1	6	36	36
	%	1.3	1.3	7.5	45.0	45.0
9. Öğrencilerin ilgilerini çekmek	f	1	3	13	27	36
	%	1.3	3.8	16.3	33.8	45.0
10. Öğrencilerimin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak	f	3	9	22	23	23
	%	3.8	11.3	27.5	28.8	28.8
11. Öğrencilerimin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak	f	1	8	29	21	21
	%	1.3	10.0	36.3	26.3	26.3
12. Öğretim materyalleri kullanarak. kendime ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak	f	19	19	17	18	7
	%	23.8	23.8	21.3	22.5	8.8
13. Aynı materyali tekrar kullanabildiğimden dolayı zaman ve enerji tasarrufu sağlamak	f	12	18	23	19	8
	%	15.0	22.5	28.8	23.8	10.0
14. Bilgilerin korunmasını ve saklanmasını sağlamak	f	5	9	17	26	23
	%	6.13	11.3	21.3	32.5	28.8
15. Disiplini sağlamak	f	19	16	18	11	16
	%	23.8	20.0	22.5	13.8	20.0
16. Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak	f	1	-	12	30	37
	%	1.3	-	15.0	37.5	46.3
17. Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmak	f	2	-	8	27	43
	%	2.5	-	10.0	33.8	53.8
18. Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek	f	2	2	8	29	39
	%	2.5	2.5	10.0	36.3	48.8
19. Öğrencilere kelime telaffuzlarını öğretmek	f	1	3	11	33	32
	%	1.3	3.8	13.8	41.3	40.0
20. Öğrencilere doğru konuşma alışkanlığı kazandırmak	f	1	1	9	28	41
	%	1.3	1.3	11.3	35.0	51.3
21. Öğrencilere doğru izleme alışkanlığı kazandırmak	f	2	4	10	30	34
	%	2.5	5.0	12.5	37.5	42.5
22. Türk dilini sevdirmek ve dil bilincini aşılayabilmek	f	1	5	10	15	49
	%	1.3	6.3	12.5	18.8	61.3

Tablo 3.5.1.'deki veriler, tablo 3.5.2.'deki veriler yardımıyla yorumlanmış, tablo 3.5.1. için ayrıca yorum yapılmamıştır.

Tablo 3.5.2. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerine İlişkin Cevaplarının Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları.

İfadeler	$\bar{X}$	S	N
1. Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak	4.50	.72	80
2. Karmaşık konuları kolaylaştırmak	4.15	.78	80
3. Öğrenmeyi kolaylaştırmak	4.52	.76	80
4. İşlenen konuların uygulamasını yapmak	4.00	.87	80
5. Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak	4.00	.87	80
6. Dersi daha eğlenceli hale getirmek	3.85	.97	80
7. Derse karşı motivasyonu arttırmak	4.13	.89	80
8. Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak	4.31	.77	80
9. Öğrencilerin ilgilerini çekmek	4.17	.92	80
10. Öğrencilerimin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak	3.66	1.15	80
11. Öğrencilerimin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak	3.66	1.01	80
12.Öğretim materyalleri kullanarak. kendime ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak	2.68	1.29	80
13. Aynı materyali tekrar kullanabildiğimden dolayı zaman ve enerji tasarrufu sağlamak	2.91	1.21	80
14. Bilgilerin korunmasını ve saklanmasını sağlamak	3.63	1.25	80
15. Disiplini sağlamak	2.86	1.44	80
16. Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak	4.27	.81	80
17. Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmak	4.36	.86	80
18. Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek	4.26	.92	80
19. Öğrencilere kelime telaffuzlarını öğretmek	4.15	.88	80
20. Öğrencilere doğru konuşma alışkanlığı kazandırmak	4.33	.82	80
21. Öğrencilere doğru izleme alışkanlığı kazandırmak	4.12	.98	80
22. Türk dilini sevdirmek ve dil bilincini aşılayabilmek	4.32	1.00	80

Tablo 3.5.2. incelendiğinde hemen hemen tüm sebeplerin araç-gereç kullanma konusunda etkili olduğu görülmektedir. Ancak, “Öğrencilerin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak”, “Öğrencilerin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak”, “Öğretim materyalleri kullanarak, ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak”, “Aynı materyali tekrar kullanarak zaman ve enerji tasarrufu sağlamak” ve “disiplini sağlamak” seçeneklerinin Türkçe derslerinde genellikle, araç gereç kullanımında daha az etkili sebepler olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5.3. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Cinsiyet Değişkeninden Etkilenme Durumu

İfadeler	Bayan (N= 20)		Erkek (N=60)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak	4.65	.93	4.45	.64	1.03	.291
2. Karmaşık konuları kolaylaştırmak	4.40	.59	4.06	.82	1.671	.099
3. Öğrenmeyi kolaylaştırmak	4.75	.55	4.45	.81	1.537	.128
4. İşlenen konuların uygulamasını yapmak	4.35	.58	3.88	.92	2.119	.037
5. Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak	4.35	.74	3.88	.88	2.119	.037
6. Dersi daha eğlenceli hale getirmek	4.00	.97	3.80	.97	.797	.428
7. Derse karşı motivasyonu arttırmak	4.45	.51	4.03	.97	1.827	.072
8. Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak	4.65	.48	4.20	.81	2.317	.023
9. Öğrencilerin ilgilerini çekmek	4.50	.68	4.06	.97	1.842	.069
10. Öğrencilerimin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak	3.85	.98	3.60	1.21	.835	.406
11. Öğrencilerimin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak	4.05	.99	3.53	.99	2.003	.049
12. Öğretim materyalleri kullanarak. kendime ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak	2.40	1.46	2.78	1.23	1.14	.255
13. Aynı materyali tekrar kullanabildiğimden dolayı zaman ve enerji tasarrufu sağlamak	2.65	1.34	3.00	1.16	1.11	.267
14. Bilgilerin korunmasını ve saklanmasını sağlamak	3.40	1.72	3.71	1.05	.772	.332
15. Disiplini sağlamak	3.20	1.36	2.75	1.46	1.208	.231
16. Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak	4.50	.60	4.20	.85	1.443	.153
17. Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmak	4.65	.58	4.26	.91	1.748	.084
18. Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek	4.40	.68	4.21	.99	.766	.446
19. Öğrencilere kelime telaffuzlarını öğretmek	4.30	.73	4.10	.93	.872	.386
20. Öğrencilere doğru konuşma alışkanlığı kazandırmak	4.60	.75	4.25	.83	1.659	.101
21. Öğrencilere doğru izleme alışkanlığı kazandırmak	4.40	.82	4.03	1.02	1.451	.151
22. Türk dilini sevdirmek ve dil bilincini aşılayabilmek	4.45	.99	4.28	1.01	.641	.523

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.5.3. incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre, “işlenen konuların uygulamasını yapmak” (md.4), “Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak” (md.5), “Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak” (md.8), ve “Öğrencilerin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak” (md.11), alt maddelerine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p<.05$); diğer araç-gereç kullanma nedenleri açısından bayan öğretmenlerle erkek öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgular, “işlenen konuların uygulamasını yapmak”, “Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak”, “Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak” ve “Öğrencilerin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak” alt maddelerinin bayan öğretmenler açısından erkek öğretmenlere göre Türkçe dersinde araç-gereç kullanmada daha etkili sebepler olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.5.4. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Mezuniyet Değişkeninden Etkilenme Durumu

İfadeler	Diğer (N=54)		S.Ö.B mezunu (N=26)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak	4.42	.81	4.65	.48	1.31	.192
2. Karmaşık konuları kolaylaştırmak	4.09	.75	4.26	.82	.947	.347
3. Öğrenmeyi kolaylaştırmak	4.46	.81	4.65	.62	1.04	.297
4. İşlenen konuların uygulamasını yapmak	4.05	.81	3.88	.99	.820	.415
5. Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak	3.87	.86	4.26	.82	1.95	.055
6. Dersi daha eğlenceli hale getirmek	3.83	.96	3.88	.99	.220	.826
7. Derse karşı motivasyonu arttırmak	4.01	.85	4.38	.94	1.73	.087
8. Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak	4.22	.83	4.50	.58	1.51	.133
9. Öğrencilerin ilgilerini çekmek	4.12	.93	4.26	.91	.630	.531
10. Öğrencilerimin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak	3.68	1.14	3.61	1.20	.251	.802
11. Öğrencilerimin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak	3.61	1.03	3.76	.99	.648	.519
12.Öğretim materyalleri kullanarak, kendime ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak	2.88	1.29	2.26	1.21	2.03	.045
13. Aynı materyali tekrar kullanabildiğimden dolayı zaman ve enerji tasarrufu sağlamak	2.98	1.23	2.76	1.17	.730	.467
14. Bilgilerin korunmasını ve saklanmasını sağlamak	3.74	1.13	3.42	1.47	1.06	.292
15. Disiplini sağlamak	3.07	1.49	2.42	1.27	1.91	.059
16. Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak	4.24	.77	4.34	.89	.542	.589
17. Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmak	4.25	.93	4.57	.64	1.56	.123
18. Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek	4.20	.91	4.38	.94	.818	.416
19. Öğrencilere kelime telaffuzlarını öğretmek	4.07	.90	4.30	.83	1.10	.273
20. Öğrencilere doğru konuşma alışkanlığı kazandırmak	4.24	.82	4.53	.81	1.52	.132
21. Öğrencilere doğru izleme alışkanlığı kazandırmak	4.18	.87	4.00	1.20	.785	.435
22. Türk dilini sevdirmek ve dil bilincini aşılayabilmek	4.33	.99	4.30	1.04	.106	.916

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.5.4. incelendiğinde, mezuniyet değişkenine göre, “Öğretim materyalleri kullanarak, ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak” (md.12) alt maddesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p<.05$); diğer kullanma nedenleri açısından sınıf öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlerle diğer okullardan mezun olan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgular, “Öğretim materyalleri kullanarak, ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak” alt maddesinin, diğer okullardan mezun olan öğretmenler açısından sınıf öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlere göre Türkçe dersinde araç-gereç kullanmada daha etkili sebep olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.5.5. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Okutulan Sınıf Değişkeninden Etkilenme Durumu

İfadeler	4.sınıf (N=40)		5.sınıf (N=40)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak	4.57	.50	4.42	.90	.919	.361
2. Karmaşık konuları kolaylaştırmak	4.15	.80	4.15	.73	.000	1.00
3. Öğrenmeyi kolaylaştırmak	4.55	.81	4.50	.71	.291	.771
4. İşlenen konuların uygulamasını yapmak	3.97	.99	4.02	.73	.255	.799
5. Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak	4.02	.83	3.97	.91	.255	.799
6. Dersi daha eğlenceli hale getirmek	3.67	1.00	4.02	.86	1.63	.107
7. Derse karşı motivasyonu arttırmak	4.07	.88	4.20	.91	.621	.536
8. Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak	4.32	.65	4.30	.88	.144	.886
9. Öğrencilerin ilgilerini çekmek	4.20	.93	4.15	.92	.240	.811
10. Öğrencilerimin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak	3.62	1.03	3.70	1.28	.288	.774
11. Öğrencilerimin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak	3.47	1.08	3.85	.92	1.66	.100
12. Öğretim materyalleri kullanarak, kendime ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak	2.57	1.21	2.80	1.38	.773	.442
13. Aynı materyali tekrar kullanabildiğimden dolayı zaman ve enerji tasarrufu sağlamak	2.87	1.22	2.95	1.21	.275	.784
14. Bilgilerin korunmasını ve saklanmasını sağlamak	3.70	1.28	3.57	1.23	.443	.659
15. Disiplini sağlamak	2.70	1.36	3.02	1.52	1.00	.318
16. Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak	4.27	.93	4.27	.67	.000	1.00
17. Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmak	4.45	.84	4.27	.87	.909	.366
18. Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek	4.15	1.00	4.37	.83	1.09	.279
19. Öğrencilere kelime telaffuzlarını öğretmek	4.05	1.03	4.25	.70	1.00	.317
20. Öğrencilere doğru konuşma alışkanlığı kazandırmak	4.42	.87	4.25	.77	.947	.347
21. Öğrencilere doğru izleme alışkanlığı kazandırmak	4.00	1.13	4.25	.80	1.13	.259
22. Türk dilini sevdirmek ve dil bilincini aşılayabilmek	4.22	1.18	4.42	.78	.890	.376

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.5.5'te görüleceği üzere, Türkçe derslerinde araç-gereç kullanma sebepleri açısından 4. sınıf öğretmenleri ile 5. sınıf öğretmenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 3.5.6. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Öğrenim Hayatı Boyunca Eğitim Teknolojisi Dersi Alma Değişkeninden Etkilenme Durumu

İfadeler	Evet (N=42)		Hayır (N=38)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak	4.50	.83	4.50	.60	.000	1.00
2. Karmaşık konuları kolaylaştırmak	4.11	.73	4.18	.83	.371	.712
3. Öğrenmeyi kolaylaştırmak	4.52	.63	4.52	.89	.015	.988
4. İşlenen konuların uygulamasını yapmak	4.00	.73	4.00	1.06	.000	1.00
5. Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak	4.04	.85	3.94	.89	.511	.611
6. Dersi daha eğlenceli hale getirmek	3.83	1.08	3.86	.84	.161	.873
7. Derse karşı motivasyonu arttırmak	4.23	.93	4.02	.85	1.05	.294
8. Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak	4.40	.70	4.21	.84	1.12	.264
9. Öğrencilerin ilgilerini çekmek	4.19	.96	4.15	.88	.156	.876
10. Öğrencilerimin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak	3.64	1.2	3.68	1.09	.159	.874
11. Öğrencilerimin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak	3.73	.98	3.57	1.05	.696	.489
12. Öğretim materyalleri kullanarak, kendime ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak	2.61	1.2	2.76	1.38	.493	.623
13. Aynı materyali tekrar kullanabildiğimden dolayı zaman ve enerji tasarrufu sağlamak	2.85	1.2	2.97	1.12	.427	.671
14. Bilgilerin korunmasını ve saklanmasını sağlamak	3.52	1.4	3.76	1.05	.850	.398
15. Disiplini sağlamak	2.73	1.4	3.00	1.41	.806	.422
16. Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak	4.35	.75	4.18	.86	.952	.344
17. Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmak	4.52	.59	4.18	1.07	1.78	.078
18. Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek	4.33	.87	4.18	.98	.718	.475
19. Öğrencilere kelime telaffuzlarını öğretmek	4.28	.70	4.00	1.04	1.44	.152
20. Öğrencilere doğru konuşma alışkanlığı kazandırmak	4.47	.70	4.18	.92	1.59	.115
21. Öğrencilere doğru izleme alışkanlığı kazandırmak	4.14	.95	4.10	1.03	.169	.866
22. Türk dilini sevdirmek ve dil bilincini aşılayabilmek	4.30	1.04	4.34	.96	.144	.886

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.5.6 incelendiğinde Türkçe derslerinde araç-gereç kullanma sebepleri açısından öğrenim hayatında eğitim teknolojisi dersi alan öğretmenlerle, bu dersi hiç almamış öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Tablo 3.5.7. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Eğitim Teknolojileri İle İlgili Hizmet İçi Kursuna Katılma Değişkeninden Etkilenme Durumu

İfadeler	Hayır (N=49)		Evet (N=31)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak	4.42	.76	4.61	.66	1.10	.273
2. Karmaşık konuları kolaylaştırmak	4.26	.78	3.96	.75	1.679	.097
3. Öğrenmeyi kolaylaştırmak	4.46	.86	4.61	.55	.818	.416
4. İşlenen konuların uygulamasını yapmak	3.91	.88	4.12	.84	1.05	.295
5. Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak	4.00	.84	4.00	.93	.000	1.00
6. Dersi daha eğlenceli hale getirmek	3.81	.99	3.90	.94	.389	.699
7. Derse karşı motivasyonu arttırmak	4.12	.85	4.16	.96	.188	.852
8. Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak	4.38	.63	4.19	.94	1.096	.276
9. Öğrencilerin ilgilerini çekmek	4.24	.85	4.06	1.03	.849	.399
10. Öğrencilerimin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak	3.71	1.08	3.58	1.28	.501	.618
11. Öğrencilerimin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak	3.69	1.10	3.61	.88	.345	.731
12. Öğretim materyalleri kullanarak. kendime ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak	2.63	1.36	2.77	1.20	.473	.638
13. Aynı materyali tekrar kullanabildiğimden dolayı zaman ve enerji tasarrufu sağlamak	2.81	1.25	3.06	1.15	.890	.376
14. Bilgilerin korunmasını ve saklanmasını sağlamak	3.75	1.07	3.45	1.50	.979	.295
15. Disiplini sağlamak	2.71	1.42	3.09	1.46	1.15	.252
16. Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak	4.12	.85	4.51	.68	2.16	.034
17. Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmak	4.28	.86	4.48	.85	1.00	.319
18. Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek	4.20	1.02	4.35	.75	.709	.481
19. Öğrencilere kelime telaffuzlarını öğretmek	4.12	.99	4.24	.95	.374	.729
20. Öğrencilere doğru konuşma alışkanlığı kazandırmak	4.48	.56	4.19	.70	1.40	.209
21. Öğrencilere doğru izleme alışkanlığı kazandırmak	3.97	1.10	4.35	.71	1.67	.097
22. Türk dilini sevdirmek ve dil bilincini aşılayabilmek	4.30	1.00	4.35	1.01	.210	.834

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.5.7. incelendiğinde, eğitim teknolojisiyle ilgili hizmet içi kurslarına katılma değişkenine göre, “Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak” (md.16) alt maddesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p < .05$); diğer araç-gereç kullanma nedenleri açısından eğitim teknolojisiyle ilgili hizmet içi kurslarına katılan öğretmenlerle eğitim teknolojisiyle ilgili hizmet içi kurslarına katılmayan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgular, “Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak” alt maddesinin, eğitim teknolojisiyle ilgili hizmet içi kurslarına katılan öğretmenlerin eğitim teknolojisiyle ilgili hizmet içi kurslarına katılmayan öğretmenlere göre Türkçe dersinde araç-gereç kullanmada daha etkili sebep olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.5.8. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Mesleki Kıdem Değişkeninden Etkilenme Durumu

Anova

İfadeler	Varyansın kaynağı	K.T.	Sd.	K.O.	F	p	Fark* (Tukey)
1. Derse karşı motivasyonu arttırmak	Gruplar arası	5.226	2	2.613	3.453	.037	1-2
	Gruplar içi	58.262	77	.757			
	Toplam	63.488	79				
2. Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak	Gruplar arası	4.978	2	2.489	4.540	.014	1-3
	Gruplar içi	42.210	77	.548			
	Toplam	47.188	79				

*1) 1-10 yıl; 2) 11-20 yıl 3) 21+ yıl

Tablo 3.5.8'e ait betimsel tablo

İfadeler	1) 1-10 yıl kıdem (N=30)		2) 11-20 yıl kıdem (N=26)		3) 21+ yıl kıdem (N=24)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1. Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak	4.66	.47	4.46	.70	4.33	.96
2. Karmaşık konuları kolaylaştırmak	4.40	.72	4.03	.77	3.95	.80
3. Öğrenmeyi kolaylaştırmak	4.66	.54	4.46	.94	4.41	.77
4. İşlenen konuların uygulamasını yapmak	4.06	.73	3.92	.93	4.00	.97
5. Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak	4.20	.80	3.96	.82	3.79	.97
6. Dersi daha eğlenceli hale getirmek	4.03	.88	3.61	.94	3.87	1.07
7. Derse karşı motivasyonu arttırmak	4.46	.68	3.96	1.03	3.91	.88
8. Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak	4.56	.50	4.34	.79	3.95	.90
9. Öğrencilerin ilgilerini çekmek	4.46	.68	3.96	1.14	4.04	.85
10. Öğrencilerimin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak	3.56	1.25	3.65	1.19	3.79	1.02
11. Öğrencilerimin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak	3.63	1.03	3.57	1.06	3.79	.97
12. Öğretim materyalleri kullanarak ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak	2.43	1.43	2.65	1.23	3.04	1.16
13. Aynı materyali tekrar kullanabildiğimden dolayı zaman ve enerji tasarrufu sağlamak	2.90	1.29	2.61	1.16	3.25	1.11
14. Bilgilerin korunmasını ve saklanmasını sağlamak	3.73	1.33	3.53	1.27	3.62	1.17
15. Disiplini sağlamak	2.83	1.51	2.53	1.30	3.25	1.48
16. Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak	4.33	.80	4.15	.92	4.33	.70
17. Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmak	4.53	.68	4.23	.90	4.29	.99
18. Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek	4.40	.85	4.19	1.05	4.16	.86
19. Öğrencilere kelime telaffuzlarını öğretmek	4.30	.74	4.19	.98	3.91	.92
20. Öğrencilere doğru konuşma alışkanlığı kazandırmak	4.46	.73	4.23	.99	4.29	.75
21. Öğrencilere doğru izleme alışkanlığı kazandırmak	4.03	1.09	4.19	.98	4.16	.86
22. Türk dilini sevdirmek ve dil bilincini aşılayabilmek	4.33	.95	4.30	1.08	4.33	1.00

Tablo 3.5.8. incelendiğinde meslekteki kıdemleri, 1-10 yıl, 11-20 yıl ve 21+ yıl olan öğretmenlerin “Derse karşı motivasyonu arttırmak” (md.7) ve “Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak” (md.8) maddelerine verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. [$f_{(2-77)}$ “Derse karşı motivasyonu arttırmak” maddesi için=3.453, ve “Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak” maddesi için=4.540; $p<.05$] Diğer maddelere verilen cevaplar arasında ise anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu bulgular öğretmenlerin, Türkçe derslerinde araç-gereçleri ne amaçla kullanıyorsunuz sorusunun, “Derse karşı motivasyonu arttırmak” ve “Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak” alt maddelerine verdikleri cevapların farklılaştığı şeklinde yorumlanabilir. Bu değişkene ait betimsel veriler yukarıda verilmiştir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre; “Derse karşı motivasyonu arttırmak” nedeninin; 1.grup öğretmenlerin üzerinde 2. grup öğretmenlerden daha etkili olduğu ve “Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak” nedeninin ise, 1.grup öğretmenlerin üzerinde 3. grup öğretmenlerden daha etkili olduğu bulunmuştur.

Tablo 3.5.9. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Yaş Değişkeninden Etkilenme Durumu
Anova

İfadeler	Varyansın kaynağı	K.T.	Sd.	K.O.	F	p	Fark* (Tukey)
1. Konuların anlaşılmasını sağlamak	Gruplar arası	3.838	2	1.919	3.872	.025	2-3
	Gruplar içi	38.162	77	.496			
	Toplam	42.000	79				
2. Karmaşık konuları kolaylaştırmak	Gruplar arası	3.959	2	1.979	3.445	.037	2-3
	Gruplar içi	44.241	77	.575			
	Toplam	48.200	79				
3. Öğrencilerin motivasyonlarını arttırmak	Gruplar arası	5.620	2	2.810	3.739	.028	2-3
	Gruplar içi	57.867	77	.752			
	Toplam	63.487	79				
4. Öğrencilerin derse katılımını sağlamak	Gruplar arası	7.202	2	3.601	6.935	.002	1-3; 2-3
	Gruplar içi	39.985	77	.519			
	Toplam	47.188	79				
5. Öğrencilerin ilgilerini çekmek	Gruplar arası	10.572	2	5.286	7.143	.001	2-3
	Gruplar içi	56.978	77	.740			
	Toplam	67.550	79				

* 1) 20-30 yaş; 2) 31-40 yaş; 3) 40+ yaş

Tablo 3.4.9'a ait betimsel tablo

İfadeler	1) 20-30 yaş (N=14)		2) 31-40 yaş (N=35)		3) 41+ yaş (N=31)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1. Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak	4.71	.46	4.65	.48	4.22	.95
2. Karmaşık konuları kolaylaştırmak	4.35	.63	4.31	.75	3.87	.80
3. Öğrenmeyi kolaylaştırmak	4.71	.46	4.62	.59	4.32	.97
4. İşlenen konuların uygulamasını yapmak	4.35	.49	3.91	.91	3.93	.92
5. Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak	4.21	.80	4.17	.82	3.70	.90
6. Dersi daha eğlenceli hale getirmek	4.00	1.03	3.91	.88	3.70	1.03
7. Derse karşı motivasyonu arttırmak	4.28	.82	4.37	.77	3.80	.98
8. Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak	4.57	.51	4.54	.70	3.93	.81
9. Öğrencilerin ilgilerini çekmek	4.21	.80	4.54	.70	3.74	1.03
10. Öğrencilerimin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak	3.64	1.15	3.74	1.22	3.58	1.11
11. Öğrencilerimin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak	3.64	1.27	3.65	.99	3.67	.94
12. Öğretim materyalleri kullanarak ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak	2.64	1.73	2.51	1.26	2.90	1.10
13. Aynı materyali tekrar kullanabildiğimden dolayı zaman ve enerji tasarrufu sağlamak	2.71	1.63	2.80	1.15	3.12	1.05
14. Bilgilerin korunmasını ve saklanmasını sağlamak	3.50	1.87	3.80	1.07	3.51	1.12
15. Disiplini sağlamak	2.85	1.65	2.60	1.37	3.16	1.41
16. Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak	4.57	.64	4.17	.92	4.25	.72
17. Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmak	4.50	.75	4.42	.85	4.22	.92
18. Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek	4.42	.64	4.40	1.00	4.03	.91
19. Öğrencilere kelime telaffuzlarını öğretmek	4.28	.91	4.31	.86	3.90	.87
20. Öğrencilere doğru konuşma alışkanlığı kazandırmak	4.42	.93	4.40	.88	4.22	.71
21. Öğrencilere doğru izleme alışkanlığı kazandırmak	4.14	1.29	4.14	1.00	4.09	.83
22. Türk dilini sevdirmek ve dil bilincini aşılayabilmek	4.00	1.17	4.48	.95	4.29	.97

Tablo 3.5.9.'da görüleceği üzere yaşları 20-30, 31-40 ve 40+ yıl olan öğretmenlerin, “konuların anlaşılmasını sağlamak” (md.1), “karmaşık konuları kolaylaştırmak” (md.2), “öğrencilerin motivasyonlarını arttırmak” (md.7), “öğrencilerin derse katılımını sağlamak” (md.8) ve “öğrencilerin ilgilerini çekmek” (md.9) maddelerine verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. [$F_{(2-77)}$ “konuların anlaşılmasını sağlamak” maddesi için =3.872, “karmaşık konuları kolaylaştırmak” maddesi için =3.445, “Karmaşık konuları kolaylaştırmak” maddesi için =3.739, “öğrencilerin derse katılımını sağlamak” maddesi için =6.935 ve “öğrencilerin ilgilerini çekmek” maddesi için =7.143; $p < .05$] diğer maddelere verilen cevaplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu bulgular öğretmenlerin, Türkçe derslerinde araç-gereçleri ne amaçla kullanıyorsunuz sorusunun, “konuların anlaşılmasını sağlamak”, “karmaşık konuları kolaylaştırmak”, “öğrencilerin motivasyonlarını arttırmak”, “öğrencilerin derse katılımını sağlamak”

ve “öğrencilerin ilgilerini çekmek” alt maddelerine verdikleri cevapların farklılaştığı şeklinde yorumlanabilir. Bu değişkene ait betimsel veriler yukarıda verilmiştir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre; “konuların anlaşılmasını sağlamak”, “karmaşık konuları kolaylaştırmak”, “öğrencilerin motivasyonlarını arttırmak”, “öğrencilerin derse katılımını sağlamak” ve “öğrencilerin ilgilerini çekmek” nedeninin; 2. grup öğretmenlerin üzerinde 3. grup öğretmenlerden daha etkili olduğu ve “öğrencilerin derse katılımını sağlamak” nedeninin 1. grup öğretmenlerin üzerinde 3. grup öğretmenlerden daha etkili olduğu sonucu bulunmuştur.

3.6. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, öğretmenlerin Türkçe derslerinde araç-gereç kullanmama sebeplerine ilişkin bulgular ile ilgili verilere ait istatistiki bilgiler tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 3.6.1. Öğretmenlerimizin Araç Gereç Kullanmama Sebepleri ve Bu Sebeplerinin Oranı

İfadeler	f %	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
1.Kullanmak istediğim araç-gerecin çalıştığım okulda olmaması	f %	11 13.8	16 20.0	22 27.5	14 17.5	17 21.3
2.Okulda. araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması	f %	11 13.8	14 17.5	30 37.5	10 12.5	15 18.8
3.Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği	f %	23 28.8	14 17.5	16 20.0	14 17.5	13 16.3
4. Okulda istediğim yeterlilikte bir kütüphane olmaması	f %	26 32.5	10 12.5	11 13.8	9 11.3	24 30.0
5. Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmaması	f %	26 32.5	16 20.0	12 15.0	6 7.5	20 25.0
6. Sınıf mevcudunun uygun olmaması	f %	43 53.8	12 15.0	14 17.5	2 2.5	9 11.3
7. Okul yönetiminin araç-gereç kullanma konusunda destek ve yardımın olmayışı/yetersizliği	f %	43 53.8	16 20.0	13 16.3	2 2.5	6 7.5
8. Kullanan istediğim araç-gerecin maliyetinin yüksek olması	f %	16 20.0	17 21.3	18 22.5	10 12.5	19 23.8
9. Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	f %	22 27.5	27 33.8	20 25.0	4 5.0	7 8.8
10. Kullanan istediğim araç-gerece nasıl ulaşılacağını bilmiyor olmam	f %	44 55.0	23 28.8	6 7.5	3 3.8	4 5.0
11. Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması	f %	22 27.6	20 25.0	14 17.5	14 17.5	10 12.5
12. Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymamam	f %	42 52.5	26 32.5	6 7.5	3 3.8	3 3.8
13. Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmiyor olmam	f %	30 37.5	25 31.3	20 25.0	3 3.8	2 2.5
14. Araç gereç kullanmaya alışık olmamam	f %	43 53.8	23 28.8	8 10.0	2 2.5	4 5.0
15. Araç gereç kullandığımda sınıf kontrolünün zorlaşması	f %	45 56.3	23 28.8	8 10.0	2 2.5	2 2.5
16. Araç gereç kullanıldığında çok zaman harcanması; programın gerisinde kalmam	f %	35 43.8	24 30.0	13 16.3	5 6.3	3 3.8
17. Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması	f %	31 38.8	23 28.8	16 20.0	5 6.3	5 6.3
18. Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı	f %	32 40.1	15 18.8	22 27.5	7 8.8	4 5.0
19. Öğrencilerim, araç-gereç kullanma konusundaki isteksizliği	f %	48 60.0	16 20.0	6 7.5	8 10.0	2 2.5
20.Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı	f %	21 26.3	14 17.5	18 22.5	11 13.8	16 20.0

Tablo 3.6.1.'deki veriler, tablo 3.6.2'deki veriler yardımıyla yorumlanmış, tablo 3.6.1. için ayrıca yorum yapılmamıştır.

Tablo 3.6.2. Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerine İlişkin Cevaplarının Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları.

İfadeler	$\bar{X}$	S	N
1.Kullanmak istediğim araç-gerecin çalıştığım okulda olmaması	3.12	1.33	80
2.Okulda araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması	3.05	1.27	80
3. Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği	2.75	1.45	80
4. Okulda istediğim yeterlilikte bir kütüphane olmaması	2.93	1.66	80
5. Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmayışı	2.72	1.59	80
6. Sınıf mevcudunun uygun olmaması	2.02	1.35	80
7. Okul yönetiminin araç-gereç kullanma konusunda destek ve yardımın olmayışı/yetersizliği	1.90	1.21	80
8. Kullanmak istediğim araç-gerecin maliyetinin yüksek olması	2.98	1.45	80
9. Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	2.33	1.19	80
10. Kullanmak istediğim araç-gerece nasıl ulaşılacağını bilmiyor olmam	1.75	1.08	80
11. Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması	2.62	1.38	80
12. Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymamam	1.73	1.01	80
13. Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmiyor olmam	2.02	1.00	80
14. Araç gereç kullanmaya alışık olmamam	1.76	1.07	80
15. Araç gereç kullandığımda sınıf kontrolünün zorlaşması	1.66	.94	80
16. Araç gereç kullanıldığında çok zaman harcanması; programın gerisinde kalmam	1.96	1.09	80
17. Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması	2.12	1.18	80
18. Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı	2.18	1.22	80
19. Öğrencilerim. araç-gereç kullanma konusundaki isteksizliği	1.75	1.11	80
20.Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı	2.83	1.47	80

Tablo 3.6.2. incelendiğinde anket formunda geçen sebeplerin genellikle “nadiren” yada “hiç bir zaman” etkili oldukları görülmektedir. Ancak, “Kullanılmak istenen araç-gerecin okulda olmaması” ve “Okulda, araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması” maddelerini en etkili nedenlerken; “Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği”, “Okulda yeterli bir kütüphane olmaması”, “Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmayışı”, “Sınıf mevcudunun uygun olmaması”, “Kullanılmak istenen araç-gerecin maliyetinin yüksek olması”, “Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi”, “Türkçe programının araç-gereç

kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması”, Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmeme”, “Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması”, “Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı” ve “Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı” diğer etkili nedenlerdir.

Tablo 3.6.3. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Cinsiyet Değişkeninden Etkilenme Durumu

İfadeler	Bayan (N=20)		Erkek (N=60)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1.Kullanmak istediğim araç-gerecin çalıştığım okulda olmaması	2.95	1.39	3.18	1.32	.675	.502
2.Okulda. araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması	3.10	1.51	3.03	1.19	.202	.841
3.Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği	2.80	1.73	2.73	1.36	.176	.860
4. Okulda istediğim yeterlilikte bir kütüphane olmaması	2.95	1.63	2.93	1.68	.039	.969
5. Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmayışı	2.70	1.68	2.73	1.57	.081	.936
6. Sınıf mevcudunun uygun olmaması	2.30	1.52	1.93	1.30	1.045	.299
7. Okul yönetiminin araç-gereç kullanma konusunda destek ve yardımın olmayışı/yetersizliği	1.80	1.32	1.93	1.19	.422	.674
8. Kullanmak istediğim araç-gerecin maliyetinin yüksek olması	2.60	1.46	3.11	1.43	1.372	.692
9. Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	1.85	.933	2.50	1.22	2.164	.034
10. Kullanmak istediğim araç-gerece nasıl ulaşılacağını bilmiyor olmam	1.60	1.04	1.80	1.10	.712	.479
11. Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması	2.20	1.32	2.76	1.38	1.605	.113
12. Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymamam	1.35	.45	1.86	1.11	2.008	.048
13. Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmiyor olmam	2.00	1.07	2.03	.990	.128	.899
14. Araç gereç kullanmaya alışık olmamam	1.30	.57	1.91	1.15	2.291	.025
15. Araç gereç kullandığımda sınıf kontrolünün zorlaşması	1.45	.68	1.73	1.00	1.169	.246
16. Araç gereç kullanıldığında çok zaman harcanması; programın gerisinde kalmam	1.95	1.09	1.96	1.10	.059	.953
17. Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması	1.95	1.14	2.18	1.20	.761	.449
18. Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı	2.20	1.00	2.18	1.29	.052	.958
19. Öğrencilerim. araç-gereç kullanma konusundaki isteksizliği	1.50	1.00	1.83	1.15	1.156	.251
20.Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı	3.10	1.65	2.75	1.40	.921	.360

Serbestlik derecesi, 78’dir.

Tablo 3.6.3. incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre, “Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi” (md.9), “Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymama” (md.12) ve “Araç gereç kullanmaya alışık olmama” (md.14) alt maddelerine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu

($p < .05$); diğer kullanmama nedenleri açısından bayan öğretmenlerle erkek öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgular, “Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi”, “Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymama” ve “Araç gereç kullanmaya alışık olmama” alt maddelerinin bayan öğretmenler için erkek öğretmenlere göre Türkçe dersinde araç-gereç kullanmamada daha etkili sebepler olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.6.4. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Mezuniyet Değişkeninden Etkilenme Durumu

İfadeler	Diğer (N=57)		S.Ö.B mezunu (N=23)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1.Kullanmak istediğim araç-gerecin çalıştığım okulda olmaması	2.94	1.35	3.50	1.24	1.76	.081
2.Okulda. araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması	2.92	1.00	3.30	1.28	1.26	.211
3.Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği	2.48	1.39	3.30	1.43	2.45	.016
4. Okulda istediğim yeterlilikte bir kütüphane olmaması	2.81	1.61	3.19	1.76	.950	.345
5. Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmaması	2.57	1.53	3.03	1.68	1.22	.224
6. Sınıf mevcudunun uygun olmaması	2.01	1.35	2.03	1.39	.061	.951
7. Okul yönetiminin araç-gereç kullanma konusunda destek ve yardımın olmayışı/yetersizliği	1.87	1.16	1.96	1.34	.312	.756
8. Kullanmak istediğim araç-gerecin maliyetinin yüksek olması	2.75	1.47	3.46	1.30	2.06	.042
9. Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	2.24	1.21	2.53	1.13	1.04	.298
10. Kullanmak istediğim araç-gerece nasıl ulaşılacağını bilmiyor olmam	1.74	1.13	1.76	.99	.109	.913
11. Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması	2.51	1.39	2.84	1.34	.994	.324
12. Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymamam	1.85	1.01	1.50	.98	1.46	.148
13. Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmiyor olmam	1.96	1.00	2.15	1.00	.793	.430
14. Araç gereç kullanmaya alışık olmamam	1.83	1.16	1.61	.85	.852	.397
15. Araç gereç kullandığımda sınıf kontrolünün zorlaşması	1.75	1.04	1.46	.64	1.33	.187
16. Araç gereç kullanıldığında çok zaman harcanması; programın gerisinde kalmam	1.85	1.10	2.19	1.05	1.30	.195
17. Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması	1.98	1.14	2.42	1.23	1.57	.119
18. Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı	2.05	1.12	2.46	1.39	1.39	.166
19. Öğrencilerim. araç-gereç kullanma konusundaki isteksizliği	1.61	.979	2.03	1.34	1.44	.110
20.Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı	2.51	1.38	3.50	1.44	2.92	.004

Serbestlik derecesi, 78’dir.

Tablo 3.6.4. incelendiğinde, mezuniyet değişkenine göre, “Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği” (md.3), “Kullanılmak istenen araç-gerecin maliyetinin

yüksek olması” (md.8) ve “Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı” (md.20) alt maddelerine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p<.05$); diğer kullanmama nedenleri açısından sınıf öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlerle diğer okullardan mezun olan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgular, “Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği”, “Kullanılmak istenen araç-gerecin maliyetinin yüksek olması”, “Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı” maddelerinin, sınıf öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenler için diğer okullardan mezun olan öğretmenlere göre Türkçe dersinde araç-gereç kullanmamada daha etkili sebepler olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.6.5. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Okutulan Sınıf Değişkeninden Etkilenme Durumu

İfadeler	4.sınıf (N=40)		5.sınıf (N=40)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1.Kullanmak istediğim araç-gerecin çalıştığım okulda olmaması	3.15	1.38	3.10	1.29	.166	.868
2.Okulda. araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması	3.05	1.26	3.05	1.29	.000	1.00
3.Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği	2.65	1.48	2.85	1.44	.613	.542
4. Okulda istediğim yeterlilikte bir kütüphane olmaması	2.90	1.66	2.97	1.68	.200	.842
5. Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmay	2.82	1.59	2.62	1.59	.560	.577
6. Sınıf mevcudunun uygun olmaması	1.92	1.28	2.12	1.43	.656	.514
7. Okul yönetiminin araç-gereç kullanma konusunda destek ve yardımın olmayışı/yetersizliği	1.90	1.29	1.90	1.15	.000	1.00
8. Kullanmak istediğim araç-gerecin maliyetinin yüksek olması	2.97	1.56	3.00	1.35	.076	.939
9. Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	2.17	1.01	2.50	1.34	1.22	.224
10. Kullanmak istediğim araç-gerece nasıl ulaşılacağını bilmiyor olmam	1.60	.77	1.90	1.32	1.24	.218
11. Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması	2.80	1.39	2.45	1.36	1.13 5	.260
12. Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymamam	1.65	.83	1.82	1.17	.769	.444
13. Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmiyor olmam	2.12	.91	1.92	1.09	.888	.377
14. Araç gereç kullanmaya alışık olmamam	1.72	.90	1.80	1.22	.312	.756
15. Araç gereç kullandığımda sınıf kontrolünün zorlaşması	1.62	.77	1.70	1.09	.355	.724
16. Araç gereç kullanıldığında çok zaman harcanması; programın gerisinde kalmam	1.95	.98	1.97	1.20	.101	.920
17. Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması	2.35	1.14	1.90	1.19	1.72	.089
18. Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı	2.25	1.25	2.12	1.20	.455	.651
19. Öğrencilerim. araç-gereç kullanma konusundaki isteksizliği	1.87	1.16	1.62	1.07	.999	.321
20.Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı	3.00	1.53	2.67	1.40	.988	.326

Serbestlik derecesi, 78’dir.

Tablo 3.6.5'te görüleceği üzere, Türkçe derslerinde araç-gereç kullanmama nedenleri öğretmenlerin okuttukları sınıf değişkeninden etkilenmemektedir.

Tablo 3.6.6. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Öğrenim Hayatı Boyunca Eğitim Teknolojisi Dersi Alma Değişkeninden Etkilenme Durumu

İfadeler	Evet (N=42)		Hayır (N=38)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1.Kullanmak istediğim araç-gerecin çalıştığım okulda olmaması	3.28	1.41	2.94	1.23	1.13	.260
2.Okulda. araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması	3.28	1.36	2.78	1.12	1.76	.081
3.Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği	2.85	1.47	2.63	1.44	.691	.492
4. Okulda istediğim yeterlilikte bir kütüphane olmaması	3.02	1.74	2.84	1.58	.485	.629
5. Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmaması	3.00	1.65	2.42	1.48	1.64	.104
6. Sınıf mevcudunun uygun olmaması	2.21	1.49	1.81	1.18	1.31	.192
7. Okul yönetiminin araç-gereç kullanma konusunda destek ve yardımın olmayışı/yetersizliği	1.76	1.18	2.05	1.25	1.06	.289
8. Kullmak istediğim araç-gerecin maliyetinin yüksek olması	2.90	1.54	3.07	1.36	.533	.596
9. Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	2.26	1.28	2.42	1.08	.595	.554
10. Kullmak istediğim araç-gerece nasıl ulaşılacağını bilmiyor olmam	1.83	1.14	1.65	1.02	.720	.474
11. Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması	2.76	1.47	2.47	1.26	.931	.355
12. Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymamam	1.64	1.07	1.84	.94	.875	.384
13. Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmiyor olmam	2.09	1.12	1.94	.86	.654	.515
14. Araç gereç kullanmaya alışık olmamam	1.73	1.12	1.78	1.01	.213	.832
15. Araç gereç kullandığımda sınıf kontrolünün zorlaşması	1.54	.916	1.79	.96	1.15	.253
16. Araç gereç kullanıldığında çok zaman harcanması; programın gerisinde kalmam	1.97	1.19	1.94	.98	.118	.907
17. Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması	2.21	1.35	2.02	.97	.707	.482
18. Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı	2.26	1.32	2.10	1.10	.570	.571
19. Öğrencilerim. araç-gereç kullanma konusundaki isteksizliği	1.73	1.15	1.76	1.10	.099	.921
20.Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı	3.02	1.66	2.63	1.21	1.21	.236

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.6.6'da görüleceği üzere öğretmenlerin Türkçe derslerinde araç-gereç kullanmama nedenleri öğrenim hayatı boyunca eğitim teknolojisi dersi alma değişkeninden etkilenmemektedir.

Tablo 3.6.7. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Eğitim Teknolojileri İle İlgili Hizmet İçi Kursuna Katılma Değişkeninden Etkilenme Durumu

İfadeler	Hayır (N=49)		Evet (N=31)		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1.Kullanmak istediğim araç-gerecin çalıştığı okulda olmaması	3.28	1.20	2.87	1.49	1.361	.177
2.Okulda. araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması	3.00	1.30	3.12	1.23	.440	.661
3.Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği	3.00	1.41	2.35	1.45	1.968	.053
4. Okulda istediğim yeterlilikte bir kütüphane olmaması	2.85	1.69	3.06	1.68	.541	.590
5. Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmaması	2.71	1.63	2.74	1.54	.075	.940
6. Sınıf mevcudunun uygun olmaması	1.69	1.29	2.54	1.31	2.86	.005
7. Okul yönetiminin araç-gereç kullanma konusunda destek ve yardımın olmayışı/yetersizliği	1.71	1.08	2.19	1.37	1.73	.086
8. Kullanmak istediğim araç-gerecin maliyetinin yüksek olması	3.10	1.38	2.80	1.55	.885	.379
9. Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	2.48	1.19	2.09	1.16	1.449	.151
10. Kullanmak istediğim araç-gerece nasıl ulaşılacağını bilmiyor olmam	1.75	1.07	1.74	1.12	.053	.958
11. Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması	2.55	1.30	2.74	1.50	.600	.550
12. Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymamam	1.71	1.08	1.77	.920	.256	.799
13. Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmiyor olmam	2.08	.97	1.93	1.06	.631	.530
14. Araç gereç kullanmaya alışık olmamam	1.77	1.04	1.74	1.12	.136	.892
15. Araç gereç kullandığımda sınıf kontrolünün zorlaşması	1.51	.86	1.90	1.01	1.84	.068
16. Araç gereç kullanıldığında çok zaman harcanması; programın gerisinde kalmam	1.93	1.04	2.00	1.18	.242	.809
17. Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması	2.10	1.15	2.16	1.24	.217	.829
18. Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı	2.24	1.31	2.09	1.07	.525	.601
19. Öğrencilerim. araç-gereç kullanma konusundaki isteksizliği	1.59	1.11	2.00	1.09	1.60	.113
20.Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı	2.83	1.50	2.83	1.43	.006	.995

Serbestlik derecesi, 78'dir.

Tablo 3.6.7. incelendiğinde, eğitim teknolojileri ile ilgili hizmet içi kursuna katılma değişkenine göre, “Sınıf mevcudunun uygun olmaması” alt maddesine (md.6) verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p<.05$); Diğer araç-gereç kullanmama nedenleri açısından eğitim teknolojileri ile ilgili hizmet içi kursuna katılan öğretmenlerle eğitim teknolojileri ile ilgili hizmet içi kursuna katılmayan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı

görülmektedir. Bu bulgular, “Sınıf mevcudunun uygun olmaması” alt maddesinin, eğitim teknolojileri ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılan öğretmenler açısından eğitim teknolojileri ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılmayan öğretmenlere göre Türkçe dersinde araç-gereç kullanmamada daha etkili sebep olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.6.8. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanmama Sebeplerinin Mesleki Kıdem Değişkeninden Etkilenme Durumu

Anova

İfadeler	Varyansın kaynağı	K.T.	Sd.	K.O.	F	p	Fark* (Tukey)
1. Okulda araç-gerecin bulunmaması	Gruplar arası	19.697	2	9.848	6.264	.003	1-3; 2-3
	Gruplar içi	121.053	77	1.572			
	Toplam	140.750	79				
2. Araç-gereç kullanmaya alışkın olmama	Gruplar arası	7.278	2	3.639	3.367	.040	1-3
	Gruplar içi	83.210	77	1.081			
	Toplam	90.488	79				
3. Sınıf kontrolünün zorlaşması	Gruplar arası	8.447	2	4.224	5.293	.007	1-3
	Gruplar içi	61.440	77	.798			
	Toplam	69.888	79				

*1) 1-10 yıl; 2) 11-20 yıl 3) 21+ yıl

Tablo 3.5.8.’de görüleceği üzere meslekteki kıdemleri, 1-10 yıl, 11-20 yıl ve 21+ yıl olan öğretmenlerin “Kullanmak istenen araç-gerecin okulda olmaması” (md.1), “Araç gereç kullanmaya alışık olmama” (md.14) ve “Araç gereç kullanıldığında sınıf kontrolünün zorlaşması” (md.15) maddelerine verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. [$f_{(2-77)}$ “Kullanmak istenen araç-gerecin okulda olmaması” maddesi için =6.264, “Araç gereç kullanmaya alışık olmama” maddesi için =3.367 ve “Araç gereç kullanıldığında sınıf kontrolünün zorlaşması” maddesi için =5.293; $p<.05$] Diğer maddelere verilen cevaplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu bulgular öğretmenlerin, Türkçe derslerinde hangi nedenlerden dolayı araç-gereç kullanmıyorsunuz/ kullanamıyorsunuz sorusunun, “Kullanmak istenen araç-gerecin okulda olmaması” “Araç gereç kullanmaya alışık olmama” ve “Araç gereç kullanıldığında sınıf kontrolünün zorlaşması” alt maddelerine verdikleri cevapların farklılaştığı şeklinde

yorumlanabilir. Bu değişkene ait betimsel veriler aşağıda verilmiştir. Yapılan tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre; “Kullanılmak istenen araç-gerecin okulda olmaması” nedeninin; 1.grup ve 2.grup öğretmenlerin üzerinde 3. grup öğretmenlere göre daha etkili olduğu; “Araç-gereç kullanmaya alışkın olmama” nedeninin 3.grup öğretmenlerin üzerinde 1.grup öğretmenlerden daha etkili olduğu ve “Araç gereç kullanıldığında sınıf kontrolünün zorlaşması” nedeninin 3.grup öğretmenlerin üzerinde 1.grup öğretmenlerden daha etkili olduğu görülmüştür.

Tablo 3.6.8’e ait betimsel tablo

İfadeler	1) 1-10 yıl kıdem (N=30)		2) 11-20 yıl kıdem (N=26)		3) 21+ yıl kıdem (N=24)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1)Kullanmak istediğim araç-gerecin çalıştığım okulda olmama	3.36	1.32	3.53	1.20	2.37	1.20
2)Okulda. araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması	3.33	1.32	2.96	1.34	2.79	1.10
3)Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği	3.16	1.51	2.57	1.50	2.41	1.24
4) Okulda istediğim yeterlilikte bir kütüphane olmaması	3.16	1.59	2.80	1.76	2.79	1.66
5) Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmaması	2.70	1.60	2.84	1.68	2.62	1.52
6) Sınıf mevcudunun uygun olmaması	2.03	1.32	2.03	1.45	2.00	1.35
7) Okul yönetiminin araç-gereç kullanma konusunda destek ve yardımın olmayışı/yetersizliği	2.06	1.22	1.76	1.33	1.83	1.09
8) Kullanmak istediğim araç-gerecin maliyetinin yüksek olması	3.10	1.47	3.19	1.44	2.62	1.43
9) Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	2.56	1.30	2.19	1.09	2.20	1.14
10) Kullanmak istediğim araç-gerece nasıl ulaşılacağını bilmiyor olmam	1.66	1.12	1.65	.89	1.95	1.23
11) Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması	2.63	1.27	2.61	1.52	2.62	1.40
12) Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymamam	1.50	.90	1.73	1.04	2.04	1.08
13) Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmiyor olmam	1.73	.98	2.23	.90	2.16	1.09
14) Araç gereç kullanmaya alışık olmamam	1.40	.77	1.84	1.04	2.12	1.29
15) Araç gereç kullandığımda sınıf kontrolünün zorlaşması	1.26	.52	1.76	1.03	2.04	1.08
16) Araç gereç kullanıldığında çok zaman harcanması; programın gerisinde kalmam	1.90	1.09	2.00	1.05	2.00	1.17
17) Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması	2.13	1.22	2.15	1.31	2.00	1.01
18) Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı	2.20	1.32	2.23	1.30	2.12	1.03
19) Öğrencilerim. araç-gereç kullanma konusundaki isteksizliği	1.66	1.24	1.61	1.02	2.00	1.06
20)Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı	3.13	1.52	2.73	1.53	2.58	1.31

Tablo 3.6.9. Öğretmenlerin Türkçe Dersinde Araç-Gereç Kullanma Sebeplerinin Yaş Değişkeninden Etkilenme Durumu

Anova

İfadeler	Varyansın kaynağı	K.T.	Sd.	K.O.	F	p	Fark* (Tukey)
1. okulda araç-gerecin bulunmaması	Gruplar arası	12.053	2	6.027	3.606	.032	2-3
	Gruplar içi	128.697	77	1.671			
	Toplam	140.750	79				

* 1) 20-30 yaş; 2) 31-40 yaş; 3) 40+ yaş

Tablo 3.6.9'a ait betimsel tablo

İfadeler	1) 20-30 yaş (N=14)		2) 31-40 yaş (N=35)		41+ yaş (N=31)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1)Kullanmak istediğim araç-gerecin çalıştığım okulda olmaması	3.28	1.48	3.48	1.24	2.64	1.25
2)Okulda. araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması	3.14	1.56	3.25	1.31	2.77	1.05
3)Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği	3.07	1.68	2.91	1.52	2.41	1.23
4) Okulda istediğim yeterlilikte bir kütüphane olmaması	3.07	1.94	3.00	1.64	2.80	1.60
5) Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmaması	3.00	1.88	2.77	1.55	2.54	1.52
6) Sınıf mevcudunun uygun olmaması	2.21	1.57	1.91	1.24	2.06	1.41
7) Okul yönetiminin araç-gereç kullanma konusunda destek ve yardımın olmayışı/yetersizliği	2.00	1.66	1.94	1.18	1.80	1.04
8) Kullanmak istediğim araç-gerecin maliyetinin yüksek olması	3.21	1.80	3.20	1.32	2.64	1.40
9) Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	2.50	1.60	2.40	1.14	2.19	1.04
10) Kullanmak istediğim araç-gerece nasıl ulaşılabileceğini bilmiyor olmam	1.50	.85	1.77	1.13	1.83	1.12
11) Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması	2.28	1.32	2.80	1.41	2.58	1.38
12) Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymamam	1.42	.64	1.68	1.13	1.93	.99
13) Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmiyor olmam	1.92	1.14	1.94	.96	2.16	1.00
14) Araç gereç kullanmaya alışık olmamam	1.35	.63	1.68	1.05	2.03	1.19
15) Araç gereç kullandığımda sınıf kontrolünün zorlaşması	1.28	.61	1.60	.94	1.90	1.01
16) Araç gereç kullanıldığında çok zaman harcanması; programın gerisinde kalmam	1.92	1.07	1.91	1.14	2.03	1.07
17) Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması	2.00	1.30	2.31	1.30	1.96	.98
18) Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı	2.14	1.29	2.31	1.36	2.06	1.03
19) Öğrencilerim. araç-gereç kullanma konusundaki isteksizliği	1.42	1.08	1.74	1.24	1.90	.97
20)Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmayışı	3.42	1.74	2.97	1.48	2.41	1.23

Tablo 3.6.9.'da görüleceği üzere yaşları 20-30, 31-40 ve 40+ yıl olan öğretmenlerin, “okulda araç-gerecin bulunmaması” (md.1) maddesine verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. [$f_{(2-77)}$ “okulda araç-gerecin bulunmaması” maddesi için =3.606; $p<.05$]. Diğer maddelere verilen cevaplar arasında ise anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu bulgular öğretmenlerin, Türkçe derslerinde hangi nedenlerden dolayı araç-gereç kullanamıyorsunuz/kullanmıyorsunuz sorusunun, “Kullanmak istenen araç-gerecin okulda olmaması” alt maddesine verdikleri cevapların farklılaştığı şeklinde yorumlanabilir. Bu değişkene ait betimsel veriler yukarıda verilmiştir. Ayrıca yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre; “Kullanılmak istenen araç-gerecin okulda olmaması” nedeninin; 2. grup öğretmenlerin üzerinde 3. grup öğretmenlerden daha etkili olduğu sonucu bulunmuştur.

BÖLÜM IV

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

1. Anketi cevaplayan öğretmenlerin tamamı eğitim ortamlarında araç-gereç kullanmanın eğitimde verimliliği arttırdığını düşünmektedirler.
2. Öğretmenlerin, araç-gereç kullanımının eğitimde etkililiği ne ölçüde arttırdığına dair görüşleri cinsiyet, okutulan sınıf, teknoloji eğitimi dersi alma, mezuniyet, mesleki kıdem ve meslek içi eğitim seminerlerine katılma değişkenlerinden etkilenmemektedir. Ancak, yaşları 31-40 arası olan öğretmenlerin, araç-gereç kullanımının eğitimde verimliliği ne ölçüde arttıracığına ilişkin olumlu yöndeki görüşleri, 20-30 yaş arası ve 41+ yaş olan öğretmenlere göre daha yüksektir.
3. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu Türkçe derslerinde kullanmak için materyal geliştirmektedirler. “Nadiren” cevabını veren sadece bir öğretmen vardır. “Hiçbir zaman” cevabını veren öğretmen ise yoktur. Ancak, derslerinde işitsel materyaller, hareketli resimler veya slaytlar kullanmayan öğretmenlerin, sadece basılı materyaller geliştirdikleri veya öğrencilerin çalışmalarını sergilemek üzere bülten panolarını dizayn ettikleri düşünülebilir.
4. Öğretmenlerin, Türkçe derslerinde materyal hazırlama durumları: okutulan sınıf, teknoloji eğitimi dersi alma, mezuniyet, meslek içi eğitim seminerlerine katılma, mesleki kıdem ve yaş değişkenlerinden etkilenmemektedir Ancak cinsiyet değişkeni materyal hazırlama oranı üzerinde etkilidir. Bayan öğretmenler Türkçe derslerinde erkek öğretmenlere göre daha fazla materyal

hazırlamaktadırlar. Bu sonuçlardan hareketle, öğretmenlere eğitim fakültelerinde, meslek içi eğitim seminerlerinde veya eğitim teknolojisi derslerinde materyal hazırlama konusunda yeterli (fark yaratacak kadar) bilgi verilmediği ya da beceri kazandırılmadığı ve duyuşsal olarak, materyal kullanmanın ve hazırlamanın öneminin kavratılamadığı söylenebilir.

5. Ders kitabı, basılı materyaller, sözlük ve tahta öğretmenlerin en çok tercih ettikleri araç-gereçken, görsel materyaller, tepegöz, CD-kaset, gerçek eşyalar/numuneler, televizyon ve kaynak kişiler nadiren kullanılan araçlar-gereçler olmuşlardır. Diğer araç-gereçler hemen hiç kullanılmamaktadır. Bu sonuçlar, benzer araştırmaların sonuçlarıyla kıyaslandığında bir benzerlik görülmektedir. Öğretmenler, öğrenim hayatlarında kendi öğretmenlerinden gördüklerini uygulama eğiliminde olabilirler. Can, (2002) yaptığı araştırmada eğitim fakültelerindeki öğretimin de basılı materyal ağırlıklı olduğu sonucuna ulaşmıştır.
6. Gerçek eşyalar/numuneler, görsel materyaller, CD-kaset, radyo, kuklalar, modeller ve kaynak kişiler, bayan öğretmenler tarafından erkek öğretmenlere göre daha fazla kullanılmaktadır. Diğer araç-gereçleri kullanma oranları üzerinde cinsiyet değişkeninin etkisi yoktur. Bu bulgulardan hareketle, bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre materyal kullanma konusunda daha istekli oldukları söylenebilir. Örnekleme giren öğretmenlerle yapılan mülakatlarda hemen hepsinin ilçenin yerlisi olduğu öğrenilmiştir. Erkek öğretmenlerin bazılarının tarım veya ticaretle uğraşmaları, öğretmen evinin bir kültür ve bilgilenme merkezinden çok bir lokali andırması gibi nedenler bu sonuçların çıkmasında etkili olabilir.
7. Basılı materyaller ve bülten tahtası, S.Ö.B. fakülte mezunu öğretmenler tarafından diğer okullardan mezun olan öğretmenlerle göre daha fazla kullanılmaktadır. Diğer araç-gereçleri kullanma oranları üzerinde mezuniyet değişkeninin etkisi yoktur.

8. Döner levha, 4.sınıf öğretmenleri tarafından 5. sınıf öğretmenlerine göre daha fazla kullanılmaktadır. Ancak, döner levhanın hemen hemen hiç kullanılmadığını dikkate alındığında; okutulan sınıf değişkeninin araç-gereç kullanma oranı üzerinde etkili bir değişken olmadığını söylenebilir.
9. Gerçek eşyalar/numuneler, eğitim teknolojisi dersi alan öğretmenlerce bu dersi almayan öğretmenlere göre daha fazla kullanılmaktadır. Diğer araç-gereçleri kullanma oranları üzerinde bu değişkenin etkisi yoktur.
10. İnternet, eğitim teknolojisi ile ilgili hizmet içi eğitim seminerine katılan öğretmenlerce, eğitim teknolojisi ile ilgili hizmet içi eğitim seminerine katılmayan öğretmenlere göre daha fazla kullanılmaktadır. Diğer araç-gereçleri kullanma oranları üzerinde bu değişkenin etkisi yoktur.
11. CD/kaset, 21+ yıl kıdeme sahip öğretmenlerce, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden; tepegöz, 10-20 yıl kıdeme sahip öğretmenler ve 21+ yıl kıdeme sahip öğretmenlerce, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden; slayt, 21 yıl+ kıdeme sahip öğretmenlerce, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden; film şeridi, 21+ yıl kıdeme sahip öğretmenlerce, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden; video 21+ yıl kıdeme sahip öğretmenlerce, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden; kamera, 21+ yıl kıdeme sahip öğretmenlerce, 1-10 yıl arası kıdeme sahip ve 10-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlerden; gerçek eşyalar, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerce, 21+ yıl kıdeme sahip öğretmenlerden; kaynak kişiler, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerce, 10-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlerden daha fazla kullanılmaktadır. Görüleceği üzere; meslekteki kıdem arttıkça, CD/kaset, tepegöz, slayt, film şeridi, video, kamera ve gerçek eşyaları kullanma oranları da artmaktadır. Ancak, kaynak kişi kullanma oranında durum tam tersidir. Bu sonuçta, mesleki kıdemi yüksek olan öğretmenlerin merkezde ve araç-gereç bakımından daha iyi durumda olan okullarda görev yapmalarının ve adı geçen araç-gereçlere ulaşmalarının daha kolay olmasının etkisi olabilir.

12. Gerçek eşyalar/numuneler, yaşları 20-30 arası ve 31-40 arası öğretmenlerce, 41+ yaş öğretmenlerden daha fazla kullanılmaktadır.
13. Anket formunda belirtilen hemen tüm sebepler araç gereç kullanma konusunda etkilidir. Ancak, “Öğrencilerin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak”, “Öğrencilerin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak”, “Öğretim materyalleri kullanarak, ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak”, “Aynı materyali tekrar kullanarak zaman ve enerji tasarrufu sağlamak” ve “disiplini sağlamak” seçenekleri genellikle, araç gereç kullanımında daha az etkili sebeplerdir.
14. “İşlenen konuların uygulamasını yapmak”, “Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak”, “Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak” ve “Öğrencilerin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak” alt maddeleri bayan öğretmenler açısından, erkek öğretmenlere göre Türkçe dersinde araç-gereç kullanmada daha etkili sebeplerdir.
15. Okutulan sınıf ve eğitim teknolojisi dersi alma değişkenlerinin, Türkçe derslerinde araç-gereç kullanma sebepleri üzerinde etkisi yoktur.
16. “Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak” nedeni, eğitim teknolojisi ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına katılan öğretmenler açısından, bu kurslara katılmayan öğretmenlere göre Türkçe dersinde araç-gereç kullanmada daha etkili sebeptir.
17. “Derse karşı motivasyonu arttırmak” nedeni, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin üzerinde 11-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden ve “Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak” nedeni ise, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin üzerinde +21 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerden daha etkilidir.

18. “Konuların anlaşılmasını sağlamak”, “karmaşık konuları kolaylaştırmak”, “öğrencilerin motivasyonlarını arttırmak”, “öğrencilerin derse katılımını sağlamak” ve “öğrencilerin ilgilerini çekmek” nedenleri 31-40 arası yaştaki öğretmenlerin üzerinde 41+ yaştaki öğretmenlerden; “öğrencilerin derse katılımını sağlamak” nedeni ise 20-30 arası yaştaki öğretmenlerin üzerinde 41+ yaştaki öğretmenlerden daha etkilidir. Bu bulgular tecrübeli öğretmenlerin konuları öğrencilere anlatmada ve öğrencileri derse hazırlamada araç-gereç kullanmaya daha az ihtiyaç duymalarının bir sonucu olabilir.

19. Araç-gereç kullanamama/kullanmama nedenleri içinde “Kullanılmak istenen araç-gerecin okulda olmaması” ve “Okulda, araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması” nedenleri en etkili nedenlerken; “Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği”, “Okulda yeterli bir kütüphane olmaması”, “Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmaması”, “Sınıf mevcudunun uygun olmaması”, Kullanmak istenen araç-gerecin maliyetinin yüksek olması”, “Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi”, “Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmaması”, “Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmiyor olma”, “Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması”, “Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmaması”, ve “Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması” diğer etkili nedenlerdir. Görüleceği üzere en etkili nedenlerin kaynağı ekonomiktir.

20. “Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi”, “Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymama” ve “Araç gereç kullanmaya alışık olmama” nedenleri, erkek öğretmenler için bayan öğretmenlere göre Türkçe dersinde araç-gereç kullanmamada daha etkili olan sebeplerdir.

21. “Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği”, “Kullanılmak istenen araç-gerecin maliyetinin yüksek olması”, “Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmaması” nedenleri, sınıf öğretmenliği bölümü

mezunu öğretmenler için diğer okullardan mezun olan öğretmenlere göre Türkçe dersinde araç-gereç kullanmamada daha etkili sebeplerdir. Sınıf öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlerin yaşlarının ve mesleki kıdemlerinin diğer okul mezunu öğretmenlere göre düşük olması, hizmet içi eğitim seminerlerine sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin katılmasını engelliyor olabilir. Zira hizmet içi eğitim kurslarına katılmadaki kriterlerde mezuniyete bakılmamaktadır. Ayrıca bu sonuç, sınıf öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlerin, yeni teknoloji ürünü araç-gereç kullanma istekliliğinin daha fazla olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Çünkü yeni teknoloji ürünü materyaller klasik materyallere göre daha pahalıdır.

22. Türkçe derslerinde araç-gereç kullanmama nedenleri, öğretmenlerin okuttukları sınıf ve öğrenim hayatı boyunca eğitim teknolojisi dersi alma değişkenlerinden etkilenmemektedir.
23. “Sınıf mevcudunun uygun olmaması” nedeni, eğitim teknolojileri ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılan öğretmenler açısından, eğitim teknolojileri ile ilgili hizmet içi kursuna katılmayan öğretmenlere göre, Türkçe dersinde araç-gereç kullanmamada daha etkili sebeptir.
24. “Kullanılmak istenen araç-gerecin okulda olmaması” nedeni, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin üzerinde, 11-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden; “Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak” nedeni, 1-10 yıl arası ve 11-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin üzerinde, 21+ yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerden; “Araç gereç kullanmaya alışık olmama” nedeni, 21+ yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin üzerinde, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden ve “Araç gereç kullanıldığında sınıf kontrolünün zorlaşması” nedeni, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin üzerinde, 21+ yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerden daha etkilidir.
25. “Kullanılmak istenen araç-gerecin okulda olmaması” nedeni, 31-40 arası yaştaki öğretmenlerin üzerinde, 41+ yaştaki öğretmenlerden daha etkilidir.

4.2. Öneriler

1. Öğrenim hayatında eğitim teknolojisi dersi alan öğretmenlerle, bu dersi hiç almamış öğretmenler arasında, “bazı araç-gereçleri kullanmayı bilmiyor olma” değişkeni için istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı gibi; bu değişken için verilen cevapların aritmetik ortalamaları da bir birine çok yakındır. Eğitim fakültelerinde okutulmakta olan eğitim teknolojisi dersine gereken önem verilmelidir. Yapılan araştırmalarda (Can, 2002; Gürol 2002), eğitim fakültelerindeki öğretim elemanlarının da eğitim teknolojilerini yeterince kullanmadıkları görülmüştür.
2. Hizmet içi eğitim seminerlerine katılan öğretmenlerle, bu kurslara katılmayan öğretmenler arasında araç-gereç kullanma oranları arasında çok az bir fark vardır. Bu çeşit kurslara devam eden öğretmenlerle hiç katılmamış öğretmenler arasında bir fark olması beklenmektedir. Hizmet içi eğitim kurslarının eğitim kalitesi arttırılmalıdır.
3. “Hizmet içi eğitim seminerlerinin yokluğu/azlığı” Araç-gereç kullanmama/kullanamama sebeplerinin etkili olanlarından. Sınıf öğretmenlerine yönelik meslek içi eğitim seminerleri halihazırda çok az olduğu gibi; 2002 hizmet içi eğitim seminerleri programında eğitim teknolojileri ile ilgili kurs bulunmamaktadır. Bu kursların sayısı ve etkililiği arttırılmalıdır.
4. “Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması” ve “Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı” nedenleri araç-gereç kullanmama sebeplerinin etkili olanlarından. Programda her hedef tek tek yazılmış olmasına rağmen bu hedeflere ulaşmada kullanılacak araç-gereçler, özellikleri ve kullanım esasları belirtilmemiştir. Hal böyleyken ya hedefler de araç-gereçler hakkındaki bilgiler gibi genel olarak belirtilmeli böylelikle öğretmene daha çok inisiyatif kullanma imkanı tanınmalı ya da

programa Türkçe derslerinde kullanılabilecek araç-gereçler ve kullanımları ile ilgili ayrıntılı bilgi konulmalıdır.

5. “Kullanılmak istenen araç-gerecin okulda olmaması”, “Okulda araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması”, “Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği”, “kullanılmak istenen araç-gerecin maliyetinin yüksek olması” ve “Okulda yeterli bir kütüphane olmaması” nedenleri araç-gereç kullanmamada en etkili nedenlerdir. Bu problemler, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin daha fazla gayretleriyle, bir dereceye kadar çözülebilirse de, milli eğitim müdürlüklerinin ve bakanlığın çözebileceği, kaynağı temelde ekonomik olan problemlerdir. Ülkenin eğitime ayırdığı ekonomik kaynak artırılmalıdır.
6. Bakanlık bünyesindeki eğitim teknolojisiyle ilgili genel müdürlük ve ilgili birimler daha etkin hale getirilmelidir. Örneğin, öğretmenlere, uzaktan eğitim imkanları kullanılarak her zaman destekleyici/tamamlayıcı eğitim verilebilir.
7. Ders kitabı, basılı materyaller, sözlük ve tahta öğretmenlerimizin en çok tercih ettikleri araç-gereçken, görsel materyaller, tepegöz, CD-kaset, gerçek eşyalar/numuneler, televizyon ve kaynak kişiler nadiren kullanılan araçlar-gereçlerdir. Diğer araç-gereçler hemen hemen hiç kullanılmamaktadır. Bu durum, çağdaş eğitim anlayışıyla uyumamaktadır. Çağımız öğretmeni, öğrencilere bir şeyler öğreten kişi olarak değil, onlara rehberlik eden ve onlara nasıl öğreneceğini öğreten kişidir. Kullanılan araçlar ise öğretmen merkezli araçlardır. Öğretmen, öğrencileri çağın ihtiyaçlarına göre eğitmede eksik kalabilir. Okullarda gerekli araç-gereç ve bu araçları kullanabilecek yeterlilikte öğretmen olmadan yapılan değişikliklerin hemen hepsi boşa gitmektedir. Sekiz yıllık kesintisiz eğitime başlandığından beri milli eğitim için ayrılan devasa ekonomik kaynak -görünürde- yüzlerce okul yapımına harcanmıştır. Anlaşılması gereken şudur: eğitim sadece okulla -binayla- öğrenci arasındaki bir iletişim/etkileşim süreci değildir. Eğitim kalitesi, okul yapmayla artırılamaz. Milli eğitim için ayrılan parasal kaynağın yine milli

eğitim için harcadığını kamuoyuna göstermenin yolu okul yapmak değil; okulları çağın eğitim ihtiyaçları gözeterek donatmaktır. Her köye bir okul kampanyalarıyla her köye bir okul yapılmıştır, “okulsuz köy kalmamıştır.” Ama eğitim kalitesini her köye yapılan okullar arttırmamıştır. Eğitim ihtiyaçları çağdaş bir anlayışla tespit edilmelidir. Bu çalışmaya benzer yapılan araştırmaların da sonuçları göstermektedir ki birçok okul sadece binadan ibarettir.

8. İki yıllık eğitim enstitüleri mezunları ve sınıf öğretmenliği bölümünden fakülte mezunları daha fazla çeşit araç-gereci daha çok kullanmaktadır. Bundan dolayı, özellikle ilköğretimde, başka alan mezunlarının öğretmen yapılması uygulamasına son verilmelidir.
9. Öğretmenler mesleki kıdemleri yükseldikçe daha az gereç kullanmaya ve daha az materyal hazırlamaya başlamaktadır. Mesleki kıdemi yüksek olan öğretmenler araç-gereç kullanmama nedenlerinden, 1) “okulda gerekli araç-gerecin bulunmaması” nedeninden diğer öğretmenlere göre daha az 2) “araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymama” nedeninden de daha çok etkilenmektedirler. Bu sonuçlar ışığında mesleki kıdemleri yüksek öğretmenlere araç-gereç kullanmanın gerekliliği ve kullanma esasları hatırlatılmalı; tecrübelerini kullanmak için imkanlar yaratılmalı ve onlara kaybettikleri meslek heyecanı yeniden kazandırılmalıdır.

KAYNAKÇA

ALKAN, Cevat. (1984) **Eğitim Teknolojisi**. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası

ALKAN, Cevat. (1993) *Eğitim Teknolojisinde Kuramsal Yönden Gelişmeler*. Ankara: Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi Bildiriler, Eğitim Teknolojisi Milli Eğitim Basımevi ss. 9-29

ALTUN, Sadegül ve ALTUN, Arif. (2000) *Bir Eğitim Aracı Olarak İnternet*. Milli Eğitim Dergisi (147)

ARALAN, Serap. (2000) **İlköğretimde Ders Araç-Gereçleri Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

AVCI, Saffet. (2002) *Eğitim Teknolojisi*. www.mlokurs.virtualeve.net

BAL, Hatice; KELEŞ, Metehan ve diğer. (2002) **Eğitim Teknolojisi Kılavuzu**. Ankara: Eğitimi araştırma ve geliştirme dairesi başkanlığı yayınları

CABBAR, G. Sevin. (1995) **İzmir İli Orta Dereceli Okullarda Eğitim Teknolojisinin Uygulamaları**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

CAN, Talip. (2002) *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Materyal Kullanma Düzeyleri*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (4) c. I. ss. 374-399

CEMİLOĞLU, Mustafa. (1998) **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi**. Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yayınları

COŞKUN, Sevinç. (2001) **İlköğretim Okulu 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Materyal/Teknoloji Kullanım Durumu**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Spark Reading And Writing Fever With Comic Books. (2000). **Mart c.39, s.8**
ERIC özet no:01472453

ÇİLENTİ, Kamuran. (1984) **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Ankara: Kadioğlu Matbaası

DEMİREL, Özcan. (2002) **Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi**. Ankara: Pegem Yayınları

DURSUN, Fevzi. (1999) **Öğretmenlerin Bilgisayar Destekli Öğretime İlişkin Yeterlilikleri ve Eğitim İhtiyaçlarının Saptanması**. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. (1998)
http://yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetistirme_lisans/sinifog.doc

ERGÜN, Mustafa. (1998) *İnternet Destekli Eğitim*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (1)

ETİZ, Filiz. (1998) **Türkiye’de Uygulanan Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Kapsamı İçindeki Yabancı Dil Öğretim Programında Bilgi Teknolojisi Araçlarından Yararlanma**. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

FİDAN, M. Metin ve YILMAZ, Şahap. (1998) **Reklamcılık** Ankara: Tubitay Yayınları

GENTRY, Cass. (2002) *Eğitim Teknolojisinin Anlamının Sorgulanması*. www.bote.odtu.tr.ot.2.jtm#7

GÖKAYDIN, Nevide. (1998) **Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı**. Ankara: MEB. Yayınları

GÖKDAĞ, Dursun. (1993) *Orta Dereceli Okullarda Teknoloji ve Öğretmen Eğitimi*. Ankara: Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi Bildiriler, Eğitim Teknolojisi Milli Eğitim Basımevi ss. 101-107

GÜROL, Mehmet ve SEVİN, Tuncay. (2002) *Fırat Üniversitesi Öğretim Elemanlarının İnternet Kullanım Düzeyleri ve Görüşlerinin Belirlenmesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (4) c. II. ss. 283-290

HALİS, İsa. (2002) **Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Nobel Yayınları

HELEN S. Kim ve MICHAEL L. Kamil (2002) *Successful Uses of Computer Technolog For Reading Instruction*, **The Lss Review, Mart**

<http://meb.gov.tr/hizmetiçieğitim> (2002)

<http://meb.gov.tr/istatistikler> (2002)

<http://coe.sdsu.edu/eet/Articles/ColorContrast/start.htm> (2002)

<http://coe.sdsu.edu/eet/Articles/Infotypes/start.htm> (2002)

<http://coe.sdsu.edu/eet/Articles/infodesign/index.htm> (2002)

<http://coe.sdsu.edu/eet/Articles/MessText/start.htm> (2002)

<http://coe.sdsu.edu/eet/Articles/Visanal/start.htm> (2002)

<http://kitap-net.com/arabul2.asp?yazarid=16207> (2003)

<http://soe.purdue.edu/~lehman/edci591z/technique/tsld002.htm> (2002)

http://online.metaksan.net.tr/web_uygulamaları/ürünsecim.jpg/ (2003)

İlköğretim Müfredatı. (2000)

İŞMAN, Aytekin. (2002) *Sakarya İli Öğretmenlerinin Eğitim Teknolojileri Yönünden Yeterlilikleri*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (4) c. II. ss. 9-40

KARASAR, Niyazi. (1995) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık

KARSLI, Mehmet ve diğer. (2002) *Eğitim Yöneticileri ve Öğretmenlerin Bilişim Teknolojileri Kullanma Düzeyleri ve Bilişim Teknolojilerinden Yararlanmalarını Engellenen Nedenler*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (4) c. I. ss. 176-188

KAVCAR, Cahit ve Diğer. (2001) *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi

KURT, İbrahim. (1999) *Ankara'daki Endüstri Meslek ve Teknik Liselerinde Eğitim Araç ve Malzemelerinin Kullanımı Hakkında Araştırma*. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Mc GREGOR, Cynthia. (1997) *Yaratıcı Bir Çocuk Yetiştirme, Genç Beyinler İçin Cazip Etkinlikler ve Oyunlar* (çev: E. SOYLU) Ankara: Papirüs yayınları

MERAL, Mustafa ve ZERAYAK, Ertan. (2002) *Öğretmenlerin Eğitimde Bilgisayar Kullanımına İlişkin Tutumları*. **Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (4) c. I. ss. 283-295**

OĞUZ, Şeref. (1997) *Milliyet Gazetesi* 4.4.1997

RIZA, E. Tahir. (1999) **Eğitimde Bilgisayar Teknolojisi**. İzmir: Anadolu Matbaası

RIZA, E. Tahir. (2000) **Eğitim Teknolojisi Uygulamaları ve Materyal Geliştirme**. İzmir: Anadolu Matbaası

RIZA, E. Tahir. (1999) *İlköğretim Türkçe Derslerinde Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri*. PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi s.6 ss. 95-105

ROEBUCK, Chris. (2000) **Etkili İletişim**. (çev. Ali Cevat AKKOYUNLU) İstanbul: Doğan Kitap

SEFEROĞLU, Süleyman. (2002) *Öğretmenlerin Bilişim Teknolojilerinin Kullanımıyla İlgili Görüşleri*. **Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (4) c. I. ss. 334-350**

SENEMOĞLU, Nuray. (2001) **Gelişim, Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya**. Ankara: Gazi Kitapevi,

SÖNMEZ, Veysel. (2001) **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Anı Yayıncılık

STAFFORD, Winke ve CATHY, Paula. (2003) *Selecting Materials To Teach Spanish To Spanish Speakers*. ERIC Özet No: RIE0, 20020501

SUSAR, Fatma. (1999) *İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Görev Yapan Öğretmenlerin Türkçe Öğretiminde Eğitim Teknolojisi Sağlama, Kullanma Yeterlilikleri ve Düşünceleri Nelerdir?* PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (6) s. 124-132

ŞAHİN, Mustafa. (2000) *Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretim Sürecinde Eğitim Teknolojileri ve Uygulamalarına İlişkin Etkinlikleri Yerine Getirirken Karşılaştıkları Problemler*. Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

ŞENEL, Ahmet. (2002) *İş Eğitimi Dersini Yürüten Öğretmenlerin Güncel Teknolojilerden Haberdar Olma Durumları Üzerine Bir Araştırma*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (4) c. II. ss. 54-63

ŞİMŞEK, Nazmi. (2002) *Derste Eğitim Teknolojisi Kullanımı*. Ankara: Pegem Yayınları

Teacher Tool Aids in Language, Reading. (2002) T H E Journal (11) c.29 s.33-34, Haziran www.learnerlink.com

TOSUNOĞLU, Mesiha. (2000) *Kelime Servetinin Eğitim Öğretimdeki Yeri ve Önemi*. www.yayim.meb.gov.tr/yayimlar/144/tosunoğlu

TÜRKMEN, D. Bektaş (2001) *Eğitim Teknolojisi Kullanmanın Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

UÇAR, Metin. (1998) **İlköğretimde Ders Araç-Gereçleri Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi**. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

UÇAR, Metin. (1999) *İlköğretimde Ders Araç-Gereçleri Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. AKÜ. Sosyal Bilimler Dergisi, (3)

UZUNAHMET, Barış. (1996) **KKTC Akademik Liselerinde Öğretmenlerin Eğitim Araçlarından Yararlanma Durumu ve Eğitim Araçları Konulu Hizmet İçi Eğitime İlişkin Görüşleri**. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

ÜNALAN, Şükrü. (1999) **Yeni Gelişmeler Işığında Türkçe Öğretimi**. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi

WILLETS, Karen. (2003) *Technology and Second Language Learning* ERIC Özet No: RIE0, 19921201

YALÇIN, Alemdar. (2002) **Türkçe Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Akçağ Yayınları

YALÇINKAYA, Tosun. (2002) *İlköğretimde Eğitim Araçlarının Önemi ve Kolay Bulunabilecek Malzemelerle Geliştirilebilecek Örnekler*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (4) c. I. ss. 400-403

YALIN, H.İbrahim. (1996) **Eğitim Teknolojisi Öğretim Tasarımı**. Ankara: Pegem Yayınları

EKLER

Ek 1: Anket Formu

Ek 2: İlgili Yazışmalar

Ek 3: Yaratıcılığı Geliştirme Etkinliklerinde Kullanılabilecek
Örnek Materyal

EK: 1 Araştırmada Kullanılan Anket Formu

Değerli öğretmenim,

Bu anket, sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde öğretim araç-gereçlerini kullanma durumlarını belirlemek için geliştirilmiştir. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler sorulurken; ikinci bölümde ise öğretmenlerimizin Türkçe derslerinde materyal kullanma durumları, kullandıkları materyaller, materyal kullanma ve kullanmama nedenleri sorulmuştur. Anket toplam iki bölüm, 13 soru ve 68 maddeden oluşmuştur. Elde edilen tüm veriler bilimsel sonuçlara ulaşmak amacıyla kullanılacaktır. İlginizden ve katkınızdan dolayı teşekkür ederim.

Mustafa BAŞARAN

İletişim için: mbasaran66@yahoo.com

Tele: (354) 4154973

BÖLÜM I

Lütfen sizin için uygun seçeneği işaretleyiniz.

1) Cinsiyetiniz: K () E ()

2) Meslekte kaçınıcı yılınız? 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () +21 yıl ()

3) Yaşınız: 20-25 () 26-30 () 31-35 () 36-40 () 41+ ()

4) Mezun olduğunuz okul:

iki yıllık eğitim yüksek okulu		Sınıf öğretmenliği dalında yüksek lisans	
Üç yıllık yüksek okul		Başka herhangi bir dalda yüksek lisans	
Fakülte (Sınıf öğretmenliği bölümü)		Diğer	
Pedagojik formasyon almış fakülte mezunu (Sınıf Öğretmenliği Bölümü dışında)			

5) Öğretmen lisesi mezunu musunuz? Evet () Hayır ()

6) Şu anda okuttuğunuz Sınıf: 4. sınıf () 5. Sınıf ()

7) Öğrenim hayatınızda eğitim teknolojileriyle ilgili bir ders aldınız mı? Evet () Hayır ()

8) Meslek hayatınız boyunca eğitim teknolojileriyle ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılma durumunuz.

Hiç katılmadım () 1-3 defa katıldım () 4-5 defa katıldım () 5 defadan fazla katıldım ()

BÖLÜM II

9) Geçmiş yaşantılarınıza dayanarak eğitim ortamlarında araç gereç kullanımının, eğitimde verimliliği ne ölçüde arttırdığına inanıyorsunuz?

Oldukça Çok () Çok () Normal düzeyde () az () hiç ()

10) Sınıfınızın ve konunun özelliklerine göre, Türkçe derslerinizde, kendiniz materyal hazırlıyor musunuz?

Her zaman () Sık sık () Bazen () Nadiren () Hiçbir zaman ()

3) Türkçe derslerinizi işlerken; aşağıda yazılı araç gereçleri hangi oranda kullanıyorsunuz?

	Hiçbir zaman	Nadire	Ara	Sık sık	Her zaman
1) Ders kitabı					
2) Diğer basılı materyaller (okuma kitapları, kaynak kitaplar, gazete ve dergiler)					
3) Sözlükler					
4) Görsel materyaller (resim, grafik, karikatür vb.)					
5) Yazı tahtası					
6) Döner levha					
7) Bülten tahtası					
8) Cd. veya teyp-kaset					
9) Radyo					
10) Tepegöz					
11) Opak projektör					
12) Slayt makinesi					
13) Film şeridi					
14) Televizyon					
15) Video					
16) Bilgisayar-datashow					
17) Video kamera					
18) Telaffuzu ve kelime hazinesini geliştiren oyuncaklar					
19) Kuklalar					
20) Modeller					
21) Gerçek eşyalar/numuneler					
22) İnternet					
23) Kaynak kişiler					
24) Diğer (lütfen belirtiniz)					

4) Türkçe derslerinizde yararlandığınız araç gereçleri, hangi amaca yönelik olarak, ne oranda kullanıyorsunuz?

	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
1) Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak					
2) Karmaşık konuları kolaylaştırmak					
3) Öğrenmeyi kolaylaştırmak					
4) İşlenen konuların uygulamasını yapmak					
5) Öğrenilen konuların daha iyi hatırlanmasını sağlamak					
6) Dersi daha eğlenceli hale getirmek					
7) Derse karşı motivasyonu arttırmak					
8) Öğrencilerin derse daha çok katılmalarını sağlamak					
9) Öğrencilerin ilgilerini çekmek					
10) Öğrencilerimin bireysel olarak da çalışabilmelerini sağlamak					
11) Öğrencilerimin sınıftan bağımsız çalışmalar yapabilmelerini sağlamak					
12)Öğretim materyalleri kullanarak, kendime ders esnasında farklı konularla uğraşabilecek zaman sağlamak					
13) Aynı materyali tekrar kullanabildiğimden dolayı zaman ve enerji tasarrufu sağlamak					
14) Bilgilerin korunmasını ve saklanmasını sağlamak					
15) Disiplini sağlamak					
16) Öğrencilere doğru dinleme alışkanlığı kazandırmak					
17) Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmak					
18) Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek					
19) Öğrencilere kelime telaffuzlarını öğretmek					
20) Öğrencilere doğru konuşma alışkanlığı kazandırmak					
21) Öğrencilere doğru izleme alışkanlığı kazandırmak					
22) Türk dilini sevdirmek ve dil bilincini aşılayabilmek					
23) Diğer (lütfen belirtiniz)					

5) Aşağıda yazılı nedenler, Türkçe derslerinde araç-gereç kullanmanızı ne ölçüde engelliyor?

	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
1)Kullanmak istediğim araç-gerecin çalıştığım okulda olmaması					
2)Okulda, araç-gereç hazırlamak/denemek için uygun ortam olmaması					
3)Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği					
4) Okulda istediğim yeterlilikte bir kütüphane olmaması					
5) Okulda araç-gereç kullanma konusunda bir rehberin bulunmaması					
6) Sınıf mevcudunun uygun olmaması					
7) Okul yönetiminin araç-gereç kullanma konusunda destek ve yardımın olmayışı/yetersizliği					
8) Kullanmak istediğim araç-gerecin maliyetinin yüksek olması					
9) Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi					
10) Kullanmak istediğim araç-gerece nasıl ulaşılacağını bilmiyor olmam					
11) Türkçe programının araç-gereç kullanımına uygun olarak hazırlanmamış olması					
12) Araç-gereç kullanmaya ihtiyaç duymamam					
13) Bazı araç gereçleri kullanmayı bilmiyor olmam					
14) Araç gereç kullanmaya alışık olmamam					
15) Araç gereç kullandığımda sınıf kontrolünün zorlaşması					
16) Araç gereç kullanıldığında çok zaman harcanması; programın gerisinde kalmam					
17) Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması					
18) Türkçe programında araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmayışı					
19) Öğrencilerim, araç-gereç kullanma konusundaki isteksizliği					
20)Ders araç-gereçleriyle ilgili meslek içi eğitim kurslarının yetersizliği /olmaması					
21)Diğer (lütfen belirtiniz)					

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE
ANKARA

B.P. 103

Enstitünüz Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programına kayıtlı 01346031
naralı öğrenciyim. Hazırlamakta olduğum tezimin uygulamaları için, Yozgat'ili Sorgun
sindeki tüm ilköğretim okullarında uygulama izni almam gerekmektedir.

Uygulayacağım anket ve gözlem formünün örneği ekte sunulmuştur.

Gereğini, saygılarımla arz ederim.

Mustafa BAŞARAN

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)
Doç. Dr. Hayati Abıoğlu
17. Eylül

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İ : B.30.2.GÜN.0.F8.00.00 / 1521
U : İzin

ANKARA
12.13./ 2003

YOZGAT VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitümüz İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek lisans programı öğrencisi Mustafa BAŞARAN " İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Türkçe Derslerinde Öğretmenlerin Öğretim Materyalleri Kullanma Durumu " isimli çalışması ile ilgili Yozgat ili Sorgun ilçesinde bulunan tüm ilköğretim okullarında anket yapmak istemektedir.

Kendilerine müsaade edilmesi hususunda gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

N. Hayta

Prof. Dr. Necdet HAYTA
Müdür Yardımcısı

çe.

T.C.
YOZGAT VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

AYI : B.08.4.MEM.4.66.00.06-08-423/
ONU: İzin

24.03.03 4389

SORGUN KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Mustafa BAŞARAN'ın öğretim 4. ve 5. sınıflarda Türkçe Derslerinde Öğretmenlerin Öğretim Materyalleri İlanma Durumu" isimli teziyle ilgili olarak ilçenizde bulunan tüm ilköğretim okullarında yet yapma isteğinin uygun görüldüğüne ilişkin 24.03.2003 tarih ve 4381 sayılı il onayı ekte nderilmiştir

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Sezai YILDIRIM
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

ER :
İl Onayı

(1 Adet)

T.C.
YOZGAT VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

TI : B.08.4.MEM.4.66.00.06-08-423/

24.03.03

4381

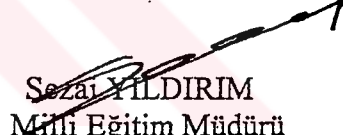
NU: İzin

VALİLİK MAKAMINA

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 12.03.2003 tarih ve 1521 sayılı kararlarında; İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Mustafa BAŞARAN'ın "İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda Türkçe Derslerinde Öğretmenlerin Öğretim Materyalleri Kullanma Durumu" isimli teziyle ilgili ilimiz Sorgun ilçesinde bulunan tüm ilköğretim okullarında anket yapmak istediği belirtilmektedir.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Mustafa BAŞARAN'ın "İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda Türkçe Derslerinde Öğretmenlerin Öğretim Materyalleri Kullanma Durumu" isimli teziyle ilgili ilimiz Sorgun ilçesinde bulunan tüm ilköğretim okullarında 2 hafta süreyle eğitim-öğretimi aksatmamak kaydıyla anket yapma isteği ilimizce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ve teklif ederim.

Sezai YILDIRIM
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR

...../...../2003

Cevdet CAN

Vali a.

Vali Yardımcısı

Ek: 3 Yaratıcılığı Geliştirme Etkinliklerinde Kullanılabilecek Örnek Materyal

Değirmenci Ömer, tüm kasabalının sevdiği, dürüst ve çalışkan bir adamdı. Her zaman yaptığı gibi, daha güneş doğmadan değirmenin suyunun geldiği arkları kontrol etti. Sonra değirmene girip taşı döndüren motoru çalıştırdı Çok çalışmalıydı, çünkü o gün borçlarını ödeme günüydü ve daha borcunu ödeyecek kadar parası yoktu. İlk müşterisi yaşlı bir kadındı. Yalnız kadın hiç parası olmadığını, kocasının öldüğünü ve çocuklarına iki gündür komşularının yiyecek verdiğini söylüyordu. Değirmenci Ömer kadının sırtındaki 250 kiloluk buğday çuvalını kaptığı gibi.....

- 1- Yukarıdaki metni tamamlayınız
- 2- Tamamladığınız metne uygun bir başlık yazınız
- 3- Metinde geçen mantık hatalarını bulunuz
- 4- Siz Değirmenci Ömer'in yerinde olsaydınız buğday çuvalını kaptığınız gibi ne yapardınız?
- 5- Kadının yalan söyleyip söylemediğini anlamak için kadına ne(ler) sorardınız?
- 6- Yarın herkes birbirine yalan söylese ne olur?
- 7- Bir insan 250 kilo kaldırabilir mi? Bu ağırlığı kaldırmak için insan neler yapabilir?
- 8- Sizce Değirmenci Ömer o gün akşam borcunu verebilmiş midir? Neden?